

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארנ שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

זוה מרה שהו'ף לפניו ק'עז'מי
עז'מים ולנצח נצחים (אשר בחל).

למוד יומי

ב'בלי י'רושלמי ת'וספתא
בעריכה מפארת מוקדת ומפסקת

פרשת קרח תשע"ט

לוח שעורי למוזים לאנשי שלומנו "חסידי ברסלב" תלמידי "היכל הקדש"

שבוע פרשת _____

שב"ק	ו	ה	ד	ג	ב	א	
							חמש ורש"י עם התרגום
							תנ"ך
							משניות
							בבלי
							ירושלמי
							תוספתא
							מדרש רבה
							מדרש תנחומא
							רמב"ם
							טור
							שלחן ערוך
							זהר
							תקוני זהר
							לקוטי מוהר"ן
							לקוטי הלכות

רבנו ז"ל אמר: מעט גם כן טוב, על כן ראה ללמד מכל שעור מעט או הרבה כפי הפנאי.

ערכין. פרק שלישי – יש בערכין דף יד עמוד א – מותין מהדרות "אבן ישראל" (שטיינזליץ)
 רש"י

1 מילתא אבא אורחיה וט שמעך לן – דלא תנא "את האהא שבגוים" לפי שאסור
 2 לחזירי שני עיני גוי, כדבר יהודה, דכתיב (דברים ו): "לחנם" – לא תהו ליה
 3 חן. והא קתני – גבי אנטו ומפתה. את הקשנה שבשיראל ואת הגזולה שבכחונה
 4 אלאמא בתרתי אומי קא מיידי בגווי לא משכחת לה – דין שדה אחוזה. שיהא
 5 פרדה בחמישה שקל כסף. אלא שקל כסף.

6 בני אחוזה בארץ ישראל ניהו. **משנה א** אחד
 7 המקדיש שדה בחולת הטחון – סביבות עיר.
 8 שאינה נשחבת כל כך מפני מדרס הרגלים.
 9 חולת – סביבות, כמה. מחול הכרם (כלאים)
 10 פ"ד מ"א. (לשנא אוריגא) מחוץ – עיר.
 11 לשנא אוריגא: מחוץ – שם מקום שלק היה
 12 שדויהו חשבוין. פרידיות כסבטי –
 13 של אותו מקום, ומעליתם הם נאדו. נותן –
 14 מי שפרדה אותם, בין בעלים בין שלק אחר.
 15 בבית ורזי חומר שערומים חמישים שקל כסף.
 16 אם חלת היובל היה. ואם לא – מגרע לפי
 17 השנים שחברו שלט ופתיחין לשנה. כרמיבו
 18 קרא. אחד שדה אחוזה כו' – ודכולהו
 19 מפרקי בחמישים שקלים. שדה אחוזה – אם
 20 בעלים פרוין אותה מוסיפין חומש על
 21 החמישים, כדכתיב (ויקרא כז): "ואם גאל
 22 גאל את השדה המקדיש וגו'. וכשהי מקנה
 23 אין נותן חומש – כדפרטרי בגמרא. **גמרא**
 24 **פ"ד יפה** מקדיש – אילנות לבד וקריית לבד.
 25 ולא שיהו אילנות אבא קרקע. פרידיות –
 26 היינו כרמים נטועים. וקתני: חמישים שקל.
 27 אלאמא נפתח אילנות גוי קרקע – ראויה –
 28 ואנה נטעין. אבא י – נפרדה בחמישים
 29 שקלים אלא בית ורזי שרע לורייה. פודה
 30 – האילנות שבוין, וחור ופרדה קרקע.
 31 שרדה חבל מקום? דקאמר לא קאי אלא
 32 אקרקע. מקדיש קשמה אילנות – נטועין
 33 ומפורזין כסדרן. ממשע עשרה לבית סאה –
 34 שאם היה עשרה מפורזין כדרך אלו היו
 35 מחזיקין בית סאה – זו היא דין נטעת
 36 אילנות. וכל קרקע שבניהם צריך להם.
 37 לנפיק אם הקדישו – ריהי זה הקדיש קרקע
 38 שבניהם, וכל אילנות קטנים שבניהם. פחות
 39 מיכן – אם נטועין בחפצם ממשע עשרה
 40 לבית סאה. או ביותר מיכן – אין זה סדר
 41 נטעת אילנות, ולא הקדיש אלא אילנות.
 42 וכשהו אילנות – פודה בשותין. זה אחר זה –
 43 לא קנה הקדיש קרקע, שאין קנין קרקע אלא
 44 לשלשה אילנות, כדאמר בבבא בתרא
 45 (פא.א). ולא עוד – ולא אלו בלד נפרין
 46 בשותין. שאין נטועין הקדיש קרקע כולו. **א"ל**
 47 **אבא** י הקדיש האילנות – שאינו נטועים
 48 כסדר. ואחר כך הקדיש קרקע – דאיכא
 49 למימר לקרפין אבא ארעיהו, אפילו הבין
 50 הואיל ולא קדשו יחד – פרדה אילנות
 51 בשותין. והקרקע נפרית בית ורזי חמישים
 52 שקלים. תיבואת לרב תנא – ממשע
 53 דהבא והקדישו יחד נפרין אבא קרקע
 54 הקדיש את כולה – כל אשר בתוכה רבי.
 55 שמעון אומר לא הקדיש – אילנות שבה
 56 **א"ל** חרוב המורכב ואת השקפה – שהם
 57 זקנים וגדולים מאד, ויזקקם משרה הקדיש
 58 טפי משאר אילנות. ורבי מפרש בבבא בתרא
 59 (נפא.ב. סדן ושמקטון) – דרך שקטן לקץ
 60 אותם כדי שיגדלו בעובי, וקודם שנקצין קר
 61 ליה "ביתולת שקמה". והוא קציעה קר ליה
 62 "סוך השקמה". ולא תניא במסכת נדה (פ"ח)
 63 לזיל ברה פרוין – והואיל וכשהי שרין? שר קרקע עם האילנות.
 64 אף על גב דבשעת הקדיש הואי שדה מקנה. הואיל ולאחר שמת אביו היה שדה אחוזה. מנין שתהא לפני כשהו אחוזה – ונפרית בחמישים שקלים ולא כשהו.

1 **בגוי** לא משכחת – משום דלא בני אחוזה ניהו. ואף על גב דאמרין (פ"ד י"ב).
 2 גוי יורש אביו דבר תורה. מכל מקום לא היה להם אחוזה בארץ. ודין זה לא
 3 שייך כי אם בארץ ישראל. דמוצה היא התלויה בארץ, וגוי אין לו נחלה בארץ.
 4 **הקדיש** שלושה אילנות ממשע עשרה לבית סאה – וחקר אילנות בנטיעות אירי,
 5 דאילו גזולים – בשלשה אילנות ואילנות לבית
 6 סאה טני.
 7 **פחות** ממכאן או יתר על כן לא הקדיש את
 8 הקרקע – ממשע עשרה לבית
 9 סאה מגיע לכל אילן ואילן מתאים וחמישים
 10 אמות. ותימה: דבפרקי דמכילתא (אתא הספידה
 11 כבא בתרא בפנא) איתא: הקונה שלשה
 12 אילנות והם נמארות גמא: עיני שיערה –
 13 קנה תחתיו וביניהן ויעצוהו כמלא אורה
 14 וטלו. אלא לאו את חשבין לודו כריופץ כשאין
 15 סבה. אלא כיון כי אם משנתה אמות על משנתה
 16 אמות ברביע, דהיינו ששים וארבע אמות
 17 לכל אחד, ואית ליה קדוש כהני. הבא
 18 אברין פדותו נמארות חמישים אמות לא
 19 הקדיש הקרקע ואומר רבני יצחק: דיש
 20 חילוק בין מוכר למקדיש, במוכר לא בעינן
 21 כולו לאי. מיהו, תימה: דהבא אמרין דיתר
 22 על גבי האי. וזו עולה מוכר אמרין. ע'
 23 של שיערה אמות על של עשרה אמות.
 24 דהיינו מתאים חמישים ושש, ולא חשבין לודו
 25 כמפורשים יתיר מדיא, שתי לודו קרקע ורביך
 26 לומר: דהני שש עשרה אמות דגבי מכירה
 27 מיידי בעובלא. התיבית יורע על העיגול
 28 רבמי, נמצא דגבי מכירה לא בעינן כולי האי
 29 כמי מקדיש. הקשה רבני שמואל בבבא
 30 בתרא מאה דהניא בתוספתא דאין חילוק בין
 31 מוכר למקדיש לזין לו לקנות קרקע ותיך;
 32 דהנאי היא. מיהו, תימה: דרבי שמעון את
 33 ליה חתם דשמונה אמות בין זה לזה לא
 34 חשב יתיר מדיא, אף עלפין דקדוש. וריביתא
 35 דהבא ממשע עשרה לבית סאה מוקף לה
 36 הבא בסמוך כרבי שמעון? ויש לומר: דלא
 37 מוקף כרבי שמעון כי אם קודם דמקדיש בעין
 38 רעה מקדיש, אבל מדין שיעור נטעת
 39 אילנות – לא חיי כרבי שמעון.
 40 אביעא

1 **מלתא אבא אורחיה קמשמע לן**, כדבר יהודה **אמר רב**,
 2 **דאמר רב יהודה אמר רב**: **אסור לאדם שאומר "כמה**
 3 **נאה גוי זה"** - **וליתני: את הנאה שבשיראל ואת הקעור**
 4 **שבגוים**! - **בחד אופה קמיידי, בתרי אופה לא מיידי**.
 5 **שבשיראל**! - **התם חד אופה הוא, אלא מקדיש הוא**
 6 **קדשיש בתנינים טפי**, **איבעית אימא: אידי דקא בעי**
 7 **למתיני סופא שדה אחוזה, דכישיראל הוא דמשכחת לה**,
 8 **בגוי לא משכחת לה**, **דלאו בני אחוזה ניהו** - **משום**
 9 **דכי קתני לה "בשיראל"**, **משנה בשדה אחוזה להקל**
 10 **ולתקומרי, ביצה? אחר המקדיש בחולת המחוז ואחר**
 11 **המקדיש בפרידיות כסבטי** - **נותן זרע חומר שעורים**
 12 **בחמישים שקל כסף, ובשדה מקנה** - **נותן את שווי**.
 13 **רבי אליעזר אומר: אחר שדה מקנה ואחר שדה אחוזה**,
 14 **מה בין שדה אחוזה לשדה מקנה? שבשדה אחוזה**,
 15 **הוא נותן חומש, ובשדה מקנה הוא נותן חומש**. **גמרא**
 16 **אמר רב הונא: הקדיש שדה מליאה אילנות,**
 17 **כשהוא פודן - פודה אילנות בשוויין, וחור ופודה**
 18 **קרקע בית זרע חומר שעורים בחמישים שקל**
 19 **כסף. אלאמא קסבר רב הונא: אדם מקדיש -**
 20 **בעין יפה מקדיש. איתיביה רב נחמן לרב הונא:**
 21 **אחר המקדיש בחולת המחוז ואחר המקדיש**
 22 **בפרידיות כסבטי** - **נותן בית זרע חומר שעורים**
 23 **בחמישים שקל כסף? אמר ליה: ראויה לפרידיות**
 24 **קאמינא. איתיביה: "בית זרע" - אין לי אלא בית**
 25 **זרע, שדה גפנים ושדה קנים ושדה אילנות מניין?**
 26 **תלמוד לומר: "שדה", מכל מקום! אמר ליה: הכא**
 27 **נמי פודה וחור ופודה. איתיביה: הקדיש שלושה**
 28 **אילנות ממשע עשרה לבית סאה - הרי זה הקדיש את הקרקע ואת האילנות שבניהם,**
 29 **כשהוא פודה - פודה בית זרע חומר שעורים בחמישים שקל כסף. פחות מיכן או יתר על**
 30 **כן, או שהקדישו בנה אחר זה - הרי זה לא הקדיש לא את הקרקע ולא את האילנות**
 31 **שבניהם; ולא עוד, אלא אפילו הקדיש אילנותיו ואחר כך הקדיש קרקע, כשהוא פודה**
 32 **פודה את האילנות בשוויין, וחור ופודה קרקע בית זרע חומר שעורים בחמישים שקל**
 33 **כסף! וכי תימא: הכא נמי פודה וחור ופודה, הא מדסיפא פודה וחור ופודה - מכלל**
 34 **הדישא! לא! אלא הא מני? רבי שמעון היא, דאמר: מקדיש - בעין יפה מקדיש, דתניא:**
 35 **המקדיש את השדה - הקדיש את כולה, רבי שמעון אומר: לא הקדיש אלא הרוב**
 36 **בשותין וקטן השקמה** - **רבי שמעון, אבי סופא: ולא עוד, אלא הקדיש הקדיש**
 37 **אילנותיו ואחר כך הקדיש קרקע, כשהוא פודה - פודה את האילנות בשוויין, וחור ופודה**
 38 **בית זרע חומר שעורים בחמישים שקל כסף; ואי רבי שמעון - לזיל ברה פרוין ולפרקי**
 39 **אבא ארעיהו, דהא שמעינן ליה לרבי שמעון דאיל ברה פרוין! דתניא: מנין לזוקח שדה**
 40 **מאביו והקדישה ואחר כך מת אביו, מנין שתהא לפניו בשדה אחוזה? תלמוד לומר:**
 41 **אם את שדה מקנתו אשר לא משרה אחותו** - **שדה שאינה ראויה להיות שדה אחוזה,**
 42 **יצתה זו שאינה להיות שדה אחוזה, דבין רבי יהודה ורבי שמעון, רבי מאיר אומר:**
 43 **מנין לזוקח שדה מאביו ומת אביו ואחר כך הקדישה, מנין שתהא לפניו בשדה אחוזה?**
 44 **תלמוד**

1 איבעיא להו לרבנן אית להו גזרה שמה ומפקח ליה לוחש או דלמא כו' קשה
2 לרבניו אלתן: אמאי לא נילף מניה גזרה שוה? נתי דבנן אב לא יליפנן
3 מניהו — מכל מקום גזרה שוה נילף מניהו ונראה לרבי: מדיאטריך למיתב
4 דומש גבי מקדיש שדה אחוה וגיבי מקדיש את ביתו, ומצניז למילף דח מחבריה
5 בגזרה שוה ולי ליפנין, אלא כתיב דומש לכל
6 דח ודח — שענע מניה, שני כתובין הבאים
7 כאחד, ולא ליפנין מניהו בעלמא אפילו
8 בגזרה שוה.

9 **במועד** אין בהם לא ליטא מתניתין דלא
10 כרבי עקיבא כו' — אסיפא ודיסאי
11 קאי, דקתיב: חבל כוח ובודי משלם סוד שלם.
12 אבל לא מצי לממרו דקאי אדומיה חובד ולא
13 אדומיה בן חורין. ודבוא לא פליגי רבי עקיבא,
14 דחם אינו משלם לא כופר ולא שלשים של
15 עבר, כדראיתא בבבא קמא פפרק שור שנגח
16 ארבעה וחמשה (מבב). **יאמר**ו בת מלכים
17 מבשח בת הדיוטי חמישי — שן תימה קטל.
18 דבמשה תני אדח תגולה שבכהונה ואדח
19 הקטנה שבשיראל נותן חמישי, ומאי שנא
20 דרבא מוכרי בגמרא הגדולה בת מלכים,
21 ובמשה תני גדולה שבכהונה
22 דח

23 **תבואות** אמר ר' רחמנא, והאי לאו בני תבואה ניהו; לא גאלן — חזרת לבעלים ביובל, מאי
24 עממא? **ישב לאחתי** אמר ר' רחמנא, והאי נמי אחיה רואי. הקדיש אילנות — פודה בשוויין,
25 מאי עממא? בית ירע אמר ר' רחמנא, ולא אילנות; לא גאלן — אין יוצאין לכהנים ביובל, יהיה
26 **השדה** אמר ר' רחמנא, ולא אילנות. מוכר אילנות — אין נגאלין פחות משתי שנים, מאי עממא?
27 **שני תבואות** אמר ר' רחמנא, והני בני תבואות ניהו; לא גאלן — אין חזרת לבעלים ביובל, מאי
28 עממא? **ישב לאחתי** אמר ר' רחמנא, ולא אילנות. אמר מר: הקדיש אילנות — פודה בשוויין,
29 **אמאי** ולקדיש אנב ארעיהו ולפרקוה אנב ארעיהו! וכי תימא: אילנות אקדיש, ארעא לא
30 אקדיש — והאמר נהרדעי: מאן דמבון ליה דקלא לתבריה, קני ליה משיפולא ועד תהומא! —
31 לאו מי איתמר עניה: **בבא בתמא מענה!** **שדה** מקנה נותן שוויין! תני רבנן: **במכסת** —
32 מה בא לתמוד? לפי שצאמא: **ירע חפר** שעורים בהמשים שקל כסף, יכול אף שדה
33 מקנה? כן? תלמוד לומר: **מכסת**! רבי אליעזר אומר: נאמר כאן **והושב** ונאמר להלן
34 **והושב**, מה להלן דבר קצוב — אף פן דבר קצוב. איהו אילנות; רבנן אית להו גזרה שוה
35 ופיקשו ליה להשקי, ולא דקלא לית להו גזרה שוה ולית ליה לחומש? ביתו רבא: **מכתבת**
36 לית להו גזרה שוה, ומגלי רחמנא חומש גבי שדה אחוה וגבי מקדיש ביתו — הווי לה שני
37 כתובין תפאין פאחד, וכל שני כתובין תפאין פאחד אין מלמדו. ולמאן דאמר מלמדו, מגלי
38 רחמנא חומש במעשר בכהמה טהורה ובהמה טמאה, הוה ליה טובא ואין מלמדו. תניא
39 מויתיה דרבא, ולא מפעמיה; תניא: **במכסת התקרב** — הקישו התבוא לערכו, מה ערכו
40 אין מוסף חומש, אף שדה מקנה אין מוסף חומש. **משנה** בשור המועד שהמית את העקב
41 להקל ולהחמיר, פיצד? אחד שהמית את תפאה שבקברים ואת הפעור שבקברים — נותן
42 שלשים סלע. המית בן חורין — נותן שוויין. חבל היה וזהו — נותן גזק שלם. **גמרא** במועד
43 אין קתם לא; לימא מתניתין דלא פריבי עקיבא, דתנין, רבי עקיבא אומר: אף תם שהחבל
44 בהדס — משלם פחות נזק שלם? — אפילו תימא רבי עקיבא, הוא הדין אפילו תם
45 נמי, ואידי דקא בעי למתני סופא: המית עקב המית בן חורין, דבמועד הוא ומכתבת
46 לה, בתם לא משכחת לה, משום הכי קמני מענה. **משנה** באונס ובמפתא להקל
47 ולהחמיר, פיצד? אחד שאנס ופיתה את גדולה שבכהונה ואת הקטנה שבשיראל — נותן
48 חמישים סלעים, והבושת והפגם — הכל לפי המבייש והמתבייש. **גמרא** אמאי? אמאי:
49 חמישים סלעים אמר ר' רחמנא מכל מילי! אמר רב ועירא, יאמר: בעל בת מלכים
50 חמישים, בעל בת הדיויות חמישים? אמר ליה אבוי! אי הכי, נבי עקב נמי יאמר:
51 עקב נזקב מגזלות שלשים, עקב עושה מעשה מחמ שלשים! אלא אמר ר' ועירא:
52 אילו

1 תלמוד לומר: **אם את שדה מקנתו אשר לא משדה**
2 **לפחות בשויה, יצתה זו כו'. ואחר כך הקדישה —** דבשעת הקדש היא שדה אחוה.
3 אבל הקדישה ואחר כך מת אבוי — אינה אלא בשדה מקנה. ועי כאן שיער לעמוד
4 א. אי משום קרא — דאישור לא משדה אחוזתו — דלמא לא למעטי הקדישה
5 ואחר כך מת אבוי, אלא למעטי מאי
6 ואחר כך הקדישה, וכדריש ליה רבי נארי.
7 **בתי פרוין** — וכיון דבשעת פרוין מת אבוי —
8 דתיה שדה אחוזה. **אם בן** — ולכרדבי
9 מאיר הוא דאמא, לכתוב רחמנא וכי, פרוין
10 בשוויין — ואף על גב דאחוזת ניהו. לא
11 נאלם — ומכרם גובר לאחור. **יוצאין לכהנים**
12 **ביובל** — כדכתיב (ויקרא כז) וזאם לא יגאל
13 וגו', וכתיב ויהיה השדה בצאתו ביובל וגו'.
14 **שדה אמר רחמנא** — ויהיה השדה בצאת
15 ביובל וגו' (שם). פחות משתי שנים — אף
16 על גב דמוכר קרקע לחבירו אין רשא לאגול
17 שן תרואה שתי שנים בדי הלוקח, כדכתיב
18 (שם כז) **במספר שני תבואות** וגו'. לא
19 נאלם אין יוצאין לכהנים ביובל — אם מכרם
20 מושב האילן, ולהדרו לבעלים אגב ארעיהו,
21 אין מוכרן חוצע היובל ואמאי אבוי מוכר
22 אילנות ולא גאלם — אן חזרוין לבעלים
23 ביובל? **משיפולא** — מקום מושב האילן, על
24 תהומת. **מכתבת מענה** — משענע וסחכר לו
25 שם קרקע שדה מקנה — כתיב (ויקרא כז)
26 **והושב לו הכותן את סכמת הערוב**, **לפי**
27 **שנאמר** — בגמולת שדה אחוה דרע ומר,
28 שיערתי. תלמוד לומר סכמת — מנין דמרי.
29 דהיינו שיקן. נאמר כאן — בשדה מקנה.
30 להלן — בשדה אחוה. דבר קצוב — חמישי
31 ספק. מי אית להו דין גזרה שוה? **וירושבי,**
32 ומפקח ליה לחומש למילף חומש אשרה מקנה
33 משדה אחוזה. חומש בשדה אחוה —
34 ובמקדיש בית בפרישת **מכתבי**, וחומש
35 דבהמה טמאה וטהורה ומעשר שני נמי דתם
36 כתיב. תניא במויתיה דרבא — אין חומש
37 טעמא ברבייתא — מדקדישו לערכו, לאדם
38 שיערתי עצמו או חבירו. **משנה** המית בן
39 חורין נותן שווי — דכתיב במועד (שם כא)
40 **אם כופר ישת עליך** וגו'. ותניא בבבא קמא
41 (מא.) **נותן פרוין נפשו** — דמי נזק, חבל
42 מזה וזה — בן עבד בן חורין, לא
43 המיתו — משלם נזק שלם. **במכסת**
44 **אין בהם לא** — אסיפא קאי, דקתיב חבל הוא
45 ויהו כח. דרישא פסיטא לו דקנס, דעבר לא
46 שיהו בתם, וכדכתי בתם: **ויזעל השור נקי**,
47 ואמרין בבבא קמא פפרק שור שנגח
48 ארבעה וחמשה (מבבא.) חם מרמי עבר.
49 חובד נמי המית בן חורין — נותן שווי.
50 כופר לא שיק בתם, דהתם נמי אמרין: נקי
51 מוציז כופר. אף תם שחבל באדם וכי —
52 בבבא קמא פפרק **דגנזיה את חברי** ולגא;
53 שן שורשים תמיס שחבלו חו בה, ובי
54 עקיבא אומר: אף תם שחבל באדם — משלם
55 במתור נזק שלם. והיינו במתור: אם חבל וגו'
56 דאדם בשור, ושמו בית חבלה שבאדם
57 יותר על חבלה שבשור — בעל השור משלם
58 אותו ומתור נזק שלם. אלא סיפא דרשבא באדם
59 חובד — דרישא קתיב לה. **משנה** פגם — פריש בכחכות (מא.) שנין אותה כמז אדם רוצה ליתן בן פסחה בתורה לשפחה בעולה, להשיאה לעבדו שיש לו קורת רוח
60 הימנו. **גמרא** מכל מילי — ובושת ופגם לא ליתיה ליה. בעל בת הדיויות כו' — בתמימה. אלא השתא, כי יהיב בושת — שי חזוקו בן בת מלכים לבת הדיויות.
61 אלו

ערבון. פרק שלישי - יש בערבון דף טו עמוד א - מותן מהדרת 'אבן ישראל' (שטיינזולץ)
 רש"י תוספות

1 אילו באו עליה שנים אחד שלא כדרכה - תחילה, ואחר כך בא עליה זה כדרכה,
 2 דאבתי הואי בתולה ואית לה קנס, ויאמרן: זה שבעל פגומה, דליבא בורש כולי האי
 3 - ידוב קאשי' וכו' (אילו בעי תולה שלימה - לא ידוב נמי אלא חמשים?
 4 אבל השתא גבי בורש איבא ודילוק, רידהו רבנן בורש לשלימה טפי מפגומה. מוכה
 5 שחין - דהוי פגום. דהויא דובעלא דליבא

6 כדרכה. תחת אשר ענה - ורשה וקרא: 1
 7 'ותן קאשי' השוכב עמה לאבי הנערה 2
 8 חמשים חסין וגו' (דריש בבב). דמשמע: ותי 3
 9 חמשים כסף יתן בשביל קנס העיני. 4
 10 ונדאציטרא, כמכתב הכי - מכלל דמיידיב 5
 11 מילי אחרנייתא, כמבן בורש ופגם, דלאו קנסא 6
 12 דעיני ניהו, דבלאו עיני נמי איבא בורש. 7
 13 ופגם - ודיני נוק, ששוד פרות מבתולה. 8
 14 משנה נמצא האומר בפי חסור - דתותן 9
 15 נמאח סלע, והשעה מעשה דאנוס בתולה - 10
 16 לא ידוב אלא חמשים. גור דין - שלא ליכנס 11
 17 לארץ. 'הי רשע פעמים' - גבי מרגלים בתוב. 12
 18 דמשמע: על זה נתחכם גמרא' מסאו - 13
 19 דאומר בפיו חמור? דמשמע דמשמו לשון 14
 20 הרע כלבד קא יחוב לוי דלמא משמו דכי 15
 21 חמיר האי לשון הרע - דגרים לה ביה קטלאו 16
 22 על שם לו - משום שלשון הרע כלבד. 17
 23 במלאת ספקי יצי לו, כי כשתמלא סאתו 18
 24 בענות דתבה - או יציר לו, תבא עליו צרה. 19
 25 על זה נתחכם - ולא נשמו צריך דארבתי. 20
 26 בעל הבית - הקדוש ברוך הוא. על דבת 21
 27 הארץ - שהוציא, קאמר דמתי. מפרשים - 22
 28 מדרשים. שנתן לו רבו ופגם - פרנסה 23
 29 לדינא. אחד ומצחה - דמפריעה בתוב 24
 30 (שמות ד): 'שש מות רכב', ובסוסיא רחוב 25
 31 (שופטים ד): 'זרעו מות רכב'.

1 אילו באו עליה שנים אחד שלא כדרכה ואחר כדרכה,
 2 לשני כתובין הבאין כאחד - ואם האמר: מה ענין זה
 3 חומש משנה אחת, ונבי מקדיש בית ליבא גורה שותף ושמן הבא דכתיב: "והעריך"
 4 גבי מקדיש בית, כמאן דכתיב: "חשבי". או שמא יש לומר: "חשבי" אין זו גורה שותף
 5 וגורה. וכן על גבי רקרי ליה הספר טפי מפגומה.
 6 וכן נמי אשכחן בפרק קמא דבבא נאמ' (ב.ו.)
 7 קרי ליה תהם גורה שותף. ואמר רבני יצחק
 8 דאינו גורה שותף וגורה. או שמא יש לומר:
 9 משום דכתיב "קדש" גבי מקדיש שדה
 10 אחוזה, וכתוב נמי "קדש" וגבי מקדיש בית
 11 "קדוש" וקדש גורה שותף וגורה היא.
 12 משום דכך קרי ליה שני כתובין הבאים
 13 כאחד. ושייך לתמושב הקדושים בכותב הכל
 14 לפי המבשר והמבשר - והפס פורש
 15 בכתובות (ב.מ.) אמודים כמה אדם רוצה
 16 ליתן בשפחה בתולה יותר ממכילה. לשהא
 17 לעבדו עששה לו קורת רוח.
 18 אילו באו עליה שנים אחד כדרכה ואחר
 19 שלא כדרכה - פירש רש"י: אחד בא
 20 עליה תחילה שלא כדרכה, ואחר בא עליה
 21 כדרכה, דאבתי הוא בתולה ואית
 22 לה קנס. ויאמר: זה שבעל פגומה, דליבא
 23 בורש כולי האי - ידוב חמשים סלעים.
 24 האשתי בתולה שלימה לעלמא - על
 25 ידוב נמי אלא חמשים. ורש"י פירש בפרק יבן
 26 סורר ומורה' (סנהדרין עגב) גבי איא דאמר:
 27 על משלם דע גמר ביה, ופירש רש"י שם
 28 שהוא נמציא בתולים. משמע דבענין שותף
 29 בתולים להתחייב קנס. ואינו כן. דהא אימא
 30 בפרק קמא דקדושין (ט.ב.) באו עלה עשרה
 31 בפרק קמא דערין היא בתולה, פירש כגון
 32 שבאו עליה שלא כדרכה, רבי אומר: אומר
 33 אני ראשון סבקייה. וכולהו בתנן, ואמר
 34 רבי ירמיה עלה מודה רבי לענין קנס דכלולה
 35 משלמא לפיכך פירש רבינו יצחק: אימרו בעל
 36 פגומה חמשים הזובים - אחוז שבעל אחיו
 37 כדרכה, ובעל שלימה חמשים הזובים -
 38 אחוז שבעל אשתי שלא כדרכה. ואזי היתה
 39 שלימה. מיהו, לכל הפרשנות צריך לומר
 40 דאחוז שבעל שלא כדרכה היה ראשון.
 41 ובספרים תהום 'אחוז שבעל כדרכה',
 42 ולפירוש רבינו יצחק קצת קשה. הוזה מצו
 43 לטימה: 'באו עליה שנים שלא כדרכה'.
 44 בשם שאנו עולין מצו זה (אמר) כי
 45 מצרים עולין מצו אחר - ש'למנהו
 46 אך יודי ישראל באותו הדור כל כך מעניני
 47 אנוס, וסבדו שכן עשה הקדוש ברוך הוא
 48 למצרים להעבירם מארצם מארץ
 49 ישראל ואומר רבי בשם אביו רבי שמואל
 50 שישאל אל עברו הים לרבות מצו לו לזה.
 51 שאם ק"ו נמטרם לרבות אל ארץ ישראל
 52 אלא רצועה אחת עברו בים לאורך הים, ש'
 53 שפני למדבר לצד אחר, כי לא היו יכולין
 54 ללכת מכל צד אם לא יעברו הים. ומצרים
 55 היו להם מימנים ומשמאלם, לפיכך עברו
 56 הם רצועה אחת עד שפני למדבר מצד אחר. זה כשם שאנו עולין מצו זה ובאנו למדבר - כי מצרים עולין מצו אחר מן המדבר וירדפו אחרינו וישנו, כי סבורים שלא
 57 יעברו המצרים בים. אלא יבאו מצד אחר. ובהכי נראה אחר דכתיב במדבר (ל'): 'ויסעו ממדבר וגו' ירצו על סוף, ואם עברו רחובים עד עבר הים מצד אחר - היאך
 58 פגע עד בים. וכן אורא לאחריהם אלא שפע מינה. לאחר שפנסו באורך הים וירצו כמון כן לאורך הים לירום מצרים. שבעצמם כמון כן לרחו דרומית של ארץ ישראל
 59 קרוב לטוף דרומית לצד מערב. ונילוס מפקסין בין מצרים ובין ארץ ישראל, והים מצד דרומית של ארץ מצרים ממורה למערב. ותסע לחוף הים מצפון הים שהוא דרומית
 60 של מצרים. ואחר כך יבאו לאחז שהלכו בחצי נתיב ענולה, וירצו בעד צפוני שלהם. שהיא דרומית של ארץ ארץ ומורדות של ארץ מצרים. ואחר כך הלכו קצת מינם עד
 61 מרה, ואחר כך היו עייף אצלם, וכשהזכירו לכנס לארץ ישראל לא הזכירו לעבור הים, אלא סיבכו ארץ ארץ וראו שמואם, שהיא דרומית של ארץ מצרים ומורדות
 62 של ארץ מצרים. אחי וצעה בהם - במצרים תרוב (שמות ד): 'שש מות רכב בחור', ובסוסיא רחוב (שופטים י) 'זרעו מות רכב', ואף על גב דכתיב (שמות ד)
 63 'כל רכב מצרים' - לא קא חשבי אלא השרים. של ארץ מצרים היה נתלה אחר השש מות רכב. ומלכים של סיסרא היו תלמים אחר השש מות רכב, ברלו, ואם חל
 64 אנוש בהם יותר מוכה - איני חושש.

22 על זה נתחכם גור דין, תנאי, אמר רבי אלעזר בן פרטאי: בוא וראה כמה גדול כח של לשון
 23 הרע, מנלו? מנרגלים, ומה המוציא שם רע על עצים ואבנים קדי, המוציא שם רע על חברו
 24 על אחת כמה וכמה! - ממואי? דלמא מושים דרבי הנינא בר פפאי, דאמר רבי הנינא בר פפאי:
 25 דמכר גדלו דברו מרגלים שעה, דכתיב: 'כי חוק הוא ממונו', אל תקרי 'כי חוק הוא
 26 ממונו' אלא 'ממונו' - כככולו, כל בית אין יכול להוציא בליו אמר רבה אמר
 27 ריש לקיש, אמר קרא: 'וימונו האנשים מוציא דבת הארץ ורעה' - על דבת הארץ, שהוציא.
 28 תנאי: אמר רבי יהודה, עשר נסיונות ניסו אבותינו הקדושים ברך הוא: שנים בים, ושנים
 29 במים, שנים בפון, שנים בשליו, אחת כענול, ואחת במדבר פארן. שנים בים - אחת בבידיה
 30 ואחת בעליה. בידיה - דכתיב: 'המבלי אין בקרים ממוצים'. בעליה - כדרך הונא, דאמר
 31 רב הונא: ישראל שפאותו הדור ממוני אמנה היו; כדרך פר מרי. דאמר רבה בר מרי, מאי
 32 דכתיב: 'וימרו על ים בים סוף ויושיעם למען שמו'? מלמד שהיו ישראל ממרים אותה
 33 שעה, ואומרים: כשם שאנו עולים מצד זה, כך מצרים עולים מצד אחר. אמר לו הקדוש
 34 ברוך הוא לשר של ים: פלוט אותם לבישה! אמר לפניו: רבונו של עולם, כלום יש עבד
 35 שנתן לו רבו מתנה וחרוץ ונותלה הימנו? אמר לו: איני נותן לך אחד ומוצא שבעה. אמר
 36 לפניו: רבונו של עולם, כלום יש עבד שתוכנו רבו? אמר לו: נחל קישון יהיה עבד מיד
 37 כענול לבישה, דכתיב: 'ויבאו מרתה ולא יכלו לשחות', וכתיב: 'ויגלן העם על משה' - כפרדיס.
 38 כמרה - דכתיב: 'ויבאו מרתה ולא יכלו לשחות', וכתיב: 'ויגלן העם על משה' - כפרדיס.
 39 דכתיב: 'ויחגו כפרדיס ויני מים לשחות', וכתיב: 'וירב העם עם משה' - שנים בפון - דכתיב:

הם רצועה אחת עד שפני למדבר מצד אחר. זה כשם שאנו עולין מצו זה ובאנו למדבר - כי מצרים עולין מצו אחר מן המדבר וירדפו אחרינו וישנו, כי סבורים שלא
 יעברו המצרים בים. אלא יבאו מצד אחר. ובהכי נראה אחר דכתיב במדבר (ל'): 'ויסעו ממדבר וגו' ירצו על סוף, ואם עברו רחובים עד עבר הים מצד אחר - היאך
 פגע עד בים. וכן אורא לאחריהם אלא שפע מינה. לאחר שפנסו באורך הים וירצו כמון כן לאורך הים לירום מצרים. שבעצמם כמון כן לרחו דרומית של ארץ ישראל
 קרוב לטוף דרומית לצד מערב. ונילוס מפקסין בין מצרים ובין ארץ ישראל, והים מצד דרומית של ארץ מצרים ממורה למערב. ותסע לחוף הים מצפון הים שהוא דרומית
 של מצרים. ואחר כך יבאו לאחז שהלכו בחצי נתיב ענולה, וירצו בעד צפוני שלהם. שהיא דרומית של ארץ ארץ ומורדות של ארץ מצרים. ואחר כך הלכו קצת מינם עד
 מרה, ואחר כך היו עייף אצלם, וכשהזכירו לכנס לארץ ישראל לא הזכירו לעבור הים, אלא סיבכו ארץ ארץ וראו שמואם, שהיא דרומית של ארץ מצרים ומורדות
 של ארץ מצרים. אחי וצעה בהם - במצרים תרוב (שמות ד): 'שש מות רכב בחור', ובסוסיא רחוב (שופטים י) 'זרעו מות רכב', ואף על גב דכתיב (שמות ד)
 'כל רכב מצרים' - לא קא חשבי אלא השרים. של ארץ מצרים היה נתלה אחר השש מות רכב. ומלכים של סיסרא היו תלמים אחר השש מות רכב, ברלו, ואם חל
 אנוש בהם יותר מוכה - איני חושש.

1 ושיך לעמוד הקודם) אל תקרי מננו אלא מננו - פירושו: אל תקרי "מננו" רפי,
2 אלא "מננו" דגש. ואינו כן, שכל "מננו" שבתורה דרשין, ואינו מוהלף כלל
3 זה בוחו וכן מציעו בספרי: "ולא טו ליהוד" אין כתיב כאן, אלא: ולא טו ליהוד.
4 **התאוו** תאוו - פירש רש"י: התאוו יותר, משמע שלא פסק להחליף רש"י.
5 דובר בקנין יוסף קרא פירש: שפסק לה:

6 השליו ראשון, והאספסוף אשר בקרבו התאוו 1
7 תאוו, לפי שאם היה להם שליו יורד לם 2
8 שליו שני, ואמר רש לקש מני דבתיב זאת 3
9 תהיה תורת המצורע תורת מוציא שם ער - 4
10 "אמר גרסין, ולא גרסין "ואמר", דהא רש 5
11 לקש לא אמר כלל לעיל. 6
12 **לישנא** תלמיא - פירש רש"י: לשון שליש 7
13 של ריכל מגלה סוד, ואני מנציח 8
14 כתוב: לישנא תלמיא - שחקיפה הקדוש 9
15 ברוך הוא אתה של עצם וארץ של בשר, 10
16 והוא שליש בתוכם. 11
17 ומכאן שיך לעמוד הבא) כל מלתא 12
18 דמתאמרא באפי תלתא אלו בל מילה 13
19 משום לישנא בישא - פירושו: כגון כהאי 14
20 גונא דנורא בי פלני, דאיכא למישמע דלא 15
21 אמרה דביש לישנא בישא. אבל אם הוא 16
22 אמר דבר קטור על חיבור - אפילו היה 17
23 אומרה בפניו אתה ביה משום לישנא בישא. 18
24 **אבנש** דמפיר על הרחור הרלב - דאיכא 19
25 דבצרת, ואבנש הוא מנן תרגם של 20
26 שש ארוכה מאד. ואיתא נמי במדרש שהיה 21
27 הבחן מקופו סביביו שיה פנימם כנגד לב של 22
28 אדם. 23
29 ובחקתו 30

31 **מאי דכתיב:** "אם ישך תהשך בלא לחש ואין יתרון לבעל הלשון?" לעתיד לבא מתקבצות
32 כל ההיות וְבָאוּת אֶצֶל נְהִשׁ, ואומרות: ארי דורס ואוכל, ואב סורף ואוכל, אהה - מה
33 הנאה יש לך? אומר להם: וכי מה יתרון לבעל הלשון? ואמר ריש לקיש: כל המספר לשון
34 הרע - מגדיל עונות עד לשמים, שְׁנָאָמַר: "שחתי כשמים פיהם ולשונם תהלך בארץ". אמר
35 רב הקדא אמר מר עוקבא: כל המספר לשון הרע - ראוי לסוקלו באבן, כתיב הקא: "אחור

36 אצמית", וכתיב תהם: "צמיתו כבוד חי וידו אבי". ואמר רב הקדא אמר מר עוקבא: כל המספר לשון הרע - אמר הקדוש
37 ברך הוא: אין אני והוא וכליו לרוד בעולם, שְׁנָאָמַר: "מלשני כסתר רעהו אותו אצמית גבה עינים ורדכ לבב אחו לא אוכל",
38 אל תתקיי "אחור לא אוכל" אלא: "אחור לא אוכל", ואיכא דמתני לה עז פני הרוח. אמר רב הקדא אמר מר עוקבא: כל
39 המספר לשון הרע - אומר הקדוש ברך הוא לגיהנם: אני עליו מלמעלה ואתה עליו מלמטה דרונג, שְׁנָאָמַר "חצי גבור שנגנים
40 עם גחלי רתמים", אין חץ אלא לשון, שְׁנָאָמַר: "חץ שחוט לשונם מרמה דבר", ואין גבור אלא הקדוש ברך הוא, שְׁנָאָמַר: "ח'
41 כנפור יצא", גחלי רתמים היינו גיהנם. אמר רבי הקא ברבי תינאי: מה תקנתו של מספרי לשון הרע? אם תלמוד תהם הוא -
42 יעסוק בתורה, שְׁנָאָמַר: "מרפא לשון עץ חיים", ואין לשון אלא לשון הרע, שְׁנָאָמַר: "חץ שחוט לשונם", ואין עץ אלא תורה,
43 שְׁנָאָמַר: "עץ חיים היא למחויקים בה", ואם עם הארץ הוא - ישפיל דעתו, שְׁנָאָמַר: "סלף בה שבר רוח", רבי אחא ברבי
44 תינאי אומר: סיפר - אין לו תקנה, שכבר קרתו דוד ברוח הקדש, שְׁנָאָמַר: "קרת ה' כל שפתי חלקות לשון מדברת וגלות",
45 אלא מה תקנתו שלא יבא לדי לשון הרע? אם תלמוד תהם הוא - יעסוק בתורה, ואם עם הארץ הוא - ישפיל דעתו, שְׁנָאָמַר:
46 "סלף בה שבר רוח". תנא דבי רבי ישמעאל: כל המספר לשון הרע - מגדיל עונות כנגד שלש עבירות, עבדות ורה וגילוי עריות
47 ושפיכות דמים; כתיב הקא: "לשון מדברת וגלות", וכתיב עבוכדה ורה: "אני הקא ענה הוה המאה גדלה", בגולה עריות כתיב:
48 "ואך אַשְׁמַע הַרְעָה הַגְּדֹלָה הָאֵתָּה", משפכות דמים כתיב: "גדול עוני מנשא" - "גדולות", איקא תרתמי! - הי מנייהו פמקא?
49 כמעמד אמר: לשון תלמיא קטיל תלמיא. הוה לְמַסְפְּרוּ וּלְמַקְבְּלוּ וְלֹאֲמֵרוּ. אמר רבי הקא ברבי תינאי, מאי דכתיב: "מות
50 ותיים ביד לשון", וכי יש יד ללשון? לומר לך: מה יד ממתה, אף לשון ממתה. אי מה יד אינה ממתה אלא כסמוך לה, אף
51 לשון אינה ממתה אלא כסמוך לה? תלמוד לומר: "חץ שחוט לשונם". אי מה חץ עד ארבעים וחמשים אמה, אף לשון עד
52 ארבעים וחמשים אמה? תלמוד לומר: "שחתי כשמים פיהם ולשונם תהלך בארץ". וכי מאחר דכתיב "שחתי כשמים פיהם", חץ
53 שחוט לשונם" למה לי? - הא קמשמע לן, דקטיל חץ, וכי מאחר דכתיב: "חץ שחוט לשונם", מות ותיים ביד לשון" למה
54 לי? - לכדברא, דאמר רבא: דבעי חיים - בלישניה, דבעי מיתה - בלישניה. הכי דמי לישנא בישא? רבא אמר: כגון דאמר
55 "איכא נורא בי פלניא". אמר ליה אביי: מאי קא עבדי? גלויי מילתא בעלמא הוא! אלא דמפיק בלישנא בישא, דאמר: "היכא
56 משתבח נורא אלא בי פלניא". אמר רבה: כל מילתא דמיתאמרא באפי מרה - לית בה משום לישנא בישא. אמר ליה: כל
57 שכן, הוציא ולישנא בישא! אמר ליה: אגא ברבי יוסי סבירא לי, דאמר רבי יוסי: מימי לא אמרת דבר וחקרתי לאחורי. אמר

עמו, כדכתיב (שמות טו): וידיי בערב ותעל השליו וגו' ובבקר היה שבת הטל' וגו',
ולאחר זמן מרובה התאוו יותר. כמדבר פארן - מעשה מרגלים. של עצם - שנים.
מה זמן לך ומה יוסף לך - עד הקדוש ברוך הוא שמירה, שלא תספר לשון הרע.
האחרים ללשוננו נגדי - כמי שאומר שני

אין לני, וכדפיסם בעיקר. למצורע מוחלט
— אלמא "אצמית" דמתרגם לשון חלישה -
היינו צרעת. אחור לא אוכל - דבאי קרא
לעיל כתיב: "מלשנו כסתר רעהו". על גבי
הרוח - לאה דרב חסדא. דבאי קרא
ד"אחור לא אוכל" כתיב נמי "גבה עינים",
דנגנו - גרסינן, וסלף בה - מי שוהלף בה,
הוציץ לטלקה, שלא תהא בי עור - ישבור
רוחו. כרתו - לך שרת. חץ מנייהו מפקא
סודא, כדכתיב "חצי חלול", ולקב כולו
אתו. לישנא תלמיא - זה לשון הרכלי,
שהוה שלישיה בין אדם לחבירו לגלות לו
סודא. לאופיו - לרכלי עמו, שחוקר מרבה
שנפלת בין השנים הורגין זה את זה, והורגין
גולאי הדם את הרכלי שהורג בא על ידי.
דבעי מיית בלישניה - יעסוק בדברי שטות
ונבלה. דבעי חיי בלישניה - יעסוק בתורה.
נורא בי פלניא - דמימנעו שיעור אהא, וכל
שעה מצוי אש בביתו ובלשון חבירו, גלוי
מילתא בעלמא הוא - האתא ואינו אומרה
בלשון הרע, אלא מגלה לאותן שמבקש
אור: לכו לבית פלני. דמיתאמרא באפי מרה
— שהדרגל אומר בפני האומר עלי.
וחורתי לאחורי - לראות מי יעמד אחורי.
שאף בפני הבעלים אני אומרה. אלמא, לאו
לישא כישא חשיבא. לישנא אחריני: שאם
בהו הבעלים ואמרה למה אמתן כן - אל
וחורתי בי לאמר לא אמרה, אלא בפניהם
הודיית.

דמיתאמרא
אם תלמוד תהם הוא - יעסוק בתורה, ואם עם הארץ הוא - ישפיל דעתו, שְׁנָאָמַר:
"חץ שחוט לשונם", ואין עץ אלא תורה, שְׁנָאָמַר: "חץ שחוט לשונם", ואין עץ אלא תורה,
שְׁנָאָמַר: "עץ חיים היא למחויקים בה", ואם עם הארץ הוא - ישפיל דעתו, שְׁנָאָמַר: "סלף בה שבר רוח", רבי אחא ברבי
תינאי אומר: סיפר - אין לו תקנה, שכבר קרתו דוד ברוח הקדש, שְׁנָאָמַר: "קרת ה' כל שפתי חלקות לשון מדברת וגלות",
אלא מה תקנתו שלא יבא לדי לשון הרע? אם תלמוד תהם הוא - יעסוק בתורה, ואם עם הארץ הוא - ישפיל דעתו, שְׁנָאָמַר:
"סלף בה שבר רוח". תנא דבי רבי ישמעאל: כל המספר לשון הרע - מגדיל עונות כנגד שלש עבירות, עבדות ורה וגילוי עריות
ושפיכות דמים; כתיב הקא: "לשון מדברת וגלות", וכתיב עבוכדה ורה: "אני הקא ענה הוה המאה גדלה", בגולה עריות כתיב:
"ואך אַשְׁמַע הַרְעָה הַגְּדֹלָה הָאֵתָּה", משפכות דמים כתיב: "גדול עוני מנשא" - "גדולות", איקא תרתמי! - הי מנייהו פמקא?
כמעמד אמר: לשון תלמיא קטיל תלמיא. הוה לְמַסְפְּרוּ וּלְמַקְבְּלוּ וְלֹאֲמֵרוּ. אמר רבי הקא ברבי תינאי, מאי דכתיב: "מות
ותיים ביד לשון", וכי יש יד ללשון? לומר לך: מה יד ממתה, אף לשון ממתה. אי מה יד אינה ממתה אלא כסמוך לה, אף
לשון אינה ממתה אלא כסמוך לה? תלמוד לומר: "חץ שחוט לשונם". אי מה חץ עד ארבעים וחמשים אמה, אף לשון עד
ארבעים וחמשים אמה? תלמוד לומר: "שחתי כשמים פיהם ולשונם תהלך בארץ". וכי מאחר דכתיב "שחתי כשמים פיהם", חץ
שחוט לשונם" למה לי? - הא קמשמע לן, דקטיל חץ, וכי מאחר דכתיב: "חץ שחוט לשונם", מות ותיים ביד לשון" למה
לי? - לכדברא, דאמר רבא: דבעי חיים - בלישניה, דבעי מיתה - בלישניה. הכי דמי לישנא בישא? רבא אמר: כגון דאמר
"איכא נורא בי פלניא". אמר ליה אביי: מאי קא עבדי? גלויי מילתא בעלמא הוא! אלא דמפיק בלישנא בישא, דאמר: "היכא
משתבח נורא אלא בי פלניא". אמר רבה: כל מילתא דמיתאמרא באפי מרה - לית בה משום לישנא בישא. אמר ליה: כל
שכן, הוציא ולישנא בישא! אמר ליה: אגא ברבי יוסי סבירא לי, דאמר רבי יוסי: מימי לא אמרת דבר וחקרתי לאחורי. אמר

1 דמ'תאמר **באפי הילתא** — שהבעלים אמרוה בפני שלשה. הנגלה אותה אילו שני
 2 הרע. שוה גילה תחלה דעתו שאם מגלה אותו אינו חרש. דמדיע ידע דוספה
 3 לתגלות. דחברך תברא אית ליה. וזה מנגלה לחבירו וזה לחבירו עד שיהיה. מברך
 4 רעהו בקול גדול וגו' קללה תחשב לו — וזה אהה ברבה קללה היא לו לחבירו. ותשפיען
 5 **אינשי** — אילו שורא עשיה, ואילו ואנס ליה

6 למנוניה. לישנא אחריני: אנס ליה —
 7 שנתאמסנן אעגל אורחך עד שמכלין ממונו.
 8 **בא לידי רעו** — שכחתי עמך מבלתי
 9 יותר מדאי, הוא עצמו אמר. חוץ ממנה רעה
 10 זו שכו. ואי אית דם פני שמועין ומשבחו,
 11 ואמרין היא מרת כן וכן כידה צרות העין
 12 — שרעה עינו באחרים, ואינו מזהר בשכניו
 13 מכללו על ידי שאלה. אנתו **אצמית** —
 14 ואוקמנו לעיל הרחינו נעשים. **אי ברת**
 15 **בבית יואב** — מנפנ שורג את אבנר. והאל
 16 — השבע ששלחך אלישע, וקח בכרם.
 17 וכוונתו נבה לבו וגו' — בעירוהו משתעי.
 18 **שיחיה בותו** — כלי השטשטש, שלא השתלים
 19 לאחרים. למה נסמכה כו' — בפרשת 'ואתה'
 20 תצוה נסמכה עין ומילואים לבגדי כהונה.
 21 ויפבלו את הכהנת בדם — רמז היה להם
 22 שמיבלו פפרת דמים עליה על ידי כהנת. אין
 23 **אפור ותרפים** — בונן שקא אפור — הא יתן
 24 תרפים. שבוכל — פמניו המעיל שמעעין על
 25 מנשה קול לשון הרע. ואת אפרת נעשים
 26 אתו עליהו **אהנו מעשיו** — שנתקוטעו על
 27 דיו. ואי קשיא: אמאי לא מוהיב על
 28 משפכות דמים וגילוי ערוהו. דקאמר לעיל
 29 נעשים באין עליהם, והבא הניא דבגדי כהונה
 30 מפרפין? תריץ: דהא דהני בגדי כהונה
 31 תאחרין — לאו עליה דרידה, אבל על
 32 תאחרין — שעל ידו נשטש. דבשפכות דמים
 33 כתיב (במדרב לה): 'כי היום הוא יתיף' וגו',
 34 ובגילוי ערוהו כתיב (יקרא יז): 'ותטמא
 35 דהא ואפקו ענה עליה, אבל לשון הרע לא
 36 לא אשכח דמיעשי ביה אחריני. **שבחשאי**
 37 — קשרות נעשים בתוכה בחשאי, כדתיב
 38 בפרק 'זרעו' ר' יוסבב יומא מדיא.)
 39 פרישין מבין דאולס ולמנב בשעת קמטא.
 40 לשון הרע תבחיא. הוא. קשיא **שפכות דמים**
 41 וכו' — דקאמרין לעיל: בגדי כהונה מפרפין
 42 על דאחרים, וקא חזינן דעגלה ערופה מפרפת
 43 על אחרים. דעל ההורג אינה מכפרת.
 44 דקיימין לך בסוטה (מג.) שאם נתערפה
 45 העגלה אחר כן נמצא ההורג, מנין שהוא
 46 דהורג — תלמוד לומר: 'ולאריך לא יכפר'
 47 וגו'. קשיא לשון הרע — דלעיל דקתינו וכוונת
 48 כהונה מכפרת. ר' יודע מאן קמליה —
 49 עגלה מפרפת. **בר קמלא הוא** — וכל כמה
 50 ולא מיקטל לא מיכפר אחריני, דכתיב
 51 (במדרב לה): 'ולאריך לא יכפר' וגו'.
 52 **כצניעא** — דמעשה חשאי קשרת מכפרת.
 פרהסא

1 **דכוונתן** נבד לבו וגו' — בני עזיזה כתוב דבריה הימים כתיב דכרי הימים א דה.
 2 'ויוחנן הוליד' (אתו) עזיזה (הבחן) (הוא) אש כיון (בתוך) בבית אשר
 3 בנה (המלך) שלמה (בירושלם). וצריך עיון: למה כתיב עליו 'אשר כיון' יותר מן
 4 האחרים? שהוא מונה שם כל כתיב גידולא אשר שמו בבית ראשון, והרי מונה
 5 לפניו כמה כתיבם ולמה כתיב כיון כיון מנה
 6 (עזיזה) ועזיחון יותר מן האחרים ויש לומר:
 7 למה שבוהו דכתיב עצמו להתווכח על הכהונה
 8 לפני עזיזה, יותר מן האחרים.
 9 **הא** דאהנו מעשיו — פירש רשי: שנתקוטעו

10 על דיו. דאי קשיא: אמאי לא מוהיב ליה
 11 משפכות דמים וגילוי ערוהו. דקאמר לעיל:
 12 נעשים באין עליהם, והבא הניא דבגדי כהונה
 13 מפרפין תריץ: דהא דהני בגדי כהונה
 14 מכפרים — לאו עליה דרידה, אלא על
 15 אחרים. דעל ידי שפכות דמים נעשים
 16 העולם, דכתיב (במדרב לה): 'כי היום הוא
 17 יתיף', ובגילוי ערוהו כתיב: 'ותטמא הארץ'
 18 ואפקוד ענה עליה, אבל לשון הרע לא
 19 אשכח דמיעשי ביה אחריני, לשון רשי.
 20 ולא נהרא, שהרי נסמכת אחרים (לטא)
 21 אמור דעל כל העברות שחייבים נעשים
 22 עליהם אם ש דמים למתות, ואי אין בדם
 23 למתות — אפילו גילוי ערוהו ושפכות דמים
 24 נמי אלא ואומר רבינו יצחק: דמשפכות דמים
 25 לא קשיא מדי, לפי שיש עמית גילוי
 26 דין, ובגדי כהונה מכפרין על המיתה, אבל
 27 נעשים מיהא באין עליו. עד ש פירש: דהאי
 28 דגילוי ערוהו, ועל גסות הרוח, ועל צרות העין,
 29 אנתו מעשיו יקאי נמי שפכות דמים וגילוי
 30 ערוהו. והכי פירשוהו: אנתו מעשיו — היינו
 31 כשהורג ממש, ועליו באין בגדי כהונה מכפרים.
 32 כשהורג גמול, ולא באין בגדי כהונה מכפרים.
 33 אלא מעשיו באין עליו. לא אנתו מעשיו, כגון
 34 שלא הרג ממש אלא שהלכין פני חבירו
 35 רביים, דקיימין לך (בבא מציעא ט"ב) כל
 36 הלכין פני חבירו כרבים אכלו שורף דמים
 37 — ועל זה בגדי כהונה מכפרים. וכן גילוי
 38 ערוהו ממש אנתו מעשיו, ולא אנתו מעשיו
 39 — והו כי הא דאמרין (שבת נ"א.) מתוך
 40 ששורף קייחין מעלה עליהם אכלו סבבם.
 41 ושקיי לעמוד הבא **חם** ליה לדיכסין ורעה
 42 דרב על דיאי — והו ענה שלא לשמה,
 43 שהתירו לכבישו משום כבוד אביו.
 44 וענה

1 **ששון**: למה נסמכה פרשת בגדי הכהונה לפרשת קרבנות? לומר לך: מה קרבנות מכפרין -
 2 אף בגדי הכהונה מכפרין; כותנת מכפרת על שפכות דמים - דקתיב: 'ויתגבלו את הכהנת
 3 בדם' - מכנסים מכפרים על גילוי ערוהו - דקתיב: 'ועשה להם מכנסי כד לכות פשר ערוהו';
 4 מנצנת מכפרת על גסי הרוח - כדרכי הנינא, דאמר רבי הנינא: יבא דבר שפונגוה ויכפר על
 5 מעשה גובה; אבנט מכפרת על הרחוק הלכ - אהיקא דאיתיה, דקתיב: 'היה על לב אהרו';
 6 חושן מכפר על הריון - דקתיב: 'ועשתו חושן משפט'; אפוד מכפר על עבודה זרה - דקתיב:
 7 'אין אפוד ותרפים'; מעיל מכפר על לשון הרע - אמר הקדוש ברוך הוא: ויבא דבר ששקול
 8 ויכפר על מעשה הקול; ציצית מכפר על מעשה עני פנים - כתיב הקא: 'היה על מצח אהרו';
 9 וכתבי תהם: 'מצח אשה וזנה היה לך'! - לא קשיא: הא - דאהנו מעשיו, הא - דלא אהנו
 10 מעשיו, אי אהנו מעשיו - אנתו נעשים עליה, אי לא אהנו מעשיו - מעיל מכפר. והאמר רבי סימון אמר רבי יהושע בן לוי: שני
 11 דברים לא מעניו להם פקרבנות פפרה, דברך אחר מעניו להם פפרה - שפכות דמים ולשון הרע; שפכות דמים - בעגלה ערופה,
 12 ולשון הרע - פקורת, דתניא רבי הנינא: למדנו לקשרת ששפפרת, דקתיב: 'ויהו את הקשרת ויכפר על העם', ותנא רבי רבי שמעאל:
 13 על מה קשרת מכפרת? על לשון הרע, אמר הקדוש ברוך הוא: יבא דבר שפחשאי ויכפר על מעשה חשאי. קשיא שפכות דמים
 14 אשפכות דמים, קשיא לשון הרע אלשון הרע! - שפכות דמים אשפכות דמים לא קשיא: הא - דידע מאן קמליה, הא - דלא ידע
 15 מאן קמליה. בר קמלא הוא! - כמיווד ולא אתרו ביה. לשון הרע אלשון הרע לא קשיא: הא - כצניעא,
 16 הא

1 ועונה שלא לשמה - שערשה עצמו עני, ואינו רוצה להוכיח. ואותה ענה לא
 2 לשם שמים הוא, אלא שלא ישאנו. ויש מפרשים: ענה שלא לשמה -
 3 פירושו: שום גאון, או שאמר: אדם עני הוא ומשפיל עצמו ושותק בדרישו
 4 ועלבונו, ולא לשם שמים אלא לקנות שם. אבל בקונטרס פירש ענה שלא לשמה,
 5 שנועה תוכחה מן השריטים - לא ישר איל,

6 דודו רשע גמור. ומאן דאמר עד נופח דאי
 7 כתיב הכאה הקלה - ואם תמר: למאן
 8 דאמר נמי קלה, דא כתיב הכוזהו ויש לומר:
 9 שמת כדמשני, אגב הכיכובא דיונת, אי נמי,
 10 לא דריש ליה קרא דריוטל שארל, כיון
 11 לדידה דריש קרא דרודיך אף שארל, אלא
 12 קרא אחרינא הוא. הכי גרסינן: דאמר רב
 13 אימיה מון אבדוה נפתליה דברביה דמינס ב)
 14 ב) כתיב: ואמו מבידן. ד. לעולם לא ישנה
 15 אדם מאומתו אבי ומאומתו אביו -
 16 ומייתי ראייה שאמו היתה מבידן, ולקח לו
 17 אומנת אביו.

הדרן עלך יש בערבין

13 בכרבו דבר מגונה שחיב להוכיחו - שגאמרי: "הוכח תוכיח", הוכיחו ולא קבל, מנן שיחוד
 14 ויכוחו - תלמוד לומר: "תוכיח", מכל מקום, וכול אפילו משתנים פניו? תלמוד לומר: "לא
 15 תשא עליו חמא", תניא, אמר רבי מרפון: תמיתני אני אם יש ברוד הנה שמקבל תוכחה,
 16 אם אמר לו: "מול קסם מבין עיניך" - אמר לו: "מול קורה מבין עיניך". אמר רבי אלעזר
 17 בן עזריה: תמיתני אם יש ברוד הנה שידע להוכיח. ואמר רבי יוחנן בן נורי: מעיד אני על
 18 שמים וארץ שהרבה פעמים לקח עניאב על ידי, שהייתי קובל עליו לפני רבן שמעון ברי
 19 רביל שכן שהוספתי בו אהבה, לקיים מה שגאמר: "אל תוכח לן פן ישאנך הוכח להכם
 20 ויאהבך". בעא מיניה רבי יהודה בריה דרבי שמעון: תוכחה לשמה ועונה שלא לשמה, הי
 21 מנייהו עדיפא? אמר ליה: ולא מודית דעונה לשמה עדיפא, דאמר מר: עונה גדולה מכולם?
 22 שלא לשמה נמי עדיפא, דאמר רב יהודה אמר רב: לעולם יעסק אדם בתורה ובפצות אף
 23 על פי שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה. הכי דמי תוכחה לשמה ועונה שלא
 24 לשמה? כי האי דרב הונא ותייא בר רב הווי יתבי קמיה דשמואל, אמר ליה חייא בר רב:
 25 חיו מר דקא מצער! קביל עליה דהו לא מצער ליה. בתר דנפיק, אמר ליה: הכי ויתבי
 26 קעבד. אמר ליה: אפאי לא אמרת ליה באנפיה? אמר ליה: חס לן דליכסוף ורעיה דרב
 27 על ידי. עד היכן תוכחה? רב אמר: עד הכאה, וישאנא אמר: עד קלה, ורבי יוחנן אמר:
 28 עד נופח. כתניא, רבי אלעזר אומר: עד הכאה, רבי יהושע אומר: עד קלה, רב עמי אומר:
 29 עד נופח. אמר רב נחמן בר יצחק, וישלשון מקרא אהר דרשו: "ויהר אף שאול ביהותן
 30 ויאמר לו בן נעות המרדות", וכתבי: "ויטל שאול את הנעת עליו להכותו", למאן דאמר
 31 עד הכאה - דכתבי: "להכותו", ולמאן דאמר עד קלה - דכתבי: "ליכשקה ולבשת ערות
 32 אפך", ולמאן דאמר עד נופח - דכתבי: "ויהר אף שאול", ולמאן דאמר נופח, הכתיב הכאה
 33 וקלה! - שאני התם, דאגב הכיכובא תירא יהיה ביה ליהונן ביה, מסר נפשיה קפי. רב
 34 חיקן לא ישנה אדם באכסניא שלו? רב אמר: עד הכאה, ושמואל אמר: עד שיפישלו לו
 35 בליו לאחוריו. בהכאה דידה - בול עילמא פליגי, בהפשתל בליו לאחוריו - בול עילמא
 36 נמי לא פליגי, בי פליגי - בהכאה דרביהתהו, מר כמר: כיון דלדידיה לא מצער ליה, מאי
 37 נפקא ליה מיתה? ומר כמר: אי לא יטרידי. וכל כך למיה? דאמר מר: אכסניא פוגם ונפגם.
 38 אמר רב יהודה אמר רב: מנן שלא ישנה אדם באכסניא שלו מן התורה? שגאמר: "אל

1 בפחסיא - דאמעשה קול הוא מעל מכפר. הוא חבדיל - שעל לשון הרע כאו
 2 נגעים עליו. פטים - לשון קול הוצא בחטא, ובלעו פלירי. ביאי קרבן פטים -
 3 שהצפרים צועקין בכל שעה. יכול לא יכנו - על דבר תוכחה. יכשרנו - כלאחר
 4 די. ופזני שמתנין - שיוכיתו ברבים, להלכין פניו. קיסם - כלומר, עד ששקן בדרך.
 5 וזו כולו לומר לה: טול אתה עני גדול שבך.

6 הלכך אין יוכלו להוכיח, שכולן חוטאים.
 7 שיועד להוכיח - הרך כבוד, הרך כבוד, ולא ידו פניו
 8 ממתנין. קובל עליו - כשדחיתו רואה בו
 9 דבר גנאי. תוכחה לשמה - לשם שמים.
 10 ועונה שלא לשמה - שערשה עצמו עני,
 11 שאנו רוצה להוכיחו. ואותה ענה שלא
 12 לשם שמים הוא. אלא שלא ישאנו. דאמר
 13 מר - מנסכת עובדו דהו פריק קמא (ב.ב.).
 14 ענה גדולה מכולן, ודרכיב יען משח אתי
 15 לכשר ענינס. לכשר חסידים לא נאמר. ריש
 16 ליה רבי חייא - לשמואל: חיו מר דקא
 17 מצער לן רב הונא. שמכה חובט אתי. כי
 18 נפק - הייא בר רב. אמר ליה רב הונא
 19 לשמואל: להבי מצערנא ליה, דהכי ותיבי
 20 עבדי, דברים מנוגים. ודיענו ענה שלא
 21 עבדי, דאמר רב ליה בפני, ושלא בפניו
 22 סיפך בנשוח. ער היכן - חיו אדם להוכיח
 23 את חבירו. ער הכאה - עד שיקצו זה וזה
 24 את המוכיח. ער קלה - שקילת לא
 25 התוכיח. ויתנן הוכיח לשאלו עד שקצו
 26 שאלו. שיכה - בעל הבית או האכסניא, או
 27 את שאוהו. עד שיפישל - בעל הבית של
 28 האכסניא לאחוריו להשלים מן הבית.
 29 בהפשתל ובכאה - דאכסניא גופיה. כולו
 30 עלמא לא פליגי, דהו לא מצי קאי. שמואל
 31 כמר - כיון דלדידיה אינו מכה, מאי נפקא
 32 ליה מנייהו דהוכיח עד הפשתל. לאמרוי -
 33 להקטטה. וכל כך למח - לו לטבול.
 34 אכסניא - המשנה טאכסניא שלו. פוגם -
 35 בעל הבית נפגם - הוא ענינו. דאמר
 36 אינשי: כמה קשים אלו שלא יוכלו לדור יחד.
 37 לפסיעו - בדרך שדוה לגיל לזנות ממסט
 38 למעט, שאנו שיה בית מלונן. דאקראי -
 39 למעט, אכסניא שברך ליש שם במרדס
 40 בעלמא. ששקעה לו שם מזה, למאן דאמר
 41 מואלו - לא חשיב אלא אכסניא קביעה,
 42 ומאן דאמר מימסיעו - חשיב אפילו
 43 דאקראי. תכלית יסורין - סוף מרת יסורין,
 44 כלומר: סורין שאין פרוחן מהן. ואינו
 45 מתקבל עליו - שאינו למדות כחונן, רצע
 46 הוא. לו לטונו - כוס של יין במים חמין.
 47 נתפל לו חלוקן - שלא לכשה סוסר, וצריך
 48 להופכה ולפרטשה. שלש ועלו בירו שתיים -
 49 אכסניא טירחא למיודור לשלישית. וכל
 50 כך למח - כלומר, למאי הילכתא הוו
 51 סורין? קיבלו עליו - כיון מחנולו לעידי.
 52 ואי עבר עלהו דוד מתקן - דהו ארסורין.
 53 פורענת

13 הא - בפחסיא. בעא מיניה רבי שמואל בר נדב מרבי
 14 תניא, ואמר ליה רבי שמואל בר נדב תניתה דרבי
 15 תניא מרבי תניא, ואמר ליה מרבי יהושע בן לוי: מה
 16 ג'תשתה מצורע שאמרה תורה: "בדר ישב מחוץ לפתחה
 17 מושבו"? - הוא הקדיל בן איש לאשתו בין איש
 18 לרעהו, לפיכך אמרה תורה: "בדר ישב". וגו'. אמר רבי
 19 יהודה בן לוי: מה ג'תשתה מצורע שאמרה תורה: היא
 20 שתי צפרים פתחתה? אמר הקדוש ברוך הוא: הוא
 21 עושה מעשה פטום, לפיכך אמרה תורה: ביאי קרבן
 22 פטום. תנו רבנן: "לא תשנא את אחיך בלבבך" - יכול
 23 לא יכנו, לא יסרנו, ולא יקלקלנו? תלמוד לומר:
 24 "בלבבך" - שגאח שלבב הכתוב מדרב. מנן לרואה

39 המקום אשר היה שם אהלו בתחלה". רבי יוסי בריה דרבי חייא אמר, מהכא: "ויגד למסעינו".
 40 דאקראי. אמר רבי יוחנן: מנן שלא ישנה אדם מאומנתו ומאומנת אבותיו? שגאמר: "וישלח המלך שלמה יקח את חרים מצר,
 41 בן אשה אלמנה הוא מנפחה נפתלי ואביו איש צור הרשע נחשת", ואמר מר: אימיה מבידן דן, וכתבי: "ואתו ארליאב בן אחימא
 42 למשה דן". עד היכן תכלית יסורין? אמר רבי אלעזר: כל שארנו לו מנד לבבוש ואין מתקבל עליו. מתקור לה רבא ועירא, ואיתימא
 43 רבי שמואל בר נחמני: גדולה מוז אמרו, אפילו נתפוגנו למונו בחמין ומונו לו בצונן, בצונן ומונו לו בחמין, ואת אמרת בול? האי?
 44 מר בריה דרבינא אמר: אפילו נתפד לו חלוקן. רבא, ואיתימא רב חסדא, ואיתימא רבי יצחק, ואמרו לה בנתניתא תנא: אפילו
 45 הושיט ידו לכיס לשול לשל ועלו בידו שתיים. דווקא שלש ועלו בידו שתיים, אבל שתיים ועלו בידו שלש - לא, לביא מירחא
 46 למישריהו. וכל כך למח? - דתניא דבי רבי שמעאל: כל שקברו עלי ארבעים יום בלא יסורין - קיבל עלולו. במערבא אמרי:

1 השגנ די בגודר והשנים בגידר והערבין בנערך - תימנא אמאי לא ערבינוהו בחדי
 2 הדדי, ולתינא: השנים והערבין בנערך ועוד תימנא, אמאי לא תני: זכר נותן ערך
 3 נקבה, ולא אינטרין לקמן לומר "הערבין בנערך" כו' **ביצנר** עני שהערך את
 4 העשירי כו' - (פירש רש"י) [ופרשתו] לעיל (ב.ב.א) פרק "אין ערבין פחות" כו'.
 5 **השגנ** די בגודר בערבין הימא - תוספת

6 במערך דוקא, לא בגודר, כדאמרינן
 7 לקמן ב"האומר משקלי" (ב.א.) דומר בגודר
 8 מבערבין, שהגדירים הליים על הבמה ועין
 9 ואין נידון בהשג די, מה שאין כן בערבין
 10 (והוא למעוטי מצורע עשיר). **השגנ** די בגודר
 11 כיצד עני שהערך את העשירי נותן ערך עני
 12 - מפי דברי רבינו מנחם מייזאני, כגון עשירי
 13 שאמר: "ערכי עלי ושמע עני ואמר: הוי"
 14 עליו - נותן ערך עני. אבל בקרבנות אינו כן,
 15 - מפי דברי רבינו מנחם מייזאני, כגון עשירי
 16 אהא פליג רבי, ואומר: עשירי שאמר "ערכי
 17 עלי, ושמע עני ואומר" מה שאמר זה עליו
 18 - נותן ערך עשירי, כגון בקרבנות. וכן משמע
 19 פירוש דמתניתין.
 20 אבל מידרו עשירי מני הכי נמי דמייחי
 21 בשעירות או הכי מני אבל בקרבנות אינו כן
 22 - והלא בקרבנות כגון כן הדין, שאם אמר
 23 עשירי "קרבנות של מצורע עני זה עליו" -
 24 מביא קרבן עשירי, ואם כן מני חילוק -
 25 עשירי עשירי ערבין? ומש: דהואל פירוש
 26 אמצורע עשירי ומידרו עני. דאלו גבי
 27 מצורע, אמר עני: "קרבן של מצורע
 28 עשירי זה עליו" - נותן ערך עשירי, ולא
 29 אולין בחר תגודר. ובערבין אולין בחר
 30 תגודר, דאלו אמר עשירי: "ערכי עלי", ושמע
 31 עני [ואומר]: "מה שאמר זה זה עליו" - נותן ערך
 32 עני, דאולין בחר תגודר. ומש: הכי
 33 אינטרין "הוא" למעוטי גביה, ולא אולין
 34 בחר נודר כמו בערבין. ולרבי דאמר: ערבין
 35 קרבן ערבין בדין זה, אמר: לא אינטרין
 36 "הוא" למעוטי מצורע עשירי שמדירו עני,
 37 נדון ערך עשירי - שהיה גבי ערבין כן הדין.
 38 אלא אינטרין "הוא" למעוטי מצורע עני
 39 ומידרו עשירי, וסלקא דעתך דהואל ורבי
 40 בחר חיובא דגברא אויל - הכי נמי נילול
 41 בחר חיובא דגברא ותייתו קרבן עני, קא
 42 משמע לן דלא. אבל לרבנן לא אינטרין
 43 "הוא" למעוטי מצורע עני ומידרו עשירי,
 44 דהואל דבערבין אולין בחר נודר - משטא
 45 דבמצורע נמי אולין בחר נודר, ולא
 46 אינטרין "הוא" לרבי, כדפישיה, וכן פירש
 47 רש"י. וכי ידקיקן בסוגיא דשמעתן כן הוא.
 48 אבל צריך עיון: לרבי, דרמנא אמר העשירי
 49 "ערכי עלי" לקרבנות אמצורע עשירי, דעני
 50 תגודר בעי לאיתויי קרבן עשירי - הדיני
 51 דקאב שאמר העני: "חיי עלי קרבנות מצורע
 52 עני זה עליו". ולפסטר: אמר עני כן בערבין מני עמטא
 53 דרבנן? כיון שאמר רבי "מה שאמר זה עליו
 54 לפסטר", אם כן נדר ביהדיא ומשמי סלעים,
 55 ואין נפטרי בערך עני?

לפי
 תרא

1 פורענות מודמנת לו - למי שעברו עליו ארבעים יום בלא שורין. מפני התוכחה
 2 - שהיה מוכיח לזמן מעשיהם. **מאי דכתבי** דור דורושו - דמקיש דור לדרורשו.
 3 **למעליהם** - לענין חסידות. **מאי שנא דכתוב** - ביהדיקום וצדוקיהו "בראשית"
 4 לפי שבקש הקדוש ברוך הוא להפוך מעשה בראשית ביהמה. **תוקפא** - כעס.
 5 נחותא - נוח לרעות.

6 **משנה** השגנ די בגודר - תורת השגנ הדי,
 7 שהעני נידון בערבין לפי השגנ ידו, כדכתבינן
 8 "ואם מן הוא מערבך" - בחר נודר אולין,
 9 ולא בחר נודר, כדמפרש לקמן. והשנים
 10 בגודר - כדמפרש לקמן: על שהערך וכו' -
 11 נותן ערך וכו', ולא אולין בחר שנים ידידיה
 12 ונודר, דהא לא אמר "ערכי עלי", אלא:
 13 "ערך פלוגי עלי, וערך וקן מנן ששים ומעלה"
 14 פחות מערך ידו. והערבין בנערך - קצב
 15 הערך דרבי ונקבה ברוך נערך אויל, ולא כן
 16 מערך, כדמפרש לקמן: איש שהערך אשה,
 17 דאמר: "ערך פלוגתי עלי" - נותן ערך
 18 הנערך. כיון הערך - כדמפרש לקמן, שאם
 19 הערך עצמו פחות מנן ששים, דרתי ערך
 20 קטן, ומקום תנחומי נעשה כן ששים - אינו
 21 נותן אלא כשעה שהערך תחילה. **אומר אני**
 22 **את קרבני** - אילו מותרים בערבין ודימאי
 23 דקרבנות - הוי בקרבנות, דהא דאמרת
 24 דערבין אינן בקרבנות - משום דלא דמי
 25 אהדרי, דבפני מה עני שהערך עשיר נותן
 26 ערך עני לפי שפי ידו - משום שאין העשירי
 27 חיוב כלום, ולא דמי למצורע. והוה שאמר על
 28 העשירי - לא נתכוון אלא לפי מדה שנותני
 29 של העשירי, שפחותא או יתירין על שנותני
 30 שלו, הלכך נידון בהשגנ די, דהא לא פירש
 31 כלום, אלא ערך מדה ושנותני שלו העשירי
 32 קיבל ערך נידון ערך נידון בהשגנ די. **אבל**
 33 **עשירי שאמר ערכי עלי** - דהוי חיוב ערך
 34 שלם, דמאי דמצורע עשירי, ושמע עני וכו'.
 35 **גמרא** ופריך: השגנ די במערך הוא - ולא
 36 בגודר, שהאומר: "דמי עלי" - אינו
 37 בהשגנ די, אלא הכל יתן כשויכל, דאמרינן
 38 בפרק "האומר משקלי עלי" (ערבין ב.א.)
 39 תומר בגודרם מבערבין, שהגדירים אן נדונים
 40 בהשגנ די? ומשני: בכתבי כ' פי אשר תשני
 41 וכו' - כלומר, דהוי דקרי למערך בנערך
 42 - דלישנא דקרא דקט. השנים בגודר ולא
 43 בגודר - דהאומר: "דמי פלוגי עלי" - אין
 44 נידון לפי מדה שנים, אלא כפי שאותו פלוגי
 45 נמכר בשוק. והוא ע' ג' במידרו עשירי -
 46 בתמיה. מידרו ותיק זה שאמר: "קרבן מצורע
 47 עלי, ולמא עליה דמצורע חם חמטא -
 48 אדלות, אבל שמדירו לא, ואף על גב דהוי
 49 עני שני אמר אבל בקרבנות אינו כן - הא
 50 בקרבנות נמי אולת בחר נודר
 51 ומשני:

1 **השגנ** די בגודר, והשנים בגידר, והערבין בנערך, והערך
 2 כיומן הערך. השגנ די בגודר, פיצדו? עני שהערך
 3 את העשירי - נותן ערך עני, ועשירי שהערך את העני -
 4 נותן ערך עשירי. אבל בקרבנות אינו כן, הרי שאמר "קרננו
 5 של מצורע זה עלי", הוה מצורע עני - מביא קרבן עני
 6 עשירי - מביא קרבן עשירי. רבי אומר, אומר אני: אף
 7 בערבין כן, וכי מפני מה עני שהערך את העשירי נותן ערך
 8 עני - שאין העשירי חיוב כלום. אבל עשירי שאמר: "ערכי
 9 עלי", ושמע עני ואמר: "מה שאמר זה עלי" - נותן ערך
 10 עשירי. **גמרא** השגנ די במערך הוא - כדכתבי: "אשר
 11 תשני די הגודר יעריכנו בכחו". השנים בגודר? בערך
 12 הוא! אידי דאמר: "השגנ די בגודר" - אומר נמי: "השנים
 13 בגודר". **השגנ** די בגודר, פיצדו? עני שהערך את העשירי
 14 נותן ערך עני? **מאי טעמא?** דאמר קרא: "אשר תשני די
 15 הגודר" בגודר הלה רחמנא. **אבל** בקרבנות אינו כן, הרי
 16 שאמר: "קרננו של מצורע זה עלי", הוה מצורע עני - מביא
 17 קרבן עני, ואף על גב דמידרו עשירי? ואם דל הוא? אמר
 18 רחמנא, ולא דל הוא! אמר רבי יצחק: כשהיה מידרו עני.
 19 - ודלקא עליה ידידיה חם רחמנא, אמריו לא, דכתבי: "הוא!
 20 דל משנת" - לרבות את הגודר. - אבל מידרו עשירי, הכי נמי
 21 דמייחי בעשירות? אם כן, **מאי** "אבל בקרבנות אינו כן?"

לפי

1 ומשני: היא אמצורע עני ומדירו עני וחדא למעוטי מצורע עשיר ומדירו עני -
 2 כלומר, היא חרא מהך מילי דמתנין, דהיינו דף דקתני: אם היה מצורע עני מביא
 3 קרבן עני - והיא במדירו עני קמייהו, ובדאוקומא. ומאיך מילתא נפקא לן
 4 דבקרבנות איתן, כן דקתני: אם היה מצורע עשיר - מביא קרבן עשיר ואף על גב
 5 דמדירו עני. והיינו למעוטי מדיר מן עני, ערכין.

6 לאל אולתין בחר נדר. סלקא דעתך אמינא
 7 בו' - כלומר, האיטריך לא משמע "אבל"
 8 בקרבנות איתן כן לאשמועינן דהייב
 9 דמצורע עשיר ומדירו עני מביא קרבן עשיר.
 10 דסלקא דעתך אמינא: הויל האייתרבי נדר
 11 מ'אין דיו משגת, דהיינו דהתנא עילה כי הוי
 12 איהו עני ומצורע עני - אתרבי נמי אפילו
 13 היבא דמצורע עשיר, והואל הוא עני, קא
 14 משמע לן. לי נראה, ועיקר, דהבי גרסינן, ע
 15 דקרבן מצורע עשיר זה ע"ל. אמר אל הוא -
 16 דהייב אף בקרבנות איתן כן אתרבי אמצורע
 17 עשיר ומדירו עני סלקא דעתך אמינא בו'.
 18 ואני שנתעיה כמות שהיא תהיב כספיהם
 19 ופירושהו כמי שפירשתי, ואין כן שישת
 20 התלמוד. יכול אף זה כן - עני שאמר
 21 'קרבן מצורע עשיר זה ע"ל. אמר אל הוא -
 22 דהייב אף בקרבנות איתן כן - דאי הוי עשיר
 23 מתייבב ערך, אמר עני: 'מה שאמר זה ע"ל'
 24 - נתן ערך עשיר, אלמא בחר חיובא דגבויא
 25 דנעך אולתין היבא דהוה חיוב כלום, ודמיא
 26 דמצורע. הוא דמצורע עשיר ומדירו עני לא
 27 צריכא למעוטי, דמערכין נפקא לן דמייתי
 28 בעשרות. למעוטי מצורע עני ומדירו עשיר
 29 - דמייתי בעשרות. וליתכן לא פירשתי
 30 למעוטי. הואיל דמערכין אולתין בחר נדר -
 31 ג' מצורע נמי אולתין בחר נדר. לאל לרבי
 32 איצטריך לכתב: **משנת** היה עני ותעשר -
 33 קודם תנינה, או עשיר והעני קודם תנינה -
 34 נתן ערך עשיר. אבל בקרבנות איתן כן -
 35 שאם היה מצורע עשיר והעני, או עני
 36 והעשיר - הכל הולך אחר הבאת קרבנותיו.
 37 כדאמר בבבא בתרא: כגמרא: מצורע שהביא
 38 קרבנותיו בו', טעמא דאיבעי בקרא למר
 39 כדביתא ליה ולמר כדביתא ליה, אבל מדברי
 40 כולן נלמד דבתר הבאת קרבנותיו אולתין.
 41 אפילו פת אביו בו' - אערכין קאי, ומלוא
 42 באפי נפשיה היא. אפילו פת אביו של מעריך
 43 זה בשעה שהבין מעריכו, והניח לו ריבוא
 44 מנה או כספיתו בו', ובגמרא מפרש לה.
 45 **גמרא** עשיר והעני אשר תשיג יד תנודר
 46 דמשמע: בחר שעת נדר אולתין. שהביא
 47 קרבנותיו - קצת קרבנותיו. הכל הולך אחר
 48 **הבאת** - אם הביא חטאת בהמה בעשרות
 49 מביא נמי עולת בהמה, ואם הביא חטאת
 50 העוף בעיות, אף על פי שהעשיר - מביא
 51 עולת חיה בעיות. **אחר צפורין** - שתי
 52 צפורין וזהו שהוא מביא לצורך הואה קודם
 53 תגלחתי, אם בשעה שחוו עליו חיי עני - מביא בעיות קרבנותיו, ואם באותה שעה
 54 היה עשיר - מביא כל קרבנותיו בעשרות. **מקרא אחר דרשו** - ודגירת תבואת
 55 היא. דבר המכפר - דהייב כתיב במצורע עני (ויקרא יד): 'וכפר עליו הבהן', וסמך
 56 ליה האי קרא ר'ואת תורת אשר בו צרעית' וגו', דמשמע: אשר לא תשיג יד

1 **לפי ש** מצורע ערכין - ויתבה בלאו הני טעמא דמצורע בערכין הוה לן למיזר גבי
 2 מצורע, דעני שאמר: 'קרבן מצורע ע"ל'. נתן ערך עני, מרבייא דאיין ידו
 3 משגת' לרבות את תנודר, כדרדש לעיל! ויש לומר: דמכל מקום אי לא אשכחן
 4 בערכין בלא גוגא - לא הוה לן למיזר עני שהעריך את העשיר מרבייא דקרא
 5 יאם אין ידו משגת. **הבא** נמי בחר חיובא

6 דגבויא אולתין קא משמע לן - והקשה
 7 רבינו אלחנן: וקרא דארמין נמי אליבא דרבי:
 8 מצורע עני שמדירו עשיר - אולתין בחר
 9 חיובא דגבויא, אי לא מיעטא דקרא, אם כן
 10 בערכין נמי נישאן כן, דאם אמר עני: 'עריב'
 11 עליו וטבע עשיר האמר: 'מה שאמר זה ע"ל'
 12 - נתן ערך עני, כיון דאין לנו מקרא למעט,
 13 ולא אולתין בחר חיובא דגבויא תהוי היתין
 14 רבינו אלחנן: דשאני גבי מצורע, דאית לן
 15 למיזר דאולתין בחר חיובא דגבויא אי לא
 16 קרא דמעטא ליה, כיון שאינו נדר אלא קרבן
 17 המצורע דקא. אבל גבי ערכין, דאמר
 18 העשיר: 'מה שאמר זה העני ע"ל' - פירושו
 19 ור'ואל אולתין בחר חיובא דגבויא, שהייב אם
 20 לא היה העני חיוב כלום, אלא שאמר
 21 העשיר: 'העני פלוני ע"ל' - היה נתן ערך
 22 עשיר, וכל שכן נתייבב (קרבן) קא לן
 23 לנרעו לעשיר ליתן ערך עני.

24 **רבי** יהודה סבר דבר המוכשר ומאי נידו
 25 אשם - ואם תאמר: האמר לקמן פרק
 26 'האומר משקלי ע"ל' (ב.א.א) ובפרק שליש
 27 (דנוח) (פ): בשם שטחטוה ואשמו מעבדת -
 28 ערכין בחר חיובא דגבויא, וזהו ה"ל אל
 29 במשיר בו אשמו בחר לו לומר: דאין רדיא
 30 כולדו מעבד לאלוהי בקדשים, דהא בחטאת
 31 שייכא ביה כפרה יותר מאשם. שהייב אשם
 32 קא כל עיקר אלא לחבשה את המצורע
 33 שהוא מוח עליו ועלן הבהונת מרס האשם.
 34 לכך קרי ליה דבר המכשיר.

35 **אבל** בקרבנות (בו') אפילו תם - אלא לפרש
 36 דהא בערכין אים מעריכו הבין כשהוא
 37 עני - ימתן עד שימות אביו שודה עשיר,
 38 ויתן ערך עשיר. דהא אמר בתוספתא דערכין:
 39 נתן שהעריך עצמו - אין אומרם לו יעשה
 40 מלאכה ויבא ערך עשיר, אלא נתנום שייבא
 41 ערך עני ואל יבא ערך עשיר לאחר זמן.
 42 אלמא משמע שיש עני ממתנין, אלא הוי
 43 פירושה: אפילו מת אביו, שודה גוסס. כדמוק
 44 לה בגמרא: דקרבן מצורע אם היה אביו גוסס
 45 בשעת הבאת חטאת וקודם שהפיק להביא
 46 קרבנות מת אביו - אין להקדש ע"ל כלום.
 47 ואבל בערכין איתו קון, כיון שלא מעריכו
 48 הבין בעניו לתת סלע, ועד לא גמר לתת
 49 סלע תם אביו והעשיר - נתן ערך עשיר. אן
 50 קשה מאי האי דפרך בגמרא 'פשיטא! והא
 51 חרבה אתן לאשמועינן, שאם תם אביו קודם
 52 שצורע להביא קרבנותיו ויבא ערך עשיר
 53 להקדש בהם כלום! ויש לומר: דקאי אמילתיה דרבי יהודה: דאמר: עני והעשיר חוור
 54 והעני נתן ערך עשיר. אבל בקרבנות, תם אביו, כגון שודה גוסס כדמוק ליה, בגון
 55 שודה מתחלה עני והעני, ונתה קרוב וזהו עשיר מירשות

אביו
 56 בשעת כפרה - היא לו חורה זו של רכות, ואף על פי שהעני ידו אחר כן, דבר המכשיר - דהייב משמע: אשר לא תשיג ידו בשעת טהרה הוא לו חורת עניות, וטהרה
 57 זהו אשם, המכשיר בלא במקדש ולאכיל בקדשים. שדמם האשם הוא נתון על בהונת ותנוך אונים. **צפורין** - גרמין לו חטאת, שכל זמן שאינו מביא נפרץ איתו יכול לגלח.
 58 **לרבי כדביתא ליה בו'** - כדרדשין לעיל. **סומא פסול לערית** - דענין "אן ראה",

ערכין. פרק רביעי – השג יד דף יח עמוד א – מותר מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)"

תוספות

1 ואחר כך מטה בתו – קודם שבא לבית דין להעיד. ס'ס'ה. יבול יחיבינ
 2 – העדים קרובן שבעת העדות אם לא העידוהו? והרי לא יחד ערו – שהרי
 3 השבעת אביו כולן. יבול אפילו אמר כל כו' – שיהיה עדות אלא משבע לא יהי חייבין.
 4 תלמוד לומר להקדש את הדי יחד ערו? והרי לא השביע אלא ערו. עשר הוא
 5 – ואמאי אין להקדש כלום בתו? כמנח –
 6 שערין לא נתמ אביו. אבל עתה הוא תלמוד
 7 לו. פשיטא – דרא ליה כשרה אביו
 8 גוסס – בשעת שהותק מערכין. ובהדורה
 9 ספניתו מוכרבת ביד אחים – ואין לו
 10 בתוכה כלום. אבל שברה הייתי ריבוא
 11 דקתני במתניתין. הא מני רבי אליעזר היא –
 12 דאמר לפרק פסוקי שמוס הידונימי (ג'ג'ג' גבי)
 13 ערכין. אין גילה חמר – ונתן לו הכות חמור.
 14 ואינו נטלה להקדש. צמדו – צמד בקר
 15 הדאי פרסוטה. משינה ליה – עמו עשר
 16 ועד בן ששים. דהיי ערכו חמשים שקלים.
 17 הערכין בערך – אלא אולוקן קצבת דמיס
 18 בתר מערכין – גמרא! והא הוה מקדש דמיס
 19 לערכין – בפרק קמא (ערכין ד'ב). דאמרנן:
 20 יתר בברכך פשוט, יתר – היינו דמיס.
 21 "בערכין" – היינו ערכין. דהיקשן הכתוב להני
 22 תרי מילי. מלילת לקלים – דאלוקין
 23 במורגלת בתר קלמ. דכתיב בערכין: ונתן
 24 את הערכין בינה שהוה, דהרישין לקמן
 25 (ערכין ד'א). ולא שיהי מורגלת לקלמ: עני
 26 שהעריך עצמו ובא כוח להעריכו ויש לו
 27 מורגלת שיהי שלשים סלעים – אין אומרים
 28 אם משוהין אותה עד שיעלה לכרך, שיש שם
 29 עשרי אחתי קינה בחמשים סלעים. הלכך
 30 מוחסין מערכין ויש לו. ויחן ערך שלם. אין
 31 אומרים כן. ואין להקדש אלא מקמו ושעהו.
 32 הדכי נמי ברמיס. אמר אמה: "דמי מורגלת לו
 33 על" – אין שמין אותה לזכר מבר הכריכיס.
 34 אלא לפי סמך אותה שעה ואותו מקום.
 35 ולדיה כבבדו – והא העריך דבר ונתפשטה
 36 תלדיה בו, כגון שאמר: "ערך ראשי על" –
 37 נתן ערך דבר, דכתיב גבי ערכין: "בערך
 38 פשוט, דברתי שאלוקין. שכיב כשעת
 39 תניה – דברמיס שישטא לו ריהיב שעת
 40 תניה ולא כשעת דרד. ודא כעבד בשוק
 41 שמן אותו. אמר אמה: "דמי על" בתשרי
 42 ובכניס בא כליתי כן – מי יודע מה היה שעה
 43 כשעת נרד? ושעת תניה היינו שעה שהוה
 44 אל לבית דין. תלמוד לומר בערכין קיום –
 45 דמשמע ערכין בשעת ערך. שאמר העריך
 46 עצמו בן ששים ונתנה יתרו על ששים –
 47 נתן ערך גדול ולא ערך קו. מושגת יום
 48 שלשים לבתוהו – אמר אמה: "ערך קאש קטן
 49 על" – אלושטן קשה באותו יום בן שלשים –
 50 הוי כלמטה. ולא אמר כלום, ואין ערך לפחות
 51 מכן דתי, אלא דכתיב: "וזה אבן ששה וכו'
 52 ומקלה – משמע שלמטה שנת ששים. וכו'
 53 הוא דיון כדון, אבל כשנת ששים נידון כילו.
 54 תן אם ששנו – מתניה כלומר, וכי תן הוא?
 55 אם עשיתו שנת ששים כלמטה להחמיר.
 56 דערך גדול יש לו לפחות מכן ששים חמשים
 57 סלעים. וליתיה על בן ששים אין ערך אלא
 58 חמשה שני סלעים. לחלק – דערך ויחתי
 59 על בן ששים יתרו גדול הוא נפחות מכן
 60 עשרים. וכן חבן תוס כדכתיב בקראי. רבי
 61 אליעזר אומר – שללעט שנת חמשה ושת
 62 עשרים שנים ששים סלעים, עד שתשלם כל
 63 מכן חמש שנים ועד בן ששים", ואמר דעאן דערישין נמי (כ) בששים משתעי, "שנה" למה ליה? וכן ששים. ליפא מנותין – דרמירין קרא למילף שנת עשרים סלעים, ודא
 64 כרבי. דאי כרבי – האמר: "ערך דבר כלל, וכין דכתיב: "מכן חמש שנים ועד בן ששים" ממילא דיעאן דשנת עשרים כלל. והיינו כלמטה. יבול מיום הראשון ואילך –
 65 כח

1 אביו אפילו הכי אין להקדש בתו כלום. ופרך בגמרא: פשיטא דאין להקדש בתו
 2 כלום, כיון שלא היה לו אותו ממוק מעולם. עך שלא נעשה חתנו נעשה חתנו
 3 (נעשה חתנו) ואחר כך מטה בתו כשר – מירי בשאין בניס לבתו, כיון דמוקמין
 4 ליה הבא כרבי יהודה. דאית ליה ליהרד (סנהדרין כ"ג) היה חתנו ומטה בתו,
 5 אם יש לו בניס הדמני – הרי זה קרוב. אבל
 6 ואלא! והוא למה לו לרבי כדאית ליה להרבנן?
 7 כדאית ליה – וישקמי לרבי: מירי דרשי
 8 רבנן (כחא דרא) "ואם מך הוא מערכין?" ושמן
 9 יש דרשט בשום מקום מהאי "הוא" הדבאי
 10 דרשינן ליה. צריכא אהי אביו גוסס כו'
 11 פירש בגמרא: אבל בערבין – ברעת הבון
 12 תלמי רחמנא. ואי יחי דאביו גוסס – אית
 13 מערכי עד שמות אביו. ולא נהירא. דלקמן
 14 אמרנן: אין בהקדש אלא מקמו ושעהו.
 15 ובסמוך נמי מייחי לה אתה הקשת דמיס
 16 לעצמן, ומרגלת לקלמ פירושי: עד שהעריך
 17 לעצמו, ויש לו מרגלת שאניה שיה עבשוי
 18 אם עשרים סלעים – אין אומרים: נמוחין עד
 19 שיבא יום השוק ותעלה ועבשוי סלעים, אלא
 20 שמתן אותה כמו שהיא עבשוי אלא יתן כי אם
 21 עשרים סלעים. ואם כן, למה את רבי
 22 למחזיק עד שמות אביו לכן נראה לרבינו
 23 יצחק: דלא קאי אביל בקרבנות איתו כן? אמת
 24 אביו, ולא אלא אביל כלום. ויחוס מילתא
 25 דרבי יהודה היא. ודא דמפרש אחר כן: אפילו
 26 מת אביו ותיה לו כו' – תלמחא באפי נפשה
 27 היא. וקרבנות וערכין שחן בו.
 28 שיתן בשעת תניה – פירש ר"י: ברמיס
 29 פשיטא ליה דיהיב בשעת תניה ולא
 30 בשעת דרד, תרה כעבד בשוק שמן אותו,
 31 ואם אמר: "דמי על" בתשרי, ובכניס בא לבית
 32 דין – מי יודע מה היה שעה בשעת תניה?
 33 ושעת תניה היינו (שעה) שהוא אב כליתי קו.
 34 לשון רש"י. ותניה: אמר סבא הוא את
 35 דלמה יש לנו לומר שהיה שיה יתרו
 36 מעבשוי: אמר סבא ורואים בראש עבשוי.
 37 ולא היה גבור – או דיעבו שהיה שיה
 38 יתרו ונפסי דהיקדש. קאמי, שחור שאנו רואים
 39 שהיה שיה יתרו סלע לכל הפחות. לכן אמר
 40 רבינו יצחק: דאין זו סבא, אלא שום ראיה
 41 ברמיס נמי. ועד דנתן לקמן פרך "ואומר"
 42 משקלי" (כ"א). מת תנידן – לא יתנו
 43 הורשים, לפי שאין דמיס למתים. ואם היה
 44 הטעם מסבא, דאלוקין בתו תניה – הדם
 45 לא שיק למימד כן, כבאר, שחור דיעבו
 46 שהיה שיה בחייו סלע לכל הפחות, ואם כן
 47 מפני מה אנו פוטרים הורשים מכל וכל
 48 אלא דאי שום קרא יש בו. יבול ראשון ויה
 49 תני: ואמר דאין פשר לקמן כן דבתיב שפוט
 50 תמא: "שבעת ימים האכל מנחתו יום לומר
 51 לדחוב כרת קאמר, דברת בחאי קרא כתיב.
 52 דבתיב: "כי כל אוכל מנחתה ונברחה מיס
 53 הראשון עד יום השביעי, משום הכי מייחי
 54 תלמוד לומר: "ע"י יום האחד עשרי, כרבי,
 55 האי קרא ברת נמי בתיה כתיב.
 56 ויא
 57 ואלא
 58 ואלא
 59 ואלא
 60 ואלא
 61 ואלא
 62 ואלא
 63 ואלא
 64 ואלא
 65 ואלא

ואחר כך מטה בתו, פקח ונתהרש וזו ונתפסקה, פתוח
 ונתקמא ואחר כך נתפתח, שפוי ונתחמך וזו ונתפתח
 כשר. זה הקלל: כל שהתחילתו וסופו בכבשות – קש!
 שאני תחם, דאמר קרא: "או ראה. אם לא יגר"
 בראיה ונתדה תלא רחמנא מילתא, והא איפא. – ואלא
 "והוא" למה ליה? – כדנתניא: ראה מילתא אם יני אדם
 עמדין ועדין ביניהן, ואמר: "שפישיני עליכם אם יני אדם
 אתם י' עדות שתבואו ותעידו", יבול יהו חייבין?
 תלמוד לומר: "והוא ער", ותר לא יחד עדין, יבול
 אפילו אמר "כל מ"י? תלמוד לומר: "והוא ער", ותר
 יחד עדין. "אבל פקרבנות אינו כן" וכו'. אביו מת והניח
 לו ריבוא, עשיר הוא! אמר רבי אבהו, אימא: מניח לו
 ריבוא. פשיטא! – כשנתה אביו גוסס, מיו דתימא: רוב
 גוססין למיתה, קא משמע לן. ספניתו פים ובאה לו
 ברובאות, עשיר הוא! אמר רב הסדא: כשנתה
 מותרת ומותרת ביד אחים – והאיכא שכירות!
 שכירות אינה משתלמא אלא לכסום. – ותופק ליה משום
 ספינה! – אם מני? וכו' אלא ער, דתנן, רבי אליעזר
 אומר: – אם היה אביו – נתון לו צמד, ויחן – נתון לו
 חמורו. משנה השנים בגידה, ביצה? ילד שהעריך וכן
 נתון ערך וכן, וכן שהעריך את הילד – נתון ערך ילד.
 העריך בגערך, ביצה? איש שהעריך האשה – נתון ערך
 אשה, ואשה שהעריכה איש – נתנת ערך איש. והעריך
 בזמן הערך, ביצה העריכו פחות מכן חמש ונעשה יתר
 על גן חמש, פחות מכן עשרים ונעשה יתר על גן עשרים
 נתון בזמן הערך. גמרא! תנו רבנן: אהו לקש דמיס
 לערכין, מרגלת לקלמ ולדון פקבדו, בלא קוש ערכין
 לדמיס שיתן בשעת תניה? תלמוד לומר: "בערךך גן
 קום" – אינו נתון אלא בזמן הערך. משנה יום שלשים
 כלמטה הימנה, שנת חמש ושנת עשרים – כלמטה
 מרה. שאמר: "ואם מכן ששים שנה ומקלה", הרי אנו
 למידיס בכלול משנת ששים, מה שנת ששים כלמטה
 הימנה – אף שנת חמש ושנת עשרים כלמטה הימנה.
 הן? אם עשה שנת ששים כלמטה מומנה להחמיר, נעשה
 שנת חמש ושנת עשרים כלמטה ממונה להקל? תלמוד
 לומר: "שנה" – שנה, לנהרה שנה, מה שנת האמה
 בשנת ששים כלמטה – אף שנה האמה שנת חמש
 ושנת עשרים כלמטה ממונה, ובין להחמיר. רבי
 אליעזר אומר: עד שיהו יתירות על השנים חדש יום
 אחד. גמרא מופנה, דאי לא מופנה – איפא למפרך
 כדפרקינן, "שנה" – שנה, יתרו תכתיב. לימא מתניתין דלא
 כרבי, דאי רבי, האמר: עד ועד ככלל! דתניא: "מיום
 הראשון ועד יום השבעה" – יבול ראשון ולא ראשון בכלל,
 כענין

1 ווא בעת אימט לכל בראה עני הבוכן - ואינו יכול לראות בראש מפני השער
 2 וברגל בין אצבע אצבע. ואם התורה: הבא משמע דפרח בבולו לא שייך
 3 ברגל. ו'אריזה קומין' (וחיים בטג) לא משמע כן. דאיכא דהמך רבי נתן בן
 4 אבטלומוס אמר: מנין לפירחה בבגדים שהיא טהורה; נאמר קרחת וגבחת בבגדים,
 5 ונאמר קרחת וגבחת בארים. מה הלחן פרוח

6 בבולו טהור - אף כאן פרוח בבולו טהור.
 7 ודחת מנלך? דכתבי: 'מראשו ועד רגליו',
 8 מה הלחן כולו פרוח טהור, פירוש בטג - אף כאן, פירוש: בראשו, כולו הפך טהור.
 9 (משמע) דפריחה שייך שפיר ברגל, דילין? ודילין?
 10 ראש מרגל. ו'פרויו מן חדש ומעלה -

11 וחשפני אחר מקרא? זה ולא מצאנוהו, זה
 12 אמ: 'פרויו מן חדש פריחה', ושפני דרש
 13 הכי: מכתבים 'פרויו מן חדש', משמע
 14 מן חדש ומעלה, מליל כתיב 'בן חדש'.
 15 שנתו שלו ולא שנתו של עולם - הקשה
 16 הרב שמואל בן אברה אלעזר, למה לי קרא?

17 תופס ליה דמורה אדי לא תימא ליה דהיא
 18 נמצא תמידן כשרין לראש השנה? שאם
 19 נולד קדם ראש השנה, מיד שבגנוס ראש
 20 השנה בן שתי שנים הוא, ואנו כבש בן שנה
 21 בעת תלמידך. ואם הוא נולד יום ראש
 22 השנה - תחסיס זמן והוא שני מפרשם:
 23 דאן אין מתחילין מנין שנתו? כי אם מיום
 24 הירצא. מתחילין גבי כבור. 'לפני ה'

25 תאכלנו שנה בשנה', ואמרין (ראש השנה
 26 א) דאן אנו מניין אל מיום הירצא -
 27 הכי נמי אמרין הכא. ואינו כן, דאל אמרין
 28 קיה זה כי אם לענין לב תאחר, אבל לענין
 29 מנין שנוי - לא. ודא אמרין בפרק שני
 30 דברסין (כהב), דשעת פסולת בקדשים
 31 פירושי: אם שוחט כהן (ימים) השלמת שנתו.

32 קדם שהגיע מעת לעת לדירתו, ולא הספיק
 33 לרוח לידה עד שיעבר מעת לעת
 34 לידה - פסול. ואי אולין ביה אחר הירצא -
 35 - לא תמצא דין זה, שהרי לעולם הוא בן
 36 שנתו. אלא שמע מנה דאולין אחר הלידה
 37 משם, אם בן הדרא קשיא לדוכתה. ואומר

38 מורי הרב רבינו שמואל: דשנאמרו: **עבד**
 39 תרי קרא) ואיצטרין קרא. דאי לאו הכי אל
 40 אמרין ביה מעת לעת. כדאיני לקמן בפרק
 41 תבוא (א.א.). **בבבבב** שני תבואות
 42 פעמים שאדם אוכל שלש תבואות בשתי
 43 שנים - ואם התאמר: הכי דרשין מהאי

44 קרא דכיי אומר: ארבע תבואות, לפי
 45 ששני' משמע שנים. ורובאות' משמע
 46 שנים - הרי כאן ארבע שני לומר: דרש
 47 ממספרי, דמשמע שני תבואות. והוא ליה
 48 למכתב 'תבואות', משמע שתבואות אחת שני
 49 עייין. וקשה לרבינו יצחק: שאפלו אנו מניין

50 שלש תבואות מנין בשתי תבואות שתי
 51 שנים. אמר שמכר לו מן תבואת שני
 52 מליאה פירות. שכשיבא תשרי של שנים
 53 הבאים - קצר כבר פירחיו משרשים והשעה באלול ויש לומר: ודשכך טפי
 54 שלש תבואות בשתי שנים שאנו מנין מעת לעת, והוה משאנו מנין לבריתא
 55 עולם.

56 **ובשבועיות** נמי עיבוד - אף קשה לרבי רבינו יצחק בן יום טוב: דהא לא שבענו
 57 מדיבא אלא אם מעת לעת שנה אחת, אבל מעת לעת של שאר
 58 שנים מנלך? אימא דשלישם יום שלפני ראש השנה חשבינו שנתו והשכר לו רבינו
 59 שמואל בן מאיר: דקרא 'ובשבועיות' גלי לן אשנה אחרונה, והוא חזין לשאר שנים,
 60 דאולין בהו מעת לעת. ודמיא דחזן דכתובין.

61 **בנינו ששארם:** "מראשו ועד רגליו", ראשו - ולא
 ראשו בכלל, רגליו - ולא רגליו בכלל? **תלמוד לומר:**

62 **"עד יום האחד ועשרים לחדש מערב."** רבי אומר:
 אינו צריך, "ראשו" - וראשו בכלל, "שבועי" -
 63 ושבעי בכלל! - אפילו תימא רבי, שקול משקל
 קרא, **מכרי פתיב:** "מנין חדש ועד בן המש שנים",

64 תו **"מנין חדש ועד בן עשרים"** למה לי? הילכתך
 אישתקלו להו. **אמר רבי:** ראשו - ולא ראשו בכלל,
 רגליו - ולא רגליו בכלל. **מנלן?** - איבעית אימא:
 שאני סימנים דגופו מסימנים דראשו; איבעית אימא:

65 **"לכל מראה עיני הכהן."** רבי אלעזר אומר: **עד שיהו**
 יתירות על השנים החדש ויום אחד. תניא, רבי אלעזר
 אומר: נאמר כאן **"למעלה"** ונאמר להלן **"הרש ומעלה"**,
 66 מה להלן **מנין החדש ויום אחד** - אף כאן **מנין החדש ויום**
 אחד. - ואימא: כי התם, מה התם חד יומא - אף כאן

67 **חד יומא!** - אם בן גזירה שוה מאי אהני. תנו רבנן:
 ושב **האמורה בקדשים, שנה האמורה בכתי ערי חומה,**
 68 **שתי שנים שבשורה אחוזה, ויש שנים שבשורה עברי,**
 69 **ובן שבשן ושכבת - כולן מעת לעת. שנה האמורה**
בקדשים, מנלן? אמר רב אחא בר יעקב, אמר קרא:

70 **"כבש בן שנתו"** - שנתו שלו ולא של מנין עולם.
 71 **שנה האמורה בכתי ערי חומה** - דכתבי: **"עד תם**
שנת ממקרו", ממקרו שלו ולא שנה למנין עולם.
 72 **שתי שנים שבשורה אחוזה** - דכתבי: **"במספר שני**
תבואות ימקר לך", פעמים שאדם אוכל שלש תבואות

73 **בשתי שנים. שש שבשורה עברי** - דכתבי: **"שש שנים**
יעבד ובשבועיות", וימנין דכתיבתי נמי עיבוד. **ושבשן**
 74 **ושנה כולן מעת לעת, למאי הילכתא? אמר רב:**
גידל אמר רב: לערבין. רב יוסף אמר: **לפרקין**
 75 **ד'יוצא דופן"**. אמר ליה אביי לרב יוסף: **מי פלגתי?**

76 **אמר ליה: לא, אלא אמרי קדא, והוא אמר קדא.**
 הכי נמי מסתברא, דאי סלקא דעתך פליגי, מאן
 77 **דאמר לערבין לא אמר ל'יוצא דופן'?** והאמר רב:
הילכתא בבואה פרוקא מעת לעת! ואלא למאן
 78 **דאמר לערבין, מאי מעמא לא אמר ל'יוצא דופן'?**
 79 **הדמיא דרבה, מה הנה דכתביא, אף הנה דכתביא?**
 80 **ואידך? א' סלקא דעתך דכתביא, האי 'ושבשן ושכבת'**

81 שבוך
 אבל אלא שתי תבואות. לערבין - ולא אולין בשנת חמש ועשרים וששים בתר מנין
 עולם. לפרקין יוצא דופן - במסכת נדה (מג.ב) בן שתיים עשרה שנה - נרדיו
 82 נברקין, בן שלש עשרה - נרדיו קיימין. בת אחת עשרה - נרדיו נברקין, בת שתיים
 עשרה - נרדיו קיימין. וכן הרבה שנתן בן ובת שנוי עם. וקאמר הכא דכולהו מעת
 לעת שנולדו. האמר רב - התם במסכת נדה (מג.ב). הילכתא ככולהו פרוקין -
 83 דייצא דופן מעת לעת. מאי מעמא לא אמר ליוצא דופן - הואיל וסברא ליה נמי
 84 התם מעת לעת. אמר לך - אפילו הכי הבא לא קניי להו. ודמיא דרבה שנה דקדשית
 85 העבד עביר קניי, דכתבי באריותא. ודנהו שנים יוצא דופן - כולו דרבנן.

86 מענין שאמר מראשו ועד רגליו - דפשיטא לך, בדפרשטא לקמן: מראשו - ולא ראשו
 87 בכלל. תלמוד לומר עד יום האחד ועשרים לחדש מערב - אלמא יום ראשון בכלל,
 88 דכתביב ברישא דקרא: 'עברת אבולו מצות', ושבעי נמי בכלל - מסיפיה דקרא,
 89 דכתביב: 'ועברת'. שקול משקל קרא - שקולין חן ומדרשוט, ויש מדרשוט של רבי
 90 ש'לכריתן כלמטה ויש כלמטה כלמעה.

91 דכתביב: 'מנין חדש ועד בן חמש שנים והיה
 92 ערבך' וגו', ואמרין: 'עד ועד בכלל - הרי
 93 מן שנת כלמטה. והדר כתיב: 'ואם מן חמש
 94 שנים ועד בן עשרים' וגו', ולרבי מנין חמש'
 95 וכן חמש בכלל, דהאמר מנין הראשון
 96 הראשון בכלל - הרי שנת חמש כלמעה.

97 הלכך, אי לאו גזירה שוה לא קמה לן הברכה
 98 לכתיב. אפן מנין חו למא לי - הכי הוה
 99 ליה למכתב: ועד בן עשרים שנה והיה ערבך
 100 וגו', ועד בן ששים שנה והיה ערבך וגו'.
 101 סימנין דגופו מסימנין דראשו - דסימנין נגע
 102 שבגופו שיער נידון כשיער צדוה, ובגזע
 103 שבגופו כשר נידון כשיער לבן ובספקין. לכל

104 **מראה** - ואינו יכול לראות בראש מפני
 105 השער. וברגל בין אצבע אצבע. ונאמר
 106 לחזן - גבי בליש: 'חדש ומעלה', מה להלן
 107 החדש ויום אחד, דכתביב: 'מנין החדש ומעלה',
 108 דכבר נכנס בה חדש האחר - אף כאן חדש
 109 חדי אחר. מה התם חד יומא - מה 'מעלה' מה
 110 דכתביב בני דוד אל תזכור אהי, אמר

111 **"מעלה"** דכאב גבי שנים לאו הכי אלא חד
 112 יומא. נהיה שוה מאי אחי - כלל גזירה
 113 יומא. ונאמר דוד יומא בעיני, דדא **"מעלה"**
 114 כתיב: שנה האמורה בקדשים - בגזן (במזר)
 115 (כו) 'בכחש בני שנה'. שתי שנים בשנה
 116 אחוזה - (שהוא) שהמוכר שדה אחוזה היה
 117 רשאי ליעבד עד שחלו שתי שנים בני

118 הלוקח, דכתביב (ויקרא כה): 'במספר שני
 119 תבואות ימקר לך', ויעתש שנים שתיים.
 120 ושכבן ושכבת' - כיון דכתביב 'אדם אוכל שני תבואות
 121 ולקמן מפרש להו. מעת לעת - אותו יום
 122 ואותה שעה לשנה הבאה, ולא אולין בתר
 123 מנין עולם. דכי מטי תשרי יחדשוך ליה שוא.

124 **למכתב 'תבואות'** - כיון דכתביב 'אדם אוכל שני תבואות
 125 במשעם 'תבואות' למה לי אלא למנח
 126 שכל תבואה שימצא באותן שתי שנים איבאל
 127 ואפילו שנה. בגזן אם מברו לו בניסין מליאה
 128 קמה - ולא יאנלה עד שתי שנים בניסין
 129 באותו יום, ואם קדם יקער - הרי שאכל

130 שלש תבואות. וכשפירנה מוכר חדשוך שנים
 131 מיום שבכרה עד היובל, אם ודע שתי שנים
 132 הולא מזכרה כעשרה נמים - נמצא שבכרה
 133 כל שנה במנה. שהרי ביובל היתה עתידה
 134 לחזור. הלכך כשהוה מודה בעכשי נתון
 135 שנתה מניס לשנתה שנים תתרים, הוה אבל
 136 שלש תבואות שוה ממה מנין עולם. שתי

137 אלא הוה אולין בתר מנין עולם. משתי
 138 תבואה בשנה האחרת הוה פרוק ליה, ולא הוה
 139 אבל אלא שתי תבואות. לערבין - ולא אולין בשנת חמש ועשרים וששים בתר מנין
 עולם. לפרקין יוצא דופן - במסכת נדה (מג.ב) בן שתיים עשרה שנה - נרדיו
 140 נברקין, בן שלש עשרה - נרדיו קיימין. בת אחת עשרה - נרדיו נברקין, בת שתיים
 עשרה - נרדיו קיימין. וכן הרבה שנתן בן ובת שנוי עם. וקאמר הכא דכולהו מעת
 לעת שנולדו. האמר רב - התם במסכת נדה (מג.ב). הילכתא ככולהו פרוקין -
 141 דייצא דופן מעת לעת. מאי מעמא לא אמר ליוצא דופן - הואיל וסברא ליה נמי
 142 התם מעת לעת. אמר לך - אפילו הכי הבא לא קניי להו. ודמיא דרבה שנה דקדשית
 143 העבד עביר קניי, דכתבי באריותא. ודנהו שנים יוצא דופן - כולו דרבנן.

144 שבוך
 אבל אלא שתי תבואות. לערבין - ולא אולין בשנת חמש ועשרים וששים בתר מנין
 עולם. לפרקין יוצא דופן - במסכת נדה (מג.ב) בן שתיים עשרה שנה - נרדיו
 145 נברקין, בן שלש עשרה - נרדיו קיימין. בת אחת עשרה - נרדיו נברקין, בת שתיים
 עשרה - נרדיו קיימין. וכן הרבה שנתן בן ובת שנוי עם. וקאמר הכא דכולהו מעת
 לעת שנולדו. האמר רב - התם במסכת נדה (מג.ב). הילכתא ככולהו פרוקין -
 146 דייצא דופן מעת לעת. מאי מעמא לא אמר ליוצא דופן - הואיל וסברא ליה נמי
 147 התם מעת לעת. אמר לך - אפילו הכי הבא לא קניי להו. ודמיא דרבה שנה דקדשית
 148 העבד עביר קניי, דכתבי באריותא. ודנהו שנים יוצא דופן - כולו דרבנן.

ערכין. פרק רביעי – השג יד דף יט עמוד א – מותר מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)"

קמז

תוספות

1 ושיך לעמוד הקודם **לערבין** – ואם האמר בערבין מלן דביעין מעת לעת; ופרש רבינו יצחק דילפני ליה מן חדש, הכי דבי דאניו נערך בן חדש אלא
2 אם בן יו של חדש שלם, דלא שיך למימר דאזלין בתר חדש העולם – הכי נמי
3 לכל שאר בן חמש וכן עשרים.
4

1 **שבוזר ושנבקה מיבעי ליה** – כלבישא דקרא, דכתיב בערבין (ויקרא כז) אם יבזר
2 אם נקבה, ולא כתיב בן ובת, אבל ירצא ותרע כוליה בן ובת תנין. ו**מאי שנא** –
3 בערבין, דנקבה כי מוקא ותר על ששים קיימא אחילתא, דערך לדה שלשים שקל,
4 וערך זקנה עשרת שקלים. ו**מאי שנא זכר** – דכי עבר על ששים לא קאי אחילתא,
5 דביצור ערך זקן טפי מיתלחא בעיה ליה. ודילך
6 מחיים שקלים וזון חמשה עשר שקלים? 1
7 **פאהא** – שבו, שאניו אלא למשא. ונראה
8 אחריכך, ד"חזק" גרסינן, לשון עזרה ושנייה
9 דמהרגמין לעירום – פחה, בהרגום של
10 נביאים (וחקאל טו). **מימא** – סממן, שיכולה
11 לתרוח ולעשות מלאכה בקוהתה.

הדרן עלך השג יד

5 **האומר** משקל עלי. **מריפיקו** – פירש
6 רש"י: אצל שקרון אשיליא
7 בלעז. ולא נראה, שהרי בבביתא בגמרא תני
8 עד האצל, ואי אפשר שהיא אשיליא,
9 דאיחא בפרק שני דובחים (יהב). וילא יחגור
10 בזיעי – שלא היו זוגים במקום זיעה, לא
11 למטה ממתיחה ולא למעלה מאצילום.
12 למה תחת אצילוי (ואלא בנגר אצילוי ידיום.
13 ואי אמרת דהוא אשיליא – אורבה, שם
14 הוא מקום זיעה לכך פירש רבינו יצחק דהוא
15 שקרון קודיא, ובבביתא (זלז). ובובחים
16 (טא) הארבת.

הדרן עלך השג יד

17 **דבתר** דשקלי שזו תרי תלתא – ואם
18 האמר, בכל מקום
19 היו מערבין שזו מן המשקל, כדומה בבבא
20 בתרא פרק "דמכור את הפהני" (פתב).
21 לחיבי דלכא דיעתי דבטלה תורת משקל; שם
22 דומי דלכא פירושו: דהבא דבאתרא דשקלי
23 שדו תרי תלתא יתור מן הברע, והלכך טסקא
24 דיעתי דבטלה, כיון שנתון יתור מבין. **הוא**
25 דאמר כרבי עקיבא כו' – ותימה: ברייתא טאן
26 תניה: ד"ב רבי עקיבא אלא רבנן דעד אן אכל
27 פלניו אלא דמר סבר דמור כעין יפה מוכר,
28 ומר סבר מוכר כעין רעה מוכר, ושירי הדרך
29 לעצמו, ואינו צריך לרבנן דתורתא לשון, אבל
30 דהכא שדחור צריך – לעולם מודו רבנן
31 דמוזי, ואם בן ברייתא נמאן תרימיה:
32 **איבעיא** להו עבידתא מהו? כל י' פרש כל
33 דבעית בי'אם תמצא לומר, והכי
34 פירושו: "עובדי מהו? מי אמרין שרעה
35 לומר שיתן שרביט שאינו נכסף, או דלמא
36 שרביט שיכול לעמוד בעינו, אף על פי
37 שנכסף? "דחיב מהו? אם תמצא לומר
38 (דעמוד) וביעמודי נתון שרביט (שנכסף),
39 ב"ירוחב" מהו? מי בעית כרבונו ממש, דרחובו
40 אינו יכול לפנות, כשכופף קומתו אינו כופף
41 רחבו – וכן נמי משמע שרביט בלא כפיפה.
42 או דלמא רוצה לומר שרביט ארוך כרחבו,
43 ואף על פי שנכסף, אם תמצא לומר
44 ב"ירוחב" נתון שרביט כפוף, "שיבתי" מהו?
45 מי אמרין שרעה לומר בלא (הפיכה)
46 וכפיפה? כלומר, מנו שאני יושב מראשי ועד
47 רגלי, או דילמא שרביט כפוף משמע, שהרי
48 כשחוט יושב הוא חפוף; ואם תמצא לומר
49 "שיבתי" יושב שרביט כפוף, מנו שאני
50 כפוף וישוב, "עובדי" מהו? מי אמרין רוצה
51 לומר בלא כפיפה, (בלא) (אלא) בע כעובי
52 קומתו, שהרי עובי אינו כפוף, או דילמא
53 שרביט גורל מבלל עובי קאמר, ואף על פי
54 שהוא כפוף; ואם תמצא לומר ד"עובדי"
55 משמע בכפיפה, "הקיפי" מהו? מי אמרין
56 שרעה לומר שרביט עד שמקף כל גופו, ועב
57 כל כך שאינו יכול לחזור מכפיפתו. או דילמא דבר שמקפו קאמר, ואפילו כל דהו? ורבינו אלחנן פירש על "שיבתי": מי אמרין שרעה לומר שיתן חרשית שחוק קומת
58 קאמר, שהוא חצי גופו, או דילמא כל גופו קאמר, מנו שהוא עובד מראשו ועד רגליו. ויש מפרשים "שיבתי" מהו? מי אמרין שרעה לומר שיתן חרשית שחוק קומת
59 ישיבתו, ולא במלא קומת עמידתו, או דילמא שרביט שמוחזק מקום ישיבתו קאמר?

הדרן עלך השג יד

12 **משנה** האומר משקל עלי. **ירמייא** – שם
13 האשה. משקל ידי עלי – דהאך הוא שקל?
14 אם רצה מכבדי, ואם רוצה מליקן **סימלא**
15 **חבית** מים ומכבדי – לחובי: עד מריפיקו
16 אציל, שקרון "אשיליא". וכשמכבדי ירצאן
17 המים, ובשמכבדי נמנאת חסידה. ושוכל?
18 **בשר חמור** – משקל בשר חמור כבשר
19 בשר אדם. וזווי באותו בשר גרין ועצמת
20 לפי מה שיש ביה, לפי שאין משקל עצמות
21 וגדים שזה השווה כבשר. ונתון לחובי כה
22 שרתמלא, ודשחא איכא נפח בשיתר ידו,
23 וכפי אותו משקל יתן. **גמרא** נפשיה בכל
24 דהו – כל מה שהוא רוצה לשקול ישקול.
25 **כבופריא** – זפת, שפכי – בעלם. **באתרא**
26 דתקלי **כופריא** – שמוכרים נפח משקל. שדי
27 תרי תלתא – כדרך המוכרין, בגילי ליה
28 משקל – ונמצא ואינו נמכרין במשקל.
29 **מעשה לפתור** – קאני ירשא: אם כסף כסף
30 כו, ואוקימנא דקאמא לאשמעתינן דאי לא
31 פירש שיש נפשיה ביה דהו, ודער תרי באמה
32 כהו, וירמייא: שאמר: משקל ביה סתם עלי,
33 ושקלתה בובח. **קומתי** – משמע בקומתו
34 ונתון שרביט בעי שלא יוכל לדכופף. אם פירש
35 כסף – כסף, ואם וזה – וזה. **קומתי** אל
36 לא נחבתי כלל למדת גובה הוהתי – ולא
37 לעובי. **וב תורה** – דאמר כרבי עקיבא, ולא
38 **את חבור** – דמכור את חבית לא מוכר את
39 החבור שבה או את החותם בור – בחפשיה בלא
40 בנין בתלים, ורות – בבנין. וצריך – מוכר
41 ליקח לו דרך מן הליקח ליקח ביה ולאיתו בור
42 ודוח, שדיר כל הוקיעה מבור לו אלו שיהי.
43 דסבידא ליה מוכר, בעין יפה מוכר, או צריך
44 צריך – דמוכר כעין רעה מוכר, הדרך שירי
45 לו: **כסון שאמר** לו – מוכר לזקוק "בית אני
46 מוכר לך חוץ מאלו בור ורות" – שאין צריך
47 ליקח לו דרך. אלמא, כיון דלא צריך לפרושי,
48 דהא משמטנן מנין אן בור ורות ככלל הוהתי,
49 ופרש – דאי לטפוי מילתא אבית
50 ולהדיעו שמשיר לעצמו. **הבא נמי**, כיון
51 ד"קומתי" משמע נמי קומתי, וקאמר
52 "מלא" אלמא לטפוי מילתא אהא, ולהדיעו
53 שאין דעתו אלא למדת הוהתי, **עומי** על –
54 מי היה משמע שרביט קומתו או לא?
רבי

ערכין. פרק חמישי – האומר משקלי עליך כ עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" קנא רש"י תוספת

1 כה וימנא אמדינ ליה – פי שנים ברמיט יתק. אמדוהו מאליו – ובל שום עורך,
 2 אלא לשום דברים בעלמא, ועשרה היו שם, מהו? פשוט מהא מתינתין חדא –
 3 מתינתין בעיות, שאין דמים למתים – ומיעיקא לא ידענן כמה שות. הא אמר וקאי
 4 – דהא אל לא ארת שותיה שיה ארבעה ותי. ובל נחת לאמיתא – שלא נאמר
 5 מעלה, אלא חסות הוא ארבעין, ואנן
 6 אומדנא בעיקר, משנה ערכי עלי – דבר 1
 7 קצוב הוא. והלכך יתנו יודישין. שאין דמים 2
 8 למתים – ואל תדעיא בבבא קמא (בבא). 3
 9 'זנתן פרוין נפשו דמי ניק, החם הוא 4
 10 טעמא משום דכשתה הדיקא, והדיקא רמי עליה 5
 11 לשלמי כשתה הדיקא, והדיקא שטא 6
 12 דאוקיה דו הוא. אבל 'דמי עלי, שאני 7
 13 נדר אלא כן, ששמונה בית דין, והוי לא 8
 14 כן לדיך כן, שהרי גת – לא יתנו תורבי. 9
 15 גות ערך כולו – 'ערכב נפשות' תורבי. 10
 16 ערך חצי עלי – הוי כיערך ראשי ריערן 11
 17 כבדיו, דהוי דבר ששנעשה מלחה בו, דמי 12
 18 חצי עלי גות על כולו – דהא גתא 13
 19 בפרק 'ההוא דמי' (ערכין תאא): הקשתה 14
 20 דמים לערכין לידון בכבדה. גמרא על 15
 21 בתמה – אם אמר 'דמי בהמתי בעלי, אבל 16
 22 ערך אינו אלא בארס. ואנן נידונין חצי ד 17
 23 – שאם אמר 'דמי עלי' וקאי דמי משנת – 18
 24 יתן הכל לכשיכול. שמע מינה מלוח על פה 19
 25 בו' – ופלוגא תיא בכמה דוכתי. שמע מינה 20
 26 מלוח הבהובתו בו' – ופלוגא תיא במסכת 21
 27 בכורות פירין – שם כבוד לנחלה' (טבא). 22
 28 בשעמד ברין – הידיבותו קודם מותו, דהוא 23
 29 ליה מלוח בשטר. אמאי לא יתנו יודישין – 24
 30 הרי אמדוהו בית דין מחסרא אומדנא – 25
 31 שדיבותו לשלמו, ולא הספיקו לאומדו ע 26
 32 שנת. לא אמר כלום לרבנן – דאמרן בפרק 27
 33 קמא (ערכין תאא): אדם מוציא דבריו לבטלה. 28
 34 גותו דמי – ואוקמנא בפרק קמא דאליבא 29
 35 דרבי מאיר אמר. אבל דמי לא אמר 30
 36 והלכך לא ליתוב דמי, קא משמע לן. נדר 31
 37 בערבך – הוקשעו נדרים לערבך. לא שנא 32
 38 כולו לא שנא חצי – ואשמעינן בך בחציו כולו 33
 39 שכן כולו, דאף על גב דלאו אורחא 34
 40 לאיתובי חצי דמי כלי – אפילו הכי ידוב, 35
 41 וכל שכן כולו. אפילו כולו נמי – אפילו 36
 42 אמר: 'ערך כלי זה עלי לפיט. כבי' לה 37
 43 כריי מאיר – ומשום הכי לא פליג כולו. 38
 44 רבי שמעון פוסק – האומר: 'הרי עלי מנחה 39
 45 מן השערין' – שפסק ברין דמנחה (קא). 40
 46 מאי נחתו בערבך תיא – כלומר, מתינתין 41
 47 דקתני: יתנו יודישין הכי מתוקמא – בעל 42
 48 כרוך כשמער ברין קודם מותו, כדאוקמא 43
 49 לרישא, ואמאי הדר קתני לה? 44
 50 מהו 45

1 אמדוהו מאליו מהו מי אמדינן בו' – דהא בעיא לא אחאי ב'ואם תמצא לומר' כמו
 2 הדיא דלעיל. ולבדה היה יכול לשאלה, אלא שרצה לרעהו עם שאר
 3 הבעיות, דמי עלי תומ לא יתנו יודישין לפי שאין דמים וכו' – דהא תדעיא בבבא קמא
 4 (בבא): 'זנתן פרוין נפשו דמי ניק', פירוש: שמעון אומר לאחר מיתה כמה היה שדה
 5 מדין – גזירת הבהובת הוא, אבל הבא אני
 6 נדר אלא דמים ששמונה בבית דין, והוא לא
 7 כן לדיך שומא, שהרי הוא חות – ולא יתנו
 8 יודישין את דמי. תנו רבנן: 'זנתן פרוין נפשו
 9 מערבך בו' – תימה: אמאי לא פריך
 10 מתינתין, דקתני: זה חומר בנדרים מערבך
 11 – זה חומר ותו לא: זה איבא עני דברייחא,
 12 דכתיב: ונתן אתו פרוך בבבא בעינא פרק הובו
 13 (מבבא). גבי הא דאמר: זה חומר בהקדש
 14 מבהובתו, פריך: זה חומר ותו לא: איבא
 15 טבא לפרוך ואת הכי שמונה דמים לכי
 16 חידוש למצוא חומרא בהקדש מבהובתו,
 17 דמרוך ונתן ארש עלו לחומרין פרי בהקדש
 18 מבהובתו. ומשום הכי אפי' קא מנחה עליה
 19 התלמוד: זה חומר ותו לא: וזה איבא טבא.
 20 אבל הכא, דאיבא רבואתו דחומרין טפי בנדרים
 21 מערבך – משום הכי לא שייך למפרך עליה
 22 'זה חומר ותו לא', דהנתן שריא. ואין פריך
 23 בהשו' די ערבך – וקשה: שדרי הקשעו לעיל
 24 (דמים לערבך מרגלית קלמס), אמאי
 25 היקש למצואתו ואיבא למנחה. אמאי
 26 מיעוטא. דכתיב: 'עריכנו וכו' ערבך,
 27 דמשמע: ליה לאוחר. וגי' ערבך נידון
 28 בהשו' די כאשר עריכנו בהקדש, וזה גבי נדרים.
 29 לאתווי מן הארבעה ולמעלה – אמאי
 30 תאמר: אמאי נקט מן הארבעה
 31 ולמעלה טפי מכל שאר שמונה עשרה
 32 טריפות? ויש לומר: דאיבא רבואת בהאי אפי'
 33 לאפקדי רביי שמעון דאמר (וחלוק מבבא).
 34 ויכלה היא לבית הלכות.
 35 תנו רבנן דמערך חצי ערך של רבי מאיר
 36 אמר נתן דמי – הכי גרסינן ברוב
 37 הספרים, ולא ריאה, דאם כן מאי קאמר
 38 בסמוך: פליגה לאו אורחא לאיתרבי, ואמאי
 39 אין דרין להתרוב חצי שתייה של פליג כל
 40 ריאה לביתו ויחזק דרבי גרסינן המערך
 41 ערך חצי כלי, והשואת ניהא. דאמר: פליגה
 42 ערך אורחא לאיתרבי – דחצי בלא קא שות
 43 כלום, ומשום הכי קאמר פליגה לאו אורחא
 44 לאיתרבי.

16 ביה וימנא אמדינ ליה, או דלמא פיון דבהו אחר זה
 17 נדר, תרי וימנא אמדינ ליה? ואם תמצא לומר: פיון דבהו
 18 אחר זה נדר – תרי וימנא אמדינ ליה, אמר: 'שני דמי
 19 עלי' כבת אחת, מהו? הקא ודיאי כבת אחת נדר – כבת
 20 אחת אמדינ ליה, או דלמא: פיון דקאמר 'שני' מה
 21 אחר זה דמי? אם תמצא לומר: פיון דקאמר 'שני' מה
 22 אחר זה דמי, אמדוהו מאליו, מהו? וכן אמרינן: לא
 23 אמדו מאליו וקאי, או דלמא בעינן פיונה לאומדינא?
 24 פשוט מהא תריא: דתנין: 'דמי עלי' ומת – לא יתנו
 25 יודישין, שאין דמים למתים; ואי סלקא דעתך אמדוהו
 26 מאליו הוי אומדנא – הא אמדו וקאי, מי איבא גבא
 27 דלא שני ארבעה וזוי? – אמדוהו מאליו – נחת
 28 לאומדינא, 'דמי עלי' – לא נחת לאומדינא. משנה
 29 חומר גערבין מנדרים, ביצד? האומר: 'ערכי עלי' ומת
 30 יתנו יודישין, 'דמי עלי' ומת – לא יתנו יודישין,
 31 שאין דמים למתים. 'ערך דיי' – ערך דמי עלי' – לא
 32 אמר פלוס, 'ערך ראש' – ערך כבדי עלי' – נתן ערך
 33 כולו. זה תכליל: דבר שהנשמה תליה בו – נתן ערך
 34 כולו. 'חצי ערכי עלי' – נתן חצי ערכו, 'ערך חצי עלי'
 35 נתן ערך כולו. 'חצי דמי עלי' – נתן חצי דמיו, 'דמי
 36 חצי עלי' – נתן דמי כולו. זה תכליל: דבר שהנשמה
 37 תליה בו – נתן דמי כולו. האומר: 'ערכו של פלוני
 38 עלי', ומת הנודר – יתנו יודישין, מת הנודר – לא יתנו
 39 יודישין, שאין דמים למתים. גמרא לרבנן: חומר
 40 בנדרים מבערין, שהנדרים חלין על בתקוה היה ועוף,
 41 ואין נדונים בהשגת ד', מה שאין כן בערין, ונתן ערבין
 42 מנדרים, ביצד? אמר: 'ערכי עלי' ומת – יתנו יודישין,
 43 'דמי עלי' ומת – לא יתנו יודישין, שאין דמים למתים.
 44 אמר 'ערכי עלי' ומת – יתנו יודישין, שמע מינה: מלוח
 45 על פה נזכה מן היודישין? – שאני הקא, דמלוח בתובה
 46 בתורה היא. שמע מינה: מלוח הבהובתה בתורה כבהובתה בשטר דמאי? – הקא במאי עסקינן
 47 בקשעמד בדין, דכיתובה גבי 'דמי עלי' שעמד בדין, אמאי לא יתנו יודישין – 'דמי עלי'
 48 מחוסר אומדינא, 'ערכי עלי' לא מחוסר ולא כלום. 'ערך דיי ונדיל עלי' וכו', אמר רב גידל
 49 שלב; מאי עסקמא גזירה 'חצי ערכי' אטו ערך חצי, ו'ערך חצי' הוי דבר שהנשמה תליה בו. 'חצי דמי עלי' – נתן כן, דמי חצי
 50 עלי – נתן דמי כולו. 'מאי עסקמא' – נדר גערבך נפשת' כתיב. 'זה תכליל: דבר שהנשמה תליה בו'. לאתווי מן הארבעה ולמעלה.
 51 תנו רבנן: המערך חצי ערך כלי – רבי מאיר אומר: נתן דמיו, ויחכמים אומרים: לא אמר כלום. רבא חלש, עול לביה אבי ורבנן,
 52 ויחבי וקאמרי: בשלמא רבי מאיר, קסברי: אין אדם מוציא דבריו לבטלה, לא שנא כולו ולא שנא חצי, אלא רבנן מאי קסברי? אי
 53 אדם מוציא דבריו לבטלה – אפילו כולו נמי, ואי אין אדם מוציא דבריו לבטלה – אפילו חצי נמי! אמר להו רבא ואבי: רבנן הקא
 54 כרבי מאיר קבר לה, קברי לה כרבי שמעון; קברי לה כרבי מאיר – דאמרי: אין אדם מוציא דבריו לבטלה, וקברי לה כרבי שמעון
 55 דאמרי: שלא התנהב בדרך התנעבים, כוליה – אורחיה לאיתרבי, בלתי – לא אורחיה לאיתרבי. 'האומר: 'ערכו של פלוני
 56 עלי' ומת הנודר' כו. מאי נהו? – שעמד בדין, היינו קדי! – סיפא איצטרך ליה: 'דמיו של פלוני עלי' ומת הנודר – יתנו היודישין.

קנב ערכין. פרק חמישי – האומר משקלי עלי דף כ עמוד ב – מתוך מהדורות "אבן ישראל – (שטיינזולץ)"

1 אמן רב חייה בר לא שנו ולא דאמר דמי שור זה עליו עולה אבל אמר שור
2 זה עליו עולה כיון דאמר זה ומת אינו חייה באחריותו עליו להביאו קאמר –
3 כלומר, לטרעו עד שתקרב, ואם תאמר: אם כן ירשא דמתניתין, דקנה: "שור זה
4 עולה" מת השור – פטור מלשלם, ולאשמעינן אפילו אמר "עלי" (נראה כן) הדין
5 [וכן עולה מלשלם, כדמסיק ר'בי חייה בר אבי בר
6 ואומר רבני רעוקה דכולהו מתניתין, בין רישא
7 כן סיפא, מיידי דאמר "דמי, רבי פירושא
8 דמתניתין: מתי שור זה עולה", "דמי ביה זה
9 קרבן", מת השור, נפל הבית – פטור
10 מלשלם, כיון דלא אמר "עלי", אבל אמר.
11 דמי שור זה עליו עולה, "דמי ביה זה עליו
12 קרבן", מת השור נפל הבית – חייה לשלם.
13 והכי אחא פרק קמא דרשא השנה (א.א.)
14 איהו נרי איהוהו נרבה? נדר – דאמר "עלי".
15 נרבה – דאמר "חיי" ו. מה בין נרי לרובה?
16 נדר, מת או נגב – חייה באחריותו, נרבה
17 מת או נגב – אינו חייה באחריותו. ולא
18 דתיא ממתניתין "שור זה", נראה הדין, דרובא
19 אשמעינן, דאף על גב דאמר "חיי", כיון
20 דאמר "עלי" – חייה באחריותו. ואומר רבני
21 יצחק: דלאכראה שמעו דמי אמר "דמי שור
22 זה עליו עולה" – הוה השור חולק ואין
23 בו קודשה, דמי לאמר "דמי שור של פלני
24 עלי", דהוה השור הוא חולק, אי אדם
25 מקדש שור חיביו, ולא מי לקדשו שרי
26 לדמי, דאמר בתמורה (ט.ס.) דקודש קודשה
27 הוה, דמי דנתיא ביה קודשת דמיס תתא
28 ביה קודשת הוה? דהתם מיידי כדאמר
29 דקדש שור זה עולה חייב נמי איאת בטובן
30 שמתעק, וכי אמר "קדש השור לדמי"
31 דהוה השור קודש.

12 מהו דתימא: בין דלא אמדוהו לא אישתעבוד נכסי,
13 קא משמע לן: בין דעמד בין אישתעבוד אישתעבוד
14 נכסי, ואידידיא – גלוי מילתא בקלאא הוא. משנה
15 "שור זה עולה" ו"בית זה קרבן", ומת השור ונפל
16 הבית – פטור מלשלם. "שור זה עליו עולה" ו"בית
17 זה עליו קרבן", מת השור ונפל הבית – חייה לשלם.
18 גמרא אמר רבי חייה בר אב: לא שנו אלא דאמר
19 דמי שור זה עליו עולה, אבל אמר: "שור זה
20 עליו עולה", בין דאמר "חיי" ומת – אינו חייה
21 באחריותו, עליו להביאו קאמר. מיתיבי: "שור זה
22 עולה" – השור הקדש ומועילין בו, מת או נגב –
23 אינו חייה באחריותו; "שור זה עליו עולה" – השור
24 הקדש ומועילין בו, מת או נגב – חייה באחריותו!
25 מי אלימא ממתניתין דאידידיא דקאמר "דמי"?
26 תבא נמי דקאמר "דמי". – והא מדסיפא דקאמר
27 "דמי", רישא דלא קאמר "דמי" דקתני ספא: "דמי
28 שור עולה" – השור חולק ואין מועילין בו, מת או
29 נגב – אינו חייה באחריותו, אבל חייה באחריות
30 דמי? – רישא וסיפא דקאמר "דמי", רישא – דאמר:
31 "קדש השור לדמי", וסיפא – דקאמר: "לכשיביאו
32 דמי לקדשו". – והא אין אדם מקדש דבר שלא
33 בא לעולם! אמר רב יהודה אמר רב: הא מיני?
34 רבי מאיר היא, דאמר: אדם מקדש דבר שלא בא
35 לעולם. איבא דאמר: אמר ליה רב פאא לאבי, ואמר
36 ליה רבי בר קמא לרב הקדא: קמאן, קרבי מאיר,
37 דאמר: אדם מקדש דבר שלא בא לעולם? אמר ליה:
38 ואלא קמאן? ואיבא דמתני לה אחא: המסכה בית
39 להברו ותגננן, אף על פי שלקמיה בהו – ואמר לו:
40 "הוי שקד לפניך", נתצו – חייה להעמיד לו בית.
41 הקישו

1 מהו דתימא: אף על גב דעמד בדין נדר קודם מוח, והואיל לא אמר נדר בחיי
2 נדר – לא אשתעבוד נכסי דתימא. גלוי מילתא בקלאא הוא – לגלות מהו חייה,
3 והואיל ונדר קיים אמתין ליה. משנה ובית זה קרבן – לבדק הבית. ונפל הבית
4 – קודם שחזק בו גובר. גמרא שנו – דכי אמר "עלי חייה לשלם, אלא
5 דאמר: דמי עלי", דאם ביה השור – רישא
6 לא אבדו, דהא לא אמר "דמיס הללי", ולא
7 היו בעין. עלי תבאיאו – לטרעו עד שתקרב.
8 הבא נמי דקאמר רבי – וכתריקמאון לקמן,
9 דאמר: יקדש שור זה לדמי, והדמיס עלי
10 עולה. הלכך, השור קדוש – דהאמר: יקדש
11 השור, ואם מת חייה באחריותו – דהאמר
12 "עלי". הבא חייב למעט כדאמר לעיל,
13 דהתם כיון דאמר "חיי" – להעבר נפשיה
14 ממתניות, אתי, ריעלי – אטורח הבאה קאי.
15 אבל תבא, ולא הוה דמיס קמיה, ולא אמר
16 "הללו", דאי "עלי אחריות קאי, והאי
17 קדמו: "חיי" – הכי קאמר: שור זה הוא
18 קדוש עד שאמכרו ואבאי דמי. השור חולק
19 – ולא הקדש אלא מעות דמי השור
20 לכשימכר. אינו חייה באחריותו – שדרי לא
21 נמכר, ונמצא שלא הקדש כלום. אבל חייה
22 באחריות דמי – אם נמכר השור, קדוש
23 הדמיס ואבדו – חייה באחריותו. רישא
24 דקדש קדש לדמי – והלכך חייה
25 באחריותו, שדרי חיל קודשו רמיס על השור,
26 והוא קיבל עליו אחריות דמי. והאי "עלי" –
27 הוא קיבל דמיס קדשו, "חיי" – חייב דאמר
28 אחריות היה, והואיל ואומרים קאי, דמיס לא
29 היה קודש לעולם. הללו – סיפא דאמר
30 לכשיביאו דמי יקדשו – הכי אמר חייה
31 באחריותו, דכיון דמת השור ולא בא לכלל
32 דמי – נמצא שלא הקדש כלום. רבי מאיר
33 תבא – דתיא: "חיי" אתא מקודש לו לאמר
34 שאנינו, "לאדרי שתגנידיה כו", רבי מאיר
35 אמר מקדשתו. ואיבא דמתני לה – ליה
36 דבר הדין ואבוי רומי בר חבא. אף על פי
37 שחלשו בהו – שאמר: טעא דוא, ועמד
38 לתני. כל זמן שלא נתצו אומר לו שמכיר
39 לשוכר, הוה שלך לפנך, ולא אשכיח לך בית
40 לטורח. שדריה בני שתשכרוהו, קמי תצו – נתצו –
41 כהן, חייה שמכיר להעמיד בית אחר לטורח.
42 דמיוס מזהיה דמשכיר דוא, שנתפל על
43 הגזל או על ערות העין.
44 הקישו

1 דהתם, – ליבא למעבר נפשיה דאמר ליעל. והתם,
2 כיון דאמר "חיי" – להעבר נפשיה מאחריות אתי, ריעלי אטורח הבאה קאי. אבל הבא, דלא הוה דמיס קמיה, ולא אמר "עלי" אחריות קאי. רבי דקאמר
3 "חיי" – הכי קאמר שור זה היה קדוש עד שאמכרו ואבאי דמי. ער שרש. וקא משמע דקאמר דמי רישא לא קאמר נדר קתיני סיפא כו. והוא הדין דהוה
4 מצו למעבר כדחייא סתפא אמונית, לפי מה דפירש ר'בי חייה בר אב, רב קתיני סתפא: דמי זה עליו עולה – השור חולק ואין מועילין בו, מת או נגב – אינו חייה באחריותו.
5 וממתניתין כדחייא לשלם. אלא לפי מה שהתחיל אקדשו מרישא סייס קשייתו עלה. וזה היתרוץ חיל הכל. ואבלו קשיא על אהדתיא בפרק ברתא דרולקא (א.א.)
6 והקדש מנה לבדק הבית כהו, אשאבר, רבי יוחנן אמר: חייב באחריותו עד שיבא ליד הגופר, ונמי שמוען בר לקיש לשלם, דהא הוקדשו השורס פניו חולק נראה לדין
7 דכתיב "זה הארץ ומלאוה". וקדש ברק הבית, אף על גב דאמר "עלי" לא מחייב: הוא נתן האומר "שור זה עולה ביה זה קרבן", מת השור ונפל הבית – פטור לשלם, "שור
8 זה עליו עולה בית זה ארץ קרבן", מת השור ונפל הבית – חייה לשלם ולשלם. ומשום חוב קדש, ומשום חוב קדש, ובית חולקין חלק רגהא לדין
9 איהו – בי אור דרובאנתן אומר, ואנו חייה לשלם. ההיא ממתניתין, בשלא הפירש כלום, משום חוב קדש, ובכדי נתיא כולה שנתעא, ונתיא נמי דפרק ברתא דרולקא (א.א.)
10 ליה להאי סוגיא דהתם דהא דרבי חייה בר אב דמוקי למתניתין בדמי, כן נראה לרבינו יצחק, דהבא במתניתין דהוה השור קדוש, כמו מקדש וכר לדמי, דקדוש קדשה הוה.
11 ולא מי לאמר לו חייה עליו, דאן גופ קדוש – דהתם אין אדם יכול להקדש ממנו חיביו, ומידי כל מה דמיס למתניס ביה הוא מתניס. אבל הבא ששור שלו, כי
12 אמר "דמי שור זה עליו עולה" – הוה השור קדוש. והשאה נתיא, דפרקי בפרק ברתא דרולקא (שם) מתיא מתניתין ארבי שמוען בר לקיש, דכיון דהוה השור קדוש – שר חייב
13 הפירוש, שריש למקדש מנה לבדק הבית. ותיא נמי בשמעתין דפרק במתיא רישור זה עליו עולה בו, ומידי שמוען בר לקיש שור זה עליו עולה) דהשור הוה קדוש בתיקני.
14 ודכי נמי מתניתין הוה גוף השור הקדש. ומיהו, תימיה קתא: אמאי צריך לאקמרי בדסיק רישא, דאמר יקדש שור לדמי? בלאו הכי נמי, כיון דאמר "דמי שור זה עליו עולה"
15 הוה גוף השור הקדש וצריך לומר דכדי פירוש: רישא כי הוה אמר "יקדש שור לדמי", הוה שור קדוש. ועדי שרש לומר: דהא דאמר רבי חייה בר אב עליו עולה – דמי
16 שור זה עליו עולה, פירוש: דאמר "יקדש שור לדמי רישא עולה", והוה גוף השור קדוש. ובכדי נתיא כולה שנתעא, ונתיא נמי דפרק ברתא דרולקא (א.א.) ופרקי
17 ממתניתין דהבא ארבי שמוען בר לקיש, דכיון דהוה השור קדוש הוה באילו הפירוש, דמי למקדש מנה לבדק הבית. אף על פי שחלשו כהן אומר לו הוה שלך לפנך – אומר
18 רבינו יצחק, דהבא שמוען דבית מנוגע מוחלט מותר בהבאה, ומשום דכי אומר לו "הוה שלך לפנך", דמי יתא הנתן פרק האומנין (בבא מציעא ע.א.), שרבו מוחז
19 הדיקרו, ואי שנעשת אגריא – אומר לו "הוה שלך לפנך". דאי אמרתי דבית הנתיא אסור בתנאה – אם כן יא מתא או נשברה, דתיא תתא: חייה להעמיד לו חבור
20 ארוך וקשה למורי נטא דנתיא בתרת תרתיס בני גוויס" "צרעת מתארת" – תן חיל מתארה שלך דיהי כהן נתננו, משמע דאסור בתנאה. חייב שמוען בפרק
21 מוצת

לומר: **מקצה שלש שנים**. אחת לשלש שנים, ולא אחת לשבע, אלא בשלישית ובשביעית, שני פעמים בשבוע.

או קורא אני ראש השנה! וכול בין בראש השנה את הויב לבער את הפעשרות ולהוציא מעשר עניו תלמוד לומר: **מקצה שלש שנים**. אין מקצה אלא בסוף שנה את מבער, ואין את מבער בראש השנה.

אי בסוף שנה, וכול בין בראשה של רביעית את הויב לבער את הפעשרות ולהוציא מעשר עניו תלמוד לומר: (דברים כו) **כי תכלה לעשר את כל תבואתך**, בשתכלה לעשר את כל הפירות.

אי בשתכלה לעשר את כל הפירות, וכול אפילו בהנפקה! נאמר כאן **מקצה**, ונאמר להלן (דברים כו) **מקצה שבע שנים במועד שנת השמיטה בחג הסוכות**. מה מקץ שנאמר להלן – במועד. אף כאן – במועד.

אי מה מקץ שנאמר להלן – בחג הסוכות, אף כאן בחג הסוכות! תלמוד לומר: **כי תכלה לעשר את כל מעשר תבואתך**, אימתי הוא מכלה לעשר את כל הפירות? בפסח של רביעית. בשנה ההיא את זקוק לבערו, ואין את זקוק לבערו בשאר כל השנים. בשנה ההיא את זקוק לבער, ואין את זקוק לבער רק שיצא מראש השנה עד הפסח.

הכרייא אמרין: שאינו מתוודה ברביעית אלא בחמישית.

אמר רבי הילא: שאינו מעבב ודוי ברביעית אלא בחמישית. מה נפק מביניהון? עבר ונתוודה, על דעתיהון דחכרייא – פסיל. על דעתיה דרבי הילא – בשר.

[דף ל"א ע"א]

בשנה ההיא את מוציא מן הטמא על הפהור, ואין את מוציא בשאר כל השנים מן הטמא על הפהור.

אמר רבי לעזר: ביני מתניתא, בשנה ההיא את מוציא ממוקום טומאה למקום טהרה, ואין את מוציא בשאר כל השנים ממוקום טומאה למקום טהרה. אתיא דרבי לעזר כמאן דאמר אין מוציא מבער לכהונה.

ביומוי דרבי יהושע בן לוי ביקשו להיפנות שלא ליתן מעשר לכהונה. אמרין: מאן ייעול? רבי יהושע בן לוי, דהוא מסייע לליזאי. עאל וסייע לכהנים. אמר, בעשרים וארבעה מקומות נקראו הכהנים ליום, וזה אחד מהן. (יחזקאל מד) **והכהנים הלויים בני צדוק**.

רבי בנג'מין בר גידול ורבי אחא הווין יתיבין, אמרין: והא פתיב (נחמיה י'): והיה הכהן בן אהרן עם הלואים בעשר הלואים ליתן לו תרומה מעשר! והכתיב: והלואים יעלו את המעשר!

רב הונא והברייא, חד מנהון אמר: לבני לוי. מה תלמוד לומר ולבני? אלא מפאן שנותנין מעשר לכהונה. והרנא אמר: אפילו לית פתיב אלא לבני – נותנין מעשר לכהונה. אלו מאן דאמר פלן ברי יסב מקמת פלן, ושאר נכסי ירשו בני, דילמא לא נסב עמהון?

רבי יונה יהב מעשרוי לרבי אחא בר עולא, לא משום דהוה כהן, אלא משום דהוה לעי באורייתא! מה טעמא? (דבה"ב, לא) ויאמר לעם לישבי ירושלים לתת מנת הכהנים והלואים למען יחזקו בתורת ה'. רב הונא לא נסב מעשר. רבי אחא לא נסב מעשר.

רבי חייא בר בא הורי על גרמיה לצאת לחוץ לארץ, בגין דלא מייסב מעשר. שאל בר נש לרבי שמואל בר נחמן, שאל לרבי יונתן, מהו דנסב? אמר לו: סב. ומה דנפל לשבטך נפל לך!

רבי ינאי מפקד לקריבוי, בד תהויוין חכרין ארע לא תחכרון אלא מן דחלונגיא.

ואף על גב דאת אמר: אין נותנין מעשר לכהונה, מודה שאין מוציאין שלו מידו. מה טעמא? (במדבר יח) כי תקחו מאת בני ישראל את המעשר אשר נתתי לכם מאתם בנחלתכם והרמתם ממנו תרומת ה' מעשר מן המעשר. מאת בני ישראל את מוציא, ואין את מוציא מיד מכירי כהונה ולויה.

ואתייא ביי דאמר רבי לעזר: (שם) כי תקחו מאת בני ישראל את המעשר. מאת בני ישראל את מוציא, ואין את מוציא מן הגוי.

רבי אבהו אמר: איתפלגון רבי יהושע בן חנניה ורבי לעזר בן עזריה. רבי יהושע בן חנניה אמר: אין נותנין מעשר לכהונה. ורבי לעזר בן עזריה אמר: נותנין מעשר לכהונה.

מתיהב רבי יהושע בן חנניה לרבי לעזר בן עזריה: והא פתיב (במדבר יח) ואכלתם אתו בכל מקום! בא ואוכלו עמו בפקר! אמר ליה: מהו בכל מקום? בעזרה. אמר ליה: והא פתיב (שם) אתם וביתכם. ואישה נכנסת לעזרה?

רבי בא הוה משתעי הון עובדא. רבי לעזר בן עזריה הוה יליף מייסב מעשרא דהרא גינה. והיה לאותה גינה שני פתחים, אחד למקום טומאת, ואחד פתוח למקום טהרה. נפק רבי עקיבה לגביה, אמר ליה:

[דף ל"א ע"ב]

פֶּתַח הַחֹק, וְסֵתוּם הַחֹק. אֵינְךָ אֶתָּא, אָמֹר לִיה: בֵּא בְדַרְדְּרָא הַחֹק! אָמֹר לִיה: אֵינְךָ שְׁלַח תְּלַמִּידֶיךָ? אָמֹר לִיה: (במדבר יח) **אַתֶּם** כְּתִיב. שָׁמַע רַבִּי לְעֹזֵר בֶּן עֲזַרְיָה, אָמַר: מַרְצֵעָה דְעַקִּיבָה בֶּן יוֹסֵף בָּא לְכָאן! בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הִחְזִיר רַבִּי לְעֹזֵר בֶּן עֲזַרְיָה כֹּל הַמַּעֲשָׂרוֹת שְׁנַטְלָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר לְעֹזֵר: בְּשָׂרוֹתָא – בְּעֵינָא מוֹלִיִי. סְבָא דְקִיסָה – מִינֵיהּ וּבֵיהּ. כֹּל גּוֹמְרָה דְלֹא כְּוִיָּה בְּשַׁעֲתָה – לֹא כְּוִיָּה!

הַכֹּל מוֹדִין בְּפֶתַח וְשָׁמֶן – שֶׁהוּא צְרִיד לְכַעַר. בְּיַיִן וּבְתַבְלִין – שֶׁהוּא כְּמִכּוּעֵר. מַה פְּלִיגִין? בְּתַבְשִׁיל. בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: צְרִיד לְכַעַר. וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים: אֵינּוּ צְרִיד לְכַעַר. מַה טַּעְמָא דְבֵית שְׁמַאי? וְצִרְתָּ הַכֶּסֶף – בְּלֶבֶד בְּיָדָהּ. מַה טַּעְמָא דְבֵית הֵלֵל? אֲפִילוּ מְחַלְלוּ מַהוּ מוֹעִיל.

הַלְכָה ד' מִתַּנְי' אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ שׁוֹלְחִין אֶצֶל בְּעָלֵי בָתִּים שֶׁבַמְדִּינֹת: "מִהְרֹו וְהִתְקִינוּ אֶת פְּרוֹתֵיכֶם עַד שֶׁלֹּא תִגָּע שְׁעַת הַבַּעֲוֹר". עַד שֶׁבָּא רַבִּי עַקִּיבָה וְלָמַד, שֶׁכָּל הַפְּרוֹת שֶׁלֹּא בָּאוּ לְעֹנֵת הַמַּעֲשָׂרוֹת – פְּטוּרִים מִן הַבַּעֲוֹר.

מִי שֶׁהָיוּ פְּרוֹתָיו רְחוּקִים מִפְּנֵו – צְרִיד לְקָרוֹת לְהֵן שֵׁם. מַעֲשָׂה בְּרַבִּין גְּמִלְיָאֵל וְהַזְקֵנִים שֶׁהָיוּ בָּאִים בְּכַסְפֵּיהֶן. אָמַר רַבִּין גְּמִלְיָאֵל: "עֲשׂוֹר שְׂאֵנִי עֲתִיד לְמוֹד – נִתּוֹן לַיהוֹשֻׁעַ, וּמְקוֹמוֹ מִשְׁכַּר לֹו". "עֲשׂוֹר אַחַר מַעֲשֵׂר עֲנִי שְׂאֵנִי עֲתִיד לְמוֹד – נִתּוֹן לְעַקִּיבָה שִׁיזְכָּה בֹו לְעֲנִיָּם, וּמְקוֹמוֹ מִשְׁכַּר לֹו". אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: "עֲשׂוֹר שְׂאֵנִי עֲתִיד לְמוֹד – נִתּוֹן לְאַלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, וּמְקוֹמוֹ מִשְׁכַּר לֹו". וְנִתְקַבְּלוּ זֶה מִזֶּה שֶׁכַּר.

גְּמֵרָא וְלֹא טָבֵל הוּא? רַבִּי הִילָא בְּשֵׁם שְׁמַיָא: זֹאת אוֹמְרֵת: שֶׁהַטָּבֵל – קָרוֹי קוֹדֵשׁ.

אָמַר רַבִּי יוֹדָה: מַעֲשָׂה בְּרַבִּין גְּמִלְיָאֵל וְהַזְקֵנִים שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבֵין עַל מַעְלֹת הָאוּלָּם בְּהַר הַבֵּית, וְהָיָה יוֹחֲנָן הַכֹּהֵן הַסּוֹפֵר הֶלֶךְ יוֹשֵׁב לְפָנֵיהֶם. אָמְרוּ לֹו: צֵא וּכְתוּב: אַחֲרֵינוּ בְּנֵי גְלִילָא עֵילְאַה, בְּנֵי גְלִילָא אַרְעִיתָא. שְׁלַמְכוֹן יִסְגָּא! מוֹדַעְנָא לְכוֹן דְּמִטָּא זְמַן בִּיעוּרָא, תַּפְסוֹן מַעֲשָׂרָיָא, מִן מַעֲטָנִי זִיתָאִי.

לְאַחֲנָא בְּנֵי דְרוּמָא עֵילְאַה וּבְנֵי דְרוּמָא אַרְעִיתָא: מוֹדַעְנָא לְכוֹן דְּמִטָּא זְמַן בִּיעוּרָא, תַּפְסוֹן מַעֲשָׂרָיָא מַעֲמָרֵי שִׁיבְלָיָא.

לְאַחֲנָא בְּנֵי גְלוּתָא דְכַבֵּל, וּבְנֵי גְלוּתָא דְמְדִי, וּבְנֵי גְלוּתָא דְיוֹן, וְשָׂאֵר כֹּל גְּלוּתוֹתָהוֹן דִּישְׂרָאֵל: שְׁלַמְכוֹן יִסְגָּא! מוֹדַעְנָא לְכוֹן, דְּאִימְרֵיָא רַכִּיבִין וְגוֹזְלֵיָא דְקִיקִין. וְשָׂפֵר בְּאַנְפֵיִי וּבְאַנְפֵיִי חֲבִירֵי מוֹסְפָא עַל שְׂתָא דָא תְּלַתִּין יוֹמִין.

הָדָא אָמְרָה: שְׂאִין נוֹתְנִין מַעֲשֵׂר לְכַהֲנָנָה! שְׁנִיָּא הִיא, שֶׁהָיָה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה תַּפְּוֹן. אָמַר רַבִּי חֲנַנְיָה: הָדָא אָמְרָה

שְׁתִּייה רַבֵּן גְּמִלְיָאֵל צְרִידָה לְזַבְוֹת.

אָמַר רַבִּי הוֹשִׁיעָא: בְּפִירוֹת מוֹנְחִין עַל גְּבֵי קַרְקַע. אֵילוּ קוֹפְתוֹ שֶׁל רַבֵּן גְּמִלְיָאֵל נְתוּנָה לְתוֹךְ בֵּיתוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וְאוֹמֵר: "זֶכֶה לְמַעֲשֵׂר שְׁבִיעִי! בְּלוּם עָשָׂה? עַד שְׁיֻסְיִים.

רַבִּי רְדִיפָה אָמַר: אֵיתְּפִלְגֵנוּ רַבִּי יְרֻמְיָה וְרַבִּי יוֹסִי. חֹד אָמַר: הָרְאוּי לִיטוֹל – זָכָה. וְהִרְנָא אָמַר: הָרְאוּי לִיתֵן – זָכָה. מֵאֵן דְּאָמַר הָרְאוּי לִיתֵן – זָכָה, כֹּל שֶׁכֵּן רְאוּי לִיטוֹל. וּמֵאֵן דְּאָמַר הָרְאוּי לִיטוֹל, הָא לִיתֵן – לֹא.

הָא מִתְּנִיתִין פְּלִיגָא עַל מֵאֵן דְּאָמַר: "הָרְאוּי לִיטוֹל – זָכָה". דִּתְמֹן תְּנִינֵן: הָאוֹמֵר: "תֵּן גַּם זֶה לְאַשְׁתִּי!" שֶׁכֵּן רְאוּי הוּא לְקַבֵּל גַּם בֵּיתוֹ.

"וְיִשְׁטַר שִׁיחֲרוּר זֶה לְעַבְדִּי" שֶׁכֵּן הוּא רְאוּי לְקַבֵּל שְׁטַר שִׁיחֲרוּרוֹ. וְתַנִּינֵן: "הִתְקַבֵּל גַּם זֶה לְאַשְׁתִּי". אוֹ "הוֹלֵךְ גַּם זֶה לְאַשְׁתִּי" אִם רָצָה לְהַחְזִיר – יַחְזִיר. וְהַעֲבֵד רְאוּי לְהוֹלִיךְ אֶת הַגֵּמָ? פֶּתַר לָהּ: לְצַדִּיקִין הִיא מִתְּנִיתָא.

מִתְּנִיתָא פְּלִיגָא עַל מֵאֵן דְּאָמַר: "הָרְאוּי לִיטוֹל – זָכָה". דִּתְנִינֵן תַּמָּן: "עִישׂוּר אַחַר שְׁאֲנִי עֲתִיד לְמוֹד – נְתוּן לְעַקִּיבָה בְּזוֹ יוֹסֵף, כְּדִי שְׁיִזְכָּה בּוֹ לְעֵנִים, וּמוֹשֶׁכֶר לּוֹ מְקוֹמוֹ". וְרַבִּי עַקִּיבָה רְאוּי הוּא לִיטוֹל? פֶּתַר לָהּ: עַד שְׁלֹא הִעֲשִׂיר. וְאִפִּילוּ תִימֹר מִשְׁהַעֲשִׂיר, תִּפְתֵּר שֶׁתִּיהָ פְּרָנָם, וְיַד הַפְּרָנָם – כִּיֵּד הִעֲנִי. מִיִּלְתִּיהָ דְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּזוֹ לְוִי אָמְרָה: בְּכַעַל חֲבוּת עֲשִׂיר נְחָלְקוּ. אֲבָל בְּכַעַל חֲבוּת עֲנִי, מֵאַחַר שֶׁהוּא רְאוּי לִיטוֹל – זָכָה.

הַלְכָה ה'

מִתְּנִי' בְּמִנְחָה כּוּם טוֹב הֶאֱחָרוֹן הָיוּ מִתְּנִידִין. כִּיצַד הָיָה הַיְדִידִי? (דְּבָרִים כו', יג) **בְּעֶרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת** – זֶה מַעֲשֵׂר שְׁנִי וְנִטְמַע רְבָעִי. **נִתְתִּיו לְלוּי** – זֶה מַעֲשֵׂר לוּי. **וְגַם נִתְתִּיו** – זוֹ תְרוּמָה וְתְרוּמַת מַעֲשֵׂר. **לְגַר לִיתוּם וְלֹא לְמִנְחָה** – זֶה מַעֲשֵׂר עֲנִי, הַלְקַט וְהַשְׁכָּחָה וְהַפָּאָה. אִף עַל פִּי שְׂאִיז מַעֲכָבִין אֶת הַיְדִידִי. **מִן הַבַּיִת** – זוֹ הַלְכָה.

כָּכָל מִצְוַתְךָ אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי. הָא אִם הַקֹּדֶים מַעֲשֵׂר שְׁנִי לְרֵאשׁוֹן – אֵינּוּ יוֹכֵל לְהִתְנוּדוֹת.

לֹא עֲבַרְתִּי מִמִּצְוֹתֶיךָ – לֹא הִפְרַשְׁתִּי מִמּוּיָן עַל שְׂאִיזוֹ מִינּוּ, לֹא מִן הַתְּלוּשׁ עַל הַמַּחֲבֵר, וְלֹא מִן הַמַּחֲבֵר עַל הַתְּלוּשׁ. לֹא מִן הַחֲדָשׁ עַל הַיִּשּׁוּן, וְלֹא מִן הַיִּשּׁוּן עַל הַחֲדָשׁ.

וְלֹא שִׁכַּחְתִּי – מִלְּבַרְכֵךְ וּמִלְּהַזְכִּיר שְׁמוֹךְ עָלָיו.

לֹא אֲכַלְתִּי בְּאֵני מִמֶּנּוּ, הָא אִם אֲכָלוּ בְּאֵנִינֹת – אֵינּוּ

[דף ל"ב ע"ב] יכול להתודות. ולא בערתי ממנו בטמא, הא אם הפרישו בטמאה, אינו יכול להתודות. ולא נתתי ממנו למת, לא לקחתי ממנו ארון ותכריכים למת. ולא נתתים לאוננים אחרים. שמעתי בקול ה' אלהי, הבאתיו לבית הבחירה עשיתי ככל אשר צויתני: שמהתי, ושמהתי בו.

השקיפה ממעון קדשך מן השמים, עשינו מזה שגזרת עלינו, אף אתה עשה מזה שהבטחתנו. השקיפה ממעון קדשך מן השמים, וברך את עמך את ישראל – בכנים ובכנות. ואת האדמה אשר נתת לנו – בטל, וברוחות, ובמטר, ובגלדות בהמה.

כאשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש, כדי שתתן טעם בפרות.

מיפן אמרו: שישראל ומזורים ומתודים, אבל לא גרים ולא עבדים משהררים, שאין להם חלק בארץ. רבי מאיר אומר: אף לא כהנים ולוים, שלא נטלו חלק בארץ. רבי יוסי אומר: יש להם ערי מוגרש. יוחנן בהן גדול העביר הודיית המעשר. אף הוא בטל את המעוררין ואת הנזקפין.

עד ימיו היה פטיש מכה בירושלים. ובקומו אין אדם צריך לשאול על הדמאי.

גמרא ויתודה ביום טוב ראשון של פסח! כדי שיהא לו מזה לזכל ברגל. ויתודה בשחרית! עד כאן מצוה הוא לזכל.

תני: והביכורים. מאן תנא ביכורים? רבנין? מאן לא תני ביכורים? רבי שמעון! דתנינן: והיכרים בביעור. ורבי שמעון פוטר.

נתתיו ללוי. מפאן שאין נותנין מעשר לכהונה. אמר רבי יונה: זאת אומרת: נשרף טיבולו – אינו יכול להתודות.

אית תניי תני: כל המצות שבתורה – מעכבות. ואית תניי תני: כל המצות שבפרשה – מעכבות. רבי אהא בר פפא בעי קומי רבי זעירא: אפילו הקדים תפילה של ראש לתפילה של יד? אומר ליה: אוף אנא סבר כן.

אמר רבי יוסי בי רבי בון: צריך לומר "חלה" על כל. "תרומה" על הכל.

לה' – זהו שם המיוחד. מנין שלא עשה ולא כלום עד שיששיר מקצת? תלמוד לומר מראשית ולא כל ראשית.

מנין שהוא עובר בעשה? רבי לעזר בשם רבי סימיי לא נתתי ממנו למת. מה אנן קיימין? אם להביא לו ארון ותכריכין, דבר שהוא אמור לחי! לחי הוא אמור, לא כל שכן למת! אלא איזהו דבר שהוא מותר לחי ואמור למת, הוי אמר: זו סיכה.

רבי הניא בר אחא בשם רבי אלכסנדרא: בוא וראה כמה גדול בוחן של עושי מצוה!

[דף ל"ג ע"א]

שְׁכַל הַשְּׁקֵפָה לַשְּׁבִתוּרָה – אַרוּרָה. וְזֶה – בַּלְשׁוֹן בְּרַכָּה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי בֶן הַנִּינְאִי: וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שְׁכָתוּב בּו הַיּוֹם הַזֶּה. תַּנְיִי יוֹמָא.

רבי יודה בן פזי פתח בה: (תהלים עא) אבוא בגברות ה' אלהים.

פְּתִיב (וכריה ד): אֵלֶּה שְׁנֵי בְנֵי הַיַּצְהָר הָעֲמִידִים עַל אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ. רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר: אֵתְּפִלְגוּן רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ. חַד אָמַר: אֵלֶּוּ שְׁהוּן בְּאִינוּ בְּמַרְוִינְיָא לְפָנֵי תְּקֻדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְחֲרַנְא אָמַר: אֵלֶּוּ שְׁהוּן בְּאִים מִכַּח הַמַּצּוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים לְפָנֵי תְּקֻדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

רַב הוּהוּ לִיה פִּיתָן, וְלָקַת. שְׂאֵל לְרַבִּי חֵיִיא רֹבְאִי: מַהוּ מִיכּוּס צֶפֶר וּמַגְבֵּלָא אֲדַמִּיָּה בְּזֹרַע פִּיתָן? אָמַר לִיה: נִגְבְּלָה. וְלָמַד לֹא אָמַר לִיה טְרִיפָה? בְּגִין דְּרַבִּי מֵאִיר. דְּרַבִּי מֵאִיר אָמַר: טְרִיפָה – הַיִּיבֵת בְּכִיפוּי. לֹא בֶן אָמַר רַבִּי אַמִּי מִשֵּׁם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ: מִשְׁעֵלוּ מִן הַגּוֹלָה – לֹא לָקַת פִּשְׁתָּן וְלֹא הִחְמִיין יוֹן, וְנִתְּנִי עֵינֵיהֶם בְּזִכּוֹת רַבִּי חֵיִיא הַגְּדוֹל וּבְנִיּוֹ וְרַבִּי, כְּהָדָא (ישעיה מו): שְׁמַעוּ אֵלֵי אַבְיָרִי לֵב הַרְחוּקִים מִצְדָּקָה.

רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר: אֵיתְּפִלְגוּן רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ. חַד אָמַר: שְׁכַל בְּאִי עוֹלָם בְּאִינוּ בְּצֻדָּקָה, וְאֵלֶּוּ בְּאִינוּ בְּזֹרַע. וְחֲרַנְא אָמַר: שְׁכַל טוֹבוֹת וְנַחְמוֹת תְּבִאוֹת לְעוֹלָם – בְּזִכּוֹתָן, וְהוּן אֵינוּן נְהִינִין מִהוּן כְּלוּם. כְּגוֹן מַר וּזְמַרָא, דְּמִצְלִי עַל חוֹרְנִין וּמַתְעַנִּי, וְעַל נַפְשֵׁיהּ לֹא מַתְעַנִּי.

תַּנְיִי: לְמַחְלָקַת נִיתְּנָה; דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסִי אָמַר: לְבֵית דִּירָה נִיתְּנָה. אֲתֵיא דְּרַבִּי יוֹדָה – פְּרַבִּי יוֹסִי. וְדְרַבִּי מֵאִיר – כְּדַעֲתִיָּה. דְּתַנְיִנּוּ; מַעְלוֹת הָיוּ שְׁכָר לְלוּם; דְּבָרֵי רַבִּי יוֹדָה. רַבִּי יוֹסִי אָמַר: לֹא הָיוּ מַעְלוֹת לָהֶם שְׁכָר.

רַבִּי יְרֵמְיָה, רַבִּי חֵיִיא בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ: מַתְנִיתָא – מִשְׁנַחֲשָׁדוּ לְהִיּוֹת נוֹתְנִין מַעֲשֵׂר לְכַהוֹנָה.

הָדָא מְסִייעָא לְרַבִּי יוֹחָנָן בְּהָדָא, וּפְלִיגָא עֲלוּי בְּהָדָא. פְּלִיגָא עֲלוּי, דְּתַנְיִנּוּ; וְכֵן בַּת כְּהֵן לְלוּי – לֹא תֹאכַל בְּתְרוּמָה וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר. נִיחָא בְּתְרוּמָה לֹא תֹאכַל. בְּמַעֲשֵׂר, מַה נִּפְשָׁד, כְּהֵנָּה הִיא – תֹאכַל. לְוִיָּה הִיא – תֹאכַל! רַבִּי אֵילָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: כְּמֵאן דְּאָמַר: אֵינוּ נוֹתְנִין מַעֲשֵׂר לְכַהוֹנָה.

[דף ל"ג ע"ב]

מְסִייעָא לִיה, דו אָמַר: כּוֹזֵן לְשִׁבְחָה! דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן; וְיוֹחָנָן כְּהֵן גְּדוֹל שְׁלַח וּבְדַק כְּבַל עָרֵי יִשְׂרָאֵל, וּמִצְאָן שְׂלֵא הָיוּ מְפָרִישִׁין אֶלָּא תְרוּמָה גְּדוֹלָה בְּלִבָּה, אֲבָל מַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן וּמַעֲשֵׂר שְׁנִי, מִהוּן הָיוּ

מִפְרִישֵׁין וּמִהֶן לֹא הָיוּ מִפְרִישֵׁין. אָמַר: הוֹאִיל וּמַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן – בְּמִיתָה, וּמַעֲשֵׂר שְׁנִי – בַּעֲזוֹן טָבֵל, יֵהָא אָדָם קוֹרָא שֵׁם לַמַּעֲשֵׂר וְלִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר, וְנִתְּנָו לְכַהֵן. וּמַעֲשֵׂר שְׁנִי – מְחַלְלוֹ עַל הַמְּעוֹת. וְהִשְׁאָר – מַעֲשֵׂר עָנִי, שֶׁהַמוֹצִיא מִחֲבִירוֹ עָלָיו הִרְאִיָּה.

וַיִּתְּנֶדָהוּ אָמַר רַבִּי הִילָא: כַּעַם הוּא לִפְנֵי הַמָּקוֹם מִי שֶׁהוּא אוֹמֵר: "עֲשִׂיתִי" וְלֹא עָשָׂה.

מַעֲתָה, מִי שֶׁהוּא מִפְרִישׁ מִתְּנֻדָּה, מִי שֶׁהוּא אֵינֹו מִפְרִישׁ – לֹא יִתְּנֶדָהוּ כְּהֵדָא דְתַנְי: עַד הַשְּׁקִיפָה – הָיוּ אוֹמְרִין בְּקוֹל נְמוּדָה. מִכָּאֵן וְאֵילָף – הָיוּ אוֹמְרִין בְּקוֹל גְּבוּהָה.

אֵת הַמַּעֲוֵרְרִין. אוֹתָן שֶׁהָיוּ אוֹמְרִין (תהלים מד) עוֹרָה לְמָה תִּישָׁן ה' הַקִּיצָה אֶל תַּזְנַח לְנִצְחָה. וְכִי יֵשׁ שִׁינָה לִפְנֵי הַמָּקוֹם? וְהִלָּא כִּכְר נְאֻמָּר (שם קכא) הִנֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל. וּמָה תִּתְּלֻמוֹד לֹמֵר (שם עח) וַיִּקַּח בִּישָׁן ה' אֵלָּא כְּכִיכּוֹל כְּאֵלוֹ לִפְנֵיו שִׁינָה בְּשַׁעָה שִׁישְׂרָאֵל בְּצָרָה וְאוֹמוֹת הָעוֹלָם בְּרוּחוֹהָ. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (איוב יז) וּבַהֲמָרוֹתֶם תִּלְּזוּ עֵינַי.

אֵת הַנוֹקְפִין. אוֹתָן שֶׁהָיוּ מְכִין עַל גְּבֵי עַגְלָה בֵּין קַרְנָיו. אָמַר לְהוֹן יוֹחֲנָן כַּהֵן גְּדוֹל: עַד מִתִּי אֲתֵם מַאֲכִילִים אֵת הַמִּזְבֵּחַ מִרְפֹּת! וְעַמּוּד וְעֵשָׂה לְהֵם טְבַעוֹת. רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַבִּי יְהוּדָה: טְבַעוֹת עָשָׂה לְהֵם, טְבַעוֹת רַחְבּוֹת מִלְּמִטָּן, וְצָרוֹת מִלְּמַעְלָן.

עַד יָמָיו הָיָה פְּטִישׁ מִבֶּה בִירוּשָׁלַיִם. עַד תַּחֲלִילַת יָמָיו.

וּבְיָמָיו אֵין אָדָם צָרִיף לְשֹׂאֵל עַל הַדְּמָאִי. שֶׁהַעֲמִיד זִנְגוּת.

מִילְתֵּיהּ דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוי אָמַר: מִהֶן לְגִנְאִי וּמִהֶן לְשִׁבְחָה. דְּאָמַר רַבִּי יוֹסִי בְּשֵׁם רַבִּי תַנְחוּם בַּר חֵיָא. רַבִּי חֲזַקְיָה, רַבִּי לְעִזָּר בִּי רַבִּי יוֹסִי, רַבִּי תַנְחוּם בַּר חֵיָא בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוי: בְּרֵאשׁוֹנָה הָיָה מַעֲשֵׂר נֶעֱשָׂה לְשִׁלְשָׁה חֲלָקִים. שְׁלִישׁ לְמַכְרִי בְּהַנְגָה וְלִזְוִיִּים. וְשְׁלִישׁ לְאוֹצָר. וְשְׁלִישׁ לְעַנְיִים וְלַחֲבִירִים שֶׁהָיוּ בִירוּשָׁלַיִם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי בִי רַבִּי בּוֹן: מִזֶּן דְּהָנָה סְלִיק לְמַדִּין בִירוּשָׁלַיִם עַד דְּתַלַּת אֵיגְרִין הָוָה יְהֵב מְדִידִיתָה, מִכָּאֵן וְאֵילָף מִשְׁלָא אוֹצָר. מִשְׁבָּא אֲלַעְזוֹר בֶּן פְּחוּרָה וַיהוּדָה בֶּן פְּתוּרָה, הָיוּ נוֹמְלִין אוֹתָן בְּזוֹרַע, וְהָיָה סַפְיָן בִּידָן לְמַחֲוֹת, וְלֹא מִיחָה, וְהַעֲבִיר הוֹדֵיית מַעֲשֵׂר. וְזוֹ לְגִנְאִי.

אֵת הַמַּעֲוֵרְרִין – לְשִׁבְחָה. וְאֵת הַנוֹקְפִין – לְשִׁבְחָה.

עַד יָמָיו הָיָה פְּטִישׁ מִבֶּה בִירוּשָׁלַיִם. עַד תַּחֲלִילַת יָמָיו. רַבִּי חֲסִידָא שְׂאֵל לְרַבִּי חֲזַקְיָה: לֹא מִסְתַּבְּרָא עַד סוֹף יָמָיו? אָמַר לֵיהּ: אוּף אָנָּה סַבֵּר בֶּן.

דְּמָאִי. רַבִּי יוֹסִי בְּשֵׁם רַבִּי אֲבָהוּ, רַבִּי חֲזַקְיָה בְּשֵׁם רַבִּי יוּדָה בֶּן פְּזִי, דְּמָאִי דְּמִי תִיקוּן, דְּמָאִי לֹא תִיקוּן.

הַחֲרָן עֲלָהּ בְּרַם רַבְעֵי וְסִלִּיק לָהּ מִסְכַּת מַעֲשֵׂר שְׁנִי

תְּלִמּוֹד

מִסְכַּת מַעֲשֵׂר שְׁנִי

יְרוּשָׁלַיִמִי

הָדָרָן עֲלֵךְ מִסְכַּת מַעֲשֵׂר שְׁנִי וְהַדְרָף עֲלוֹ, דַּעְתָּן עֲלֵךְ מִסְכַּת מַעֲשֵׂר שְׁנִי וְדַעְתָּךְ עֲלוֹ, לֹא נִתְנָשִׂי מִנֶּךָ מִסְכַּת מַעֲשֵׂר שְׁנִי וְלֹא תִתְנָשִׂי מִנִּי, לֹא בַעֲלָמָא הַדִּין וְלֹא בַעֲלָמָא דְאַתִּי : (ג' פְּעֻמִּים)

יְהִי רַצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאַלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׁתַּחֲוֶה תוֹרַתְךָ אֲמִנוֹתָנוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְתִהְיֶה עִמָּנוּ לְעוֹלָם הַבָּא.

חֲנִינָא בַר פֶּסָא, רְמִי בַר פֶּסָא, נַחְמָן בַר פֶּסָא, אַחֵאי בַר פֶּסָא, אַבָּא מְרִי בַר פֶּסָא, רַבְרַבִּי בַר פֶּסָא, רַכִּישׁ בַר פֶּסָא, סוּרְקַב בַר פֶּסָא, אַדָּא בַר פֶּסָא, דְרוּ בַר פֶּסָא :

הַעֲרַב נָא יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת דְּבָרֵי תוֹרַתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִיפוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְנִהְיֶה כְּלָנוּ אֲנַחְנוּ וְצִאֲצִיאֵנוּ וְצִאֲצִיאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל כְּלָנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְרֵי תוֹרַתְךָ :

מֵאִיבֵי תַחֲפִמְנִי מַצוּתְךָ, כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי : יְהִי לִבִּי תָמִים בְּחֻקֶּיךָ, לְמַעַן לֹא אֲבוֹשׁ : לְעוֹלָם לֹא אֲשַׁפַּח פְּקוּדֶיךָ, כִּי כִּם חִוִּיתָנִי : בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, לְמַדְנִי חֻקֶּיךָ : אֲמֵן אֲמֵן סֵלָה רַעֲד :

מִוִּדִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאַלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׁשִׁמַּת חֻלְקָנוּ מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ, וְלֹא שְׁמַת חֻלְקָנוּ מִיּוֹשְׁבֵי קְרִנּוֹת. שְׂאֲנוּ מִשְׁפִּימִים וְהֵם מִשְׁפִּימִים, אֲנוּ מִשְׁפִּימִים לְדַבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מִשְׁפִּימִים לְדְבָרִים בְּטָלִים. אֲנוּ עֹמְלִים וְהֵם עֹמְלִים, אֲנוּ עֹמְלִים וּמַקְבְּלִים שֶׁכֵּר וְהֵם עֹמְלִים וְאִינָם מַקְבְּלִים שֶׁכֵּר. אֲנוּ רְצִים וְהֵם רְצִים, אֲנוּ רְצִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וְהֵם רְצִים לְבָאָר שַׁחַת, שְׂנֵאָמֵר וְאַתָּה אֱלֹהִים תוֹרִידֵם לְבָאָר שַׁחַת, אֲנִישֵׁי דְמִים וּמְרַמָּה לֹא יִתְּצוּ יְמֵיהֶם, וְאֲנִי אֲבַטַח בְּךָ.

יְהִי רַצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵי, כִּשֶׁם שֶׁעֲצוּרְתִּי לְסִיִּים מִסְכַּת מַעֲשֵׂר שְׁנִי, כֵּן תַעֲזוּרֵנִי לְהַתְחִיל מִסְכַּתוֹת וּסְפָרִים אַחֲרֵים וּלְסִיִּים, לְלַמּוֹד וּלְלַמֵּד לְשׂוֹמְרֵי וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַבֵּל אֶת כָּל דְּבָרֵי תַלְמוּד תוֹרַתְךָ בְּאַהֲבָה. וְזִכּוֹת כָּל הַתְּנָאִים וְאֲמוּרָאִים וְתַלְמוּדֵי חֻקִּים, נַעֲמוּד לִי וּלְיָרְעִי, שְׁלֹא תִמוּשׁ הַתּוֹרָה מִפִּי וּמִפִּי יוֹרְעֵי וְיָרְעֵי עַד עוֹלָם. וְתַתְּקֶנָם בִּי, בְּהַתְּחַלְּקֶךָ מִנְּחָה אִתְּךָ, בְּשִׁבְבֶךָ תִּשְׁמֹר עֲלֵיךָ, וְנִתְקַצְוֹת הִיא תְּשִׁיחֶךָ : כִּי בִי יִרְבוּ יְמִיךָ, וְיִוָּסִיפוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים : אֲוִרְךָ יְמִים בִּימִינָה, בְּשִׂמְלֶךָ עֵשֶׂר וְכָבוֹד : יְיָ עַז לְעַמּוֹ יִתֵּן, יְיָ יִבְרַךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם :

מִסְכֵּת חֵלְהָ

פֶּרֶק רֵאשׁוֹן

[דף א' ע"א]

מתני' המשה דברים חייבין בחלה. החטים, והשעורין והכסמין, ושבלת שועל, והשיפון. הרי אלו חייבין בחלה.

ומצטרפין זה עם זה.

ואסורין בחדש מלפני הפסח. ומלקצור מלפני העמר. ואם השרישו קדם לעמר – העמר מתירן. ואם לאו – אסורין עד שיבוא העמר הבא.

גמרא המשה דברים חייבין בחלה כו'. כתיב (במדבר טו, יט) והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה לה'. יכול יהו כל הדברים חייבין בחלה? תלמוד לומר: מלחם – ולא כל להם.

אם מלחם ולא כל להם, אין לי אלא הטין ושעורין בלבד, כוסמין שבלת שועל ושיפון מניין? תלמוד לומר (שם כ): ראשית ערסתכם, ריבה. וריבה הכל.

רבי יוסי בשם רבי שמעון: תני רבי ישמעאל בן.

רבי יונה, רבי זעירא, רבי שמעון בן לקיש בשם רבי ישמעאל, אמר רבי מנא: אוליית לקיטין, ושמעית רבי

[דף א' ע"ב]

אחווה ורבי זעירא. ואבא הוה אמר ליה בשם רבי ישמעאל אמר: נאמר לחם בפסח, ונאמר לחם בחלה. מה לחם שנאמר בפסח – דבר שהוא בא לידי מצה וחמין, אף לחם שנאמר בחלה – דבר שהוא בא לידי מצה וחמין. ובדקו ומצאו שאין לה בא לידי מצה וחמין אלא חמשת המינים בלבד. ושאר כל הדברים אינן באין לידי מצה וחמין אלא לידי סירחון.

תני: אמר רבי יוחנן בן נורי, קרמית – חייבת בחלה. רבי יוחנן בן נורי אמר: באה היא לידי מצה וחמין. ורבנן אמרי: אינה באה לידי מצה וחמין.

ויבדקיהו על עיקר בדיקתה הן חלוקין. רבי יוחנן בן נורי אמר: בדקיה ומצאוה שהיא באה לידי מצה וחמין. ורבנן אמרי: בדקיה ולא מצאו אותו שהיא באה לידי מצה וחמין.

תמן תנינן: תפוח שריסקו ונתנו לתודת העיסה והימיצה – הרי זו אסורה. תני: רבי יוסי אמר: מותר.

רבי אהא, רבי אבהו בשם רבי יוסי בן הנינא: מה פליגינן? במתמין במימיו. אבל במתמין בגופו – דברי הכל מותר.

רבי יוסי – בְּדַעֲתֵיהּ, דו אָמַר תַּמּוּ: אִין תְּבַשִּׁילוּ תְּבַשִּׁילוּ בְּרוּר. וְכֵן הוּא אָמַר הָכָא: אִין חִימוּצוּ חִימוּץ בְּרוּר.

וְכֵמָה דָּאָת אָמַר אִין לָךְ בָּא לִידֵי מִצָּה וְחִמּוּץ אֱלָא תְּמִשְׁתַּת חִימּוּץ בְּלָבַד, וְדַכּוּתֵיהּ, אִין לָךְ מְגַרַר עִם כּוּלָן אֱלָא חִיטִים וְשְׁעוּרִים בְּלָבַד.

רבי הילא בשם רבי שמעון בן לקיש: לא שנינו אלא העושה עיסה מן החיטים ומן האורז, ואינו נגָרר אלא עם החיטין בלָבַד.

מהו שיהו חייבים על קלי שלו משום חָדָשׁ? אָמַר רַבִּי זְעִירָא: בְּתִיב (ויקרא כג, יד) וְלֶחֶם וְקָלִי וְכַרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ. אֵת שְׁחֵיבִים עַל לֶחֶם שְׁלוּ מִשׁוּם חָדָשׁ – תְּיִבִין עַל קָלִי שְׁלוּ מִשׁוּם חָדָשׁ. אֵת שְׁאִין חֵיבִים עַל לֶחֶם שְׁלוּ מִשׁוּם חָדָשׁ – אִין חֵיבִים עַל קָלִי שְׁלוּ מִשׁוּם חָדָשׁ.

רבי ירמיה בעי קומי רבי זְעִירָא: עִירַב אַרְבַּעַת קַבִּין בְּפָנֵי עֲצָמָן וְחִימּוּצוֹ, וְאַרְבַּעַת קַבִּין בְּפָנֵי עֲצָמָן וְעִירְכָן – הָרִי בְּשַׁעַת חִיבָן, לְבָא לִידֵי מִצָּה וְחִמּוּץ!

אֲתֵיִיא דְרַבִּי יוֹנָה – כְּרַבִּי יְרֵמְיָה, וְדְרַבִּי יוֹסִי – כְּרַבִּי זְעִירָא. אֲתֵיִיא דְרַבִּי יוֹנָה כְּרַבִּי יְרֵמְיָה, כְּמָה דְרַבִּי יְרֵמְיָה אָמַר: עַד שְׁיֵהָא קְרוּי לָחֶם, כְּדָ רַבִּי יוֹנָה אָמַר: עַד שְׁיֵהָא קְרוּי לָחֶם.

דְרַבִּי יוֹסִי – כְּרַבִּי זְעִירָא. כְּמָה דְרַבִּי זְעִירָא אָמַר: מִינּוּ קְרוּי לָחֶם, כֵּן רַבִּי יוֹסִי אָמַר: מִינּוּ קְרוּי לָחֶם. אֲתֵיִיא דְרַבִּי יוֹסִי כְּרַבִּי הִילָא אַף עַל גַּב הוּ פְּלִיג עֲלוּי.

רבי שמואל בר נחמן שמע בולחון מן אהון קרייא (ישעיה כח, כה),

[דף ב' ע"א]

וְשֵׁם חֲטָה שׁוֹרָה וְשְׁעֵרָה נִסְמָן וְכֹסֶמֶת גְּבֻלְתוֹ. וְשֵׁם חִיטָּה – אֵלּוּ הַחִיטִים. שׁוֹרָה – זו שְׁבוּלַת שׁוּעַל. וְלָמָּה נִקְרָה שְׁמָה שׁוֹרָה? שְׁהִיא עֲשׂוּיָה בְּשׁוֹרָה.

שְׁעֵרָה – אֵלּוּ הַשְּׁעוּרִים. נִסְמָן – זֶה הַשִּׁיפּוֹן. וְכֹסֶמֶת – זֶה הַכּוּסְמִין.

גְּבֻלְתוֹ – לָחֶם. עַד כָּאן גְּבֻלוֹ שֶׁל לָחֶם.

וְלִמִּידוּן מִן תַּקְבָּלָהּ? אָמַר רַבִּי סִימוּן: מִן מַה דְּכָתִיב (שם) וַיִּסְרוּ לְמִשְׁפַּט אֱלֹהֵיו יוֹרְנוּ. כְּמִי שְׁהוּא דְבַר תּוֹרָה.

אָמַר רַבִּי סִימוּן: אֵילִין נְשִׂייא דְאָמְרִין: "לָא נִיעוּל בְּנִינָן לְכַנְיֶשְׁתָּא, אִין חָמֵי לִיה מִילָךְ, מִילָךְ הוּא" – לָא עֲבָדִין טְבָאוֹת. אֲלָא וְיִסְרוּ לְמִשְׁפַּט, אֲלֵהִי יוֹרְנִי.

רַבִּי יוֹדָא בַר פְּזִי בְּשֵׁם רַבִּי יוֹנָתָן: דְּרַבִּי יִשְׁמַעְיָאֵל בְּנֵוּ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה הִיא.

דְּתַנִּי: רַבִּי יִשְׁמַעְיָאֵל בְּנֵוּ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה אָמַר: יְכוּל מְבִיא מִן הַכּוֹסְמִין וְשְׂבוּלַת שׁוּעָל וְהַשִּׁיפוֹן? וְדִין הוּא! וּמָה אִם הַחַטִּים שֶׁבְּשָׂרוֹ לְשָׂאֵר כֹּל הַמְּנַחֲת – לֹא בְּשָׂרוֹ לְמְנַחַת הַעוֹמֵר. כּוֹסְמִין וְשְׂבוּלַת שׁוּעָל וְהַשִּׁיפוֹן שְׂלֹא בְּשָׂרוֹ לְשָׂאֵר כֹּל הַמְּנַחֲתוֹת – אִינֵו דִין שְׂלֹא יִבְשָׂרוּ לְמְנַחַת הַעוֹמֵר!

הַשְּׁעוּרִים יוֹכִיחוּ, שְׂלֹא בְּשָׂרוֹ לְשָׂאֵר כֹּל הַמְּנַחֲתוֹת, וְכָשְׂרוּ לְמְנַחַת הַעוֹמֵר!

לֹא! אִם אָמַרְתָּ בְּשַׁעוּרִין – שְׁמְנַחַת סוּטָה בְּאֵה מַהוּ, תֹּאמַר כּוֹסְמִין וְשְׂבוּלַת שׁוּעָל וְשִׁיפוֹן – שְׂאִין מְנַחַת סוּטָה בְּאֵה מַהוּ! יִצְאוּ הַחִטִּים – מִן הַתּוֹב, וְכּוֹסְמִין וְשְׂבוּלַת שׁוּעָל וְהַשִּׁיפוֹן – מִקָּל וְחֹמֶר. בְּרַם בְּרַבְּנִין – שְׁלֹשָׁה מִינֵין הֵן.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי: מִי סְבוּר סְבַר רַבִּי יְהוּדָא בֶּן פְּזִי שְׁמְנַחַת הַעוֹמֵר בְּאֵה מִן שְׂבוּלַת שׁוּעָל? אֵילוּ מִן דְּאָמַר: "תְּאֵנִים שְׁחוּרוֹת עָלֵי" – שְׂמָא אִינֵו מוֹתֵר בְּלִבְנֹתָ? אֲלָא 'שְׁחוּרוֹת' אָמַר, 'לִבְנֹת' לֹא אָמַר. וְהִכָּא 'שְׁעוּרָה אָבִיב' אָמַר, 'שְׂבוּלַת שׁוּעָל אָבִיב' לֹא אָמַר.

[דף ב' ע"ב]

בְּרַם בְּרַבְּנִין, שְׁלֹשָׁה מִינֵין הֵן. הַשִּׁיפוֹן – מִין כּוֹסְמִין. שְׂבוּלַת שׁוּעָל – מִין שְׁעוּרִין.

רַבְּנָן דְּקִיסְרִין בְּעִיּוּן: מָה? תַּנִּינָן חֲמִשָּׁה מִינֵים? לֹא חֲמִשָּׁה דְּבָרִים! שְׁנֵי דְּבָרִים מִין אֶחָד, וְשְׁנֵי דְּבָרִים מִין אֶחָד!

תַּמָּן תַּנִּינָן: אִיזוּ מִין בְּמִינֵו? הַחִטִּים – אִין מְצַטְרְפִין עִם הַכֹּל אֲלָא עִם הַכּוֹסְמִין. הַשְּׁעוּרִין – מְצַטְרְפִין עִם הַכֹּל חוּץ מִן הַחִטִּים!

רַבִּי יוֹסִי אָמַר לִיה סַתָּם. רַבִּי יוֹנָה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: תַּמָּן – בְּנִשּׁוּף, וְכָאן – בְּבָלוּל.

תַּנִּי רַבִּי הִיָּיא בְּנֵו: וְכוּלָן שְׁבָלָן תְּבוּאָה קְמַחִים וּבְצִיקוֹת – מְצַטְרְפוֹת.

עִירַם רֵאשֵׁי עִיסוֹת? אָמַר רַבִּי יוֹסִי: וְהָהֵן נְשִׁוּף לֹא כְּמַעוֹרָם הוּא? אֶת אָמַר אִינֵו מְצַטְרַף, וְהִכָּא אִינֵו מְצַטְרַף.

מָהוּ שְׁיָלְקוּ עַל חֲלָתָן דְּבַר תּוֹרָה? רַבִּי יוֹנָה בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל, רַבִּי יוֹסִי, רַבִּי אֲבָהוּ בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקִישׁ: אִין לֹקִינן עַל חֲלָתָן דְּבַר תּוֹרָה.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אֲחָא, רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקִישׁ – בְּדַעְתֵּיהּ. דְּאִיתְּפַלְגוּ, הַפִּיגוּל וְהַנּוֹתֵר שְׁשִׁחָקוּ, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: לֹא בִּישְׁלוּ זֶה אֶת זֶה. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקִישׁ אָמַר: בִּישְׁלוּ זֶה אֶת זֶה.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי וְלֹא דִמְיוּן! תַּמּוֹן אָמַר: זֶה אָסוּר וְזֶה אָסוּר. בְּרַם הֲכֵא, שְׁנֵי דְבָרִים רַבִּים עַל אֶחָד וּמִכְבָּלִין אוֹתוֹ. וְכִבֵּר בִּיפְלוּ עַד שְׁלֹא נַעֲשׂוּ אִיפּוּר! אִילוּ אֶחָד עָשָׂה חִמּוּשׁ עִיסוֹת מִחֲמִשָּׁה מִינֵין וְעִירְבוּ, וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ אֵין לֹקִיין עַל חֲתָנָן דְּבַר תּוֹרָה – יָאוּת.

הֲלֵל הַתּוֹקֵן הִיָּה כּוֹרֵד שְׁלִשְׁתָּן כְּאַחַת! אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַלּוֹקִיין עַל הֲלֵל הַתּוֹקֵן. וְהָא רַבִּי יוֹחָנָן כּוֹרֵד מִצָּה וּמְרוֹר!

כָּאן – בְּשַׁעַת הַמִּקְדָּשׁ, כָּאן – שְׁלֹא בְּשַׁעַת הַמִּקְדָּשׁ.

וְאִפְּלוּ תִימְרָ: כָּאן וְכָאן בְּשַׁעַת הַמִּקְדָּשׁ, שְׁנֵי דְבָרִים רַבִּים עַל אֶחָד וּמִכְבָּלִין אוֹתוֹ.

רַבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רַבִּי אֶלְעָזָר: בְּשֵׁם שְׂאִין הָאִיפּוּרִין מִכְבָּלִין זֶה אֶת זֶה. כִּד אֵין הַמִּצְוֹת מִכְבָּלוֹת זֶה

[דף ג' ע"א]

אֶת זֶה.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ דְּרוּמַיָּא בְּעֵי: עָשָׂה עִיפָה מִחֲמִשָּׁתַּת חִמּוּנִין, וְחֹזֵר וְעָשָׂה חִמּוּשׁ עִיסוֹת מִמִּין אֶחָד וְעִירְבוּ, חִיטִּים שָׁבוּ מִהוּ שְׁיִכְבְּלוּ חִיטִּים שָׁבוּ, וְשַׁעוּרִין שָׁבוּ מִהוּ שְׁיִכְבְּלוּ שַׁעוּרִין שָׁבוּ?

אָמַר רַבִּי הִיָּיא בַר אֲדָא: לֹא בֶן אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, שְׁנֵי דְבָרִים רַבִּים עַל אֶחָד וּמִכְבָּלִין אוֹתוֹ!

לֹא צוֹרְכָה דְלָא, עָשָׂה חִמּוּשׁ עִיסוֹת מִחֲמִשָּׁה מִינִים וְעִירְבוּ, וְחֹזֵר וְעָשָׂה חִמּוּשׁ עִיסוֹת מִחֲמִשָּׁה וְלֹא עִירְבוּ, חִימּוּן שָׁבוּ מִהוּ שְׁיִכְבְּלוּ חִיטִּים שָׁבוּ, וְשַׁעוּרִים שָׁבוּ מִהוּ שְׁיִכְבְּלוּ שַׁעוּרִים שָׁבוּ.

וְאִסּוּרִין בְּחֲדָשׁ מִלְּפָנֵי הַפֶּסַח. אֵית תַּנּוּי תַּנּוּי: מִלְּפָנֵי הַפֶּסַח. וְאֵית תַּנּוּי תַּנּוּי מִלְּפָנֵי הַעוֹמֵר. מֵאֵן דְּאָמַר מִלְּפָנֵי הַפֶּסַח – מִסִּיעַ לְרַבִּי יוֹחָנָן. מֵאֵן דְּאָמַר מִלְּפָנֵי הַעוֹמֵר – מִסִּיעַ לְחֻזְקִיהָ.

דְּאָמַר רַבִּי יוֹנָה בְּשֵׁם חֻזְקִיהָ: בְּשַׁעַת הַקֶּרְבֵּן – הַקֶּרְבֵּן מִתִּיר. שְׁלֹא בְּשַׁעַת הַקֶּרְבֵּן – הַיּוֹם מִתִּיר.

רַבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם חֻזְקִיהָ: בְּשַׁעַת הַקֶּרְבֵּן – הַקֶּרְבֵּן מִתִּיר. מוֹדָה חֻזְקִיהָ שְׁלֹא בְּשַׁעַת הַקֶּרְבֵּן – הַיּוֹם מִתִּיר.

רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: בֵּין בְּשַׁעַת הַקֶּרְבֵּן, בֵּין שְׁלֹא בְּשַׁעַת הַקֶּרְבֵּן – הַיּוֹם מִתִּיר.

אָמַר רַבִּי הִילָא: מַטְעָא דְרַבִּי יוֹחָנָן, (ויקרא כג, יד) עַד עָצֶם הַיּוֹם הַזֶּה. מְלַמֵּד שֶׁהַיּוֹם מִתִּיר. יָכוֹל אִפְּלוּ בְּשַׁעַת הַקֶּרְבֵּן? תְּלַמּוּד לומר: עַד הַבֵּיאֲכֶם אֶת קֶרְבֵּן אֱלֹהֵיכֶם. יָכוֹל הֲבָאָה מִמָּשָׁ? תְּלַמּוּד לומר: עַד עָצֶם הַיּוֹם הַזֶּה. הָא בִּיצֵד? טוֹל מִבְּנֵיתִים זְמַן הֲבָאָה. מוֹדָה רַבִּי יוֹחָנָן בְּאִיפּוּר – שֶׁהוּא אָסוּר.

איפורו מהו? רבי ירמיה אָמר: איפורו דְּכַר תּוֹרָה. רבי יונה וְרַבִּי יוֹסִי תְרוּוְיָהוֹן אָמְרִין: איפורו מדְּכַרְיָהוֹן.

אָמר רבי יוֹסִי: מִלִּיהוֹן דְּרַבְּנָן מְסִיעִין לָנוּ!

[דף ג' ע"ב] דְּתַנִּינָן תַּמּוּן: אִין מְבִיאִין מְנַחוֹת וּבְכוּרִים וּמְנַחַת בְּהִמָּה קוֹדֵם לְעוֹמֵר. וְאִם הִבִּיא – פְּסוּל. וְאָמַר רבי יהושע דְּרוֹמָיא, רבי יונה, רבי אימי בְּשֵׁם רבי יוֹחָנָן: לֹא שָׁנוּ אֵלָא שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִי וְאַרְבָּעָה עֶשְׂרִי וְחֲמִשָּׁה עֶשְׂרִי, הֵא שְׁשָׁה עֶשְׂרִי, עֵבֶר וְהִבִּיא – כָּשֶׁר.

אִין תִּימַר איפורו דְּכַר תּוֹרָה הוּא – לֹא שְׁנִינְיָא, הוּא שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִי, הוּא אַרְבָּעָה עֶשְׂרִי. הוּא חֲמִשָּׁה עֶשְׂרִי, הוּא שְׁשָׁה עֶשְׂרִי – עֵבֶר וְהִבִּיא פְּסוּל!

וְעוּד מִן הַדָּא דְאָמַר רבי זְעִירָא: עַל יְדֵי דְרַב בְּרַבִּי דְעֵתָנִין דְּבָנָי דְרַבִּי תִיבִיא רַבָּה – הוּא סָבַר דְּכוּוְתָהוֹן. אִין תִּימַר איפורו דְּכַר תּוֹרָה, רַב בַּר דְעֵתִיָה דְרַבִּי יוֹחָנָן הוּא!

וְהַתַּנִּינָן: מִשְׁחָרֵב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, הַתְקִין רַבִּין יוֹחָנָן בְּן זְבַאי שְׁיֵהָא יוֹם הַגָּפְּ כּוּלּוֹ אָסוּר. אִין תִּימַר איפורו דְּכַר תּוֹרָה – נִיחָא. אִין תִּימַר איפורו מדְּכַרְיָהוֹן – יֵשׁ תַּקְנָה אַחַר הַתַּקְנָה?

אָמר רבי יוֹסִי בִּי רבי בּוּז: מִפְּנֵי

[דף ד' ע"א]

הִרְחֹקִין. רבי ירמיה בְּשֵׁם רבי חֵיָא: בֵּין בְּשַׁעַת הַקְּרָבָן בֵּין שְׁלֹא בְּשַׁעַת הַקְּרָבָן – הַיּוֹם מִתִּיר.

אָמר רבי הוֹנָא: מִתְּנִיתָא דְהוֹקִיָה פְּלִנְיָא עֲלוּיָא עַד עֵצִים הַיּוֹם הַזֶּה – מִלְּמַד שְׁהַיּוֹם מִתִּיר. יְכוּל אֲפִילוּ בְּשַׁעַת הַקְּרָבָן? תְּלַמּוּד לֹאִמַר: עַד הִבִּיאְכֶם אֶת קַרְבָּן אֱלֹהֵיכֶם.

וְהַתַּנִּינָן: מִשְׁחָרֵב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַתְקִין רַבִּין יוֹחָנָן בְּן זְבַאי שְׁיֵהָא יוֹם הַגָּפְּ כּוּלּוֹ אָסוּר! אָמַר רבי יונה: אִיתְתַּבְּתָּ קוּמִי רבי ירמיה, וְאָמַר, אִין יִסְבּוּר רַבִּין יוֹחָנָן בְּן זְבַאי בְּרַבִּי יוֹדָא. דְרַבִּי יְהוּדָא אָמַר: וְהִלָּא מִן הַתּוֹרָה – אָסוּר!

תַּמּוּן חֲשִׁין לְצוּמָא רַבָּא תְרִין יוֹמִין. אָמַר לֹזֵן רַב הַקְּדָא: לָמָּה אַתֶּם מְכַנְּסִין עֲצָמְכֶם לְמַסְפַּק הַזֶּה הַכְּרוּבָה? הַזֶּה שְׁאִין בֵּית דִּין מִתְעַצְלִין בּוּז!

אָבוי דְשְׁמוּאֵל בַּר רַב זְעַק חָשׁ עַל גְּרַמְיָה וְצֵם תְּרִין יוֹמִין, אִיפְסַס בְּרוּכָה וּדְמַד.

אִם הֲשִׁישׁוּ קוֹדֵם לְעוֹמֵר – הָעוֹמֵר מִתִּיר. רבי יונה אָמַר: קוֹדֵם לְהִבְאָה. רבי יוֹסִי אָמַר: קוֹדֵם לְקַצִּירָה.

אָמַר רבי יונה: הִבְאָה מִתְּרַת לְהִבְאָה. קַצִּירָה מִתְּרַת לְקַצִּירָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי: קְצִירָה מִתְּרַת הַבָּאָה וְקְצִירָה.

לְפָנֵים בֶּן רַבִּי יוֹסִי תָּוִי בְּהֵ: קְצַר לְרַבִּים וְנִמְמָא, חֲזַר הִיחִיד לְאַסּוּרָא? רַבִּי יוֹנָה אָמַר: קוֹדֵם לְקְצִירָה.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר:

[דָּרַךְ ד' ע"ב]

קוֹדֵם לְהַבָּאָה.

אָמַר רַבִּי יוֹנָה, מִילְתִּיהּ דְּכֹהֲנָא מְסִייעַ לִי. דְּכֹהֲנָא אָמַר: (ויקרא ב, יד) **וְאִם תִּקְרִיב מִנְחַת בְּכוֹרִים**

לָהּ. זֶה בִּיבְרִיה. הָאֲחֵרַת – לֹא בִּיבְרִיה.

הֲנֵעַ עֲצֻמָּה, אָפִילוּ עֲשׂוּבִים? אָפִילוּ הַשְּׂרֵשָׁה, הָעוֹמֵר בָּא וּמִתִּיר? וְלֹא קוֹדֵם לְקְצִירָה אֲנִן קְיָמִין?

וְעוֹד מִזֶּה הָדָא דְתַנִּי: הַמְנַבֵּשׁ בְּשִׁלְשָׁה עֶשְׂרִי, וְנִתְלַשׁ הַקֶּלַח בְּיָדוֹ – הָרִי זֶה שׁוֹתֵלוֹ בְּמִקוֹם הַמֵּינָא,

אֲבָל לֹא בְּמִקוֹם הַגְּרִיד. הָרִי יֵשׁ בָּאֵן שְׁלִשָּׁה עֶשְׂרִי וְאַרְבָּעָה עֶשְׂרִי וְחִמְשָׁה עֶשְׂרִי, וּמִקְצַת הַיּוֹם כְּכוֹלֵא!

אָמַר רַבִּי יוֹסִי: מִילְתִּיהּ דְּרַבִּי אֲבִינָא מְסִייעַ לִי. דְּאָמַר רַבִּי אֲבִינָא: תִּיפְתֵּר בְּהָדָא מִתְּנִיתָא, בְּמִקוֹם

שְׁנֵהֲגוּ שְׁלֹא לְעִשׂוֹת מְלֹאכָה בְּאַרְבָּעָה עֶשְׂרִי. אֲבָל בְּמִקוֹם שְׁנֵהֲגוּ לְעִשׂוֹת מְלֹאכָה בְּאַרְבָּעָה עֶשְׂרִי.

לֹא בְּתֵלוּשׁ? שְׂמָא בְּמַחוּבְּרָא?

אֲשַׁכַּח תַּנִּי: מְקוֹם שְׁנֵהֲגוּ לְעִשׂוֹת מְלֹאכָה בְּתֵלוּשׁ – עוֹשִׂין אָפִילוּ בְּמַחוּבְּרָא. וְאִם לֹא – אֲסוּרִים עַד

שְׂבִיבָא עוֹמֵר הַבָּא.

רַבִּי לְעֹזַר שְׂאֵל: מַהוּ שְׂבִיבָא הָעוֹמֵר מִהֶן? אֲפֹשֶׁר לֹאמַר חֲדָשׁ וְיִשָּׁן אִין תּוֹרְמִין וּמַעֲשָׂרִין מִזֶּה עַל זֶה,

וְאֵת אָמַר הַבֶּן?

הַתִּיבּוֹן: הָרִי שְׂאֵר הַמֵּינִין הָרִי הֵן תֵּלוּזִין בְּעוֹמְרָא! וְאִין הָעוֹמֵר בָּא מִהֶן! לֹא, אִם אֲמַרְתָּ בְּשְׂאֵר הַמֵּינִין

– שְׁלֹא בְּשָׂרוֹ לְמַנְחַת הָעוֹמֵר, תֹּאמַר בְּשְׂעוֹרִין – שְׂבִשְׂרוֹ

[דָּרַךְ ה' ע"א]

לְמַנְחַת הָעוֹמֵר!

חַבְרִיָּא בְּשֵׁם רַבִּי לְעֹזַר: **רֵאשִׁית קְצִירְךָ** וְלֹא סוּף קְצִירְךָ. רַבִּי זְעִירָה בְּשֵׁם רַבִּי אֶלְעָזַר: **בִּיבְוִרִין.**

אִין אֵלֹו בִּיבְוִרִין.

מַה נֶּפֶק מִבְּנִייהוֹן? עֵבֶר וְהִבְיֵא. עַל דְּעִתְהוֹן דְּחַבְרִיָּא – פְּסוּל. עַל דְּעִתְהּ דְּרַבִּי זְעִירָא – בְּשָׂר.

דְּכַרִּי תְּכַמִּיִם? רַבִּי יוֹסִי בִּי רַבִּי בּוֹן, רַבִּי חֵיָּא בְּשֵׁם רַבִּין בַּר תַּיְהִי: וְהֵן שְׁחֵבִיאוֹ שְׁלִישׁ לְפָנֵי רֵאשׁ

הַשְּׁנָת. אֲבָל אִם הִבְיֵאוֹ שְׁלִישׁ לְאַחַר רֵאשׁ הַשְּׁנָת – הָעוֹמֵר בָּא מִהֶן.

מִסְכַּת יְבוּמוֹת פָּרָק שְׁנַיִם עָשָׂר

א. רבי יהודה אוסר באנוסת אביו ומפתת אביו, שנאמר (ויקרא יח, ז): "ערוה אשת אביו לא תגלה" וגו'. ולהלן הוא אומר (דברים כג, א): "לא יקח איש את אשת אביו ולא יגלה כנף אביו", ואומר (שם כב, יט): "ולו תהיה לאשה" וגו'. הגיורת שנתגירו בניה עמה - לא חולצין ולא מיבמין, היתה הורתן שלא בקדשה ולדתן שלא בקדשה, ולא חולצין ולא מיבמין, ואין חיבין משום אשת אב. היתה הורתן שלא בקדשה ולדתן בקדשה - או חולצין או מיבמין, אבל חיבין משום אשת אב. היתה הורתן ולדתן בקדשה - הרי הם כישראל לכל דבר.

ב. חמש נשים שנתערכו ולדותיהן והגדילו התעורבות, ונשאו נשים ומתו. מקצתן אחין ומקצתן אין אחין - האחין חולצין. שאין אחין - מיבמין. מקצתן כהנים ומקצתן אין כהנים. הכהנים - חולצין. ושאין כהנים - מיבמין. מקצתן אחין ומקצתן כהנים - חולצין ולא מיבמין. ספק שהיא אמו ספק שהיא בתו, ספק שהיא אחותו - חולצין ולא מיבמין. זה הכלל, כל הספקות ביבמה - חולצין ולא מיבמין.

ג. כיצד חולץ אדם לאמו מספק? אמו ואשה אחרת, להן שני זכרים, וחזרו וילדו שני זכרים במחבא, ובא בנה של זו ונשא אמה של זה, ומת בלא בנים - זה חולץ לשתייהן וזה חולץ לשתייהן, נמצא כל אחד ואחד חולץ לאמו מספק. כיצד חולץ אדם לאחותו מספק? אמו ואשה אחרת שילדו שתי נקבות, חזרו וילדו שתי נקבות במחבא, ובא אחיהם שלא מאותה האם ונשאו ומתו בלא בנים - זה חולץ לשתייהן, וזה חולץ לשתייהן, נמצא, אדם זה חולץ לאחותו מספק. כיצד חולץ אדם לבתו מספק? אשתו ואשה אחרת שילדו שתי נקבות במחבא, ובא אחיהם ונשאו, ומתו

בלא בנים - חולץ לשתייהן, נמצא אדם זה חולץ לבתו מספק, וזה חולץ לבתו מספק.

ד. כהנת שנתערכו ולדה בולד שפחתה - אין אוכלין במורם מקדשי הקדשים, שאין עבדי כהנים אוכלין במורם מקדשי הקדשים. אבל אוכלין במורם מקדשים קלים, שעבדי כהנים אוכלין מהם, שניהם יוצאין לגרן ונוטלין חלק אחד, שאין נוטלין לעבד אלא אם כן היה רבו עמו. רבי יוסי אומר: יכול לומר לו: 'אם ברשות רבי כהן אני - תן לי ברשות רבי! ואם לאו - תן לי ברשות עצמי'. הגדילו התעורבות ושחררו זה את זה - אינן אוכלין בתרומה מקדשים קלים, שאין הזרים אוכלין מהן. רבי יהודה אומר: מוכר את התרומה ולוקח בדמיה חליץ; שכל שאינו אוכל קדשי אחרים - אינו אוכל קדשי עצמו.

ה. מי שלא שהתה אחר בעלה שלשה חדשים, ונשאת וילדה, ואין ידוע אם בחזקת הראשון הוא - הרי הוא בנו של ראשון. ואם בחזקת השני הוא - הרי הוא בנו של השני. ספק בן תשעה לראשון ספק בן שבועה לאחרון, הכה את זה וחזר והכה את זה, קלל את זה וחזר וקלל את זה - הרי זה פטור. הכה שניהם כאחד, קלל שניהם כאחד - חיב. רבי יהודה אומר: המכה את אביו ואת אחר כאחת - פטור. המקלל את אביו ואת אחר כאחת - חיב. היו לה בנים מן הראשון ובנים מן השני - הן לא חולצין ולא מיבמין, וכן הוא להן - לא חולץ ולא מיבם. היו לו אחין מן הראשון, ואחין מן השני שלא מאותה האם - הוא להן חולץ ומיבם, והן לו - אלו חולצין ואלו מיבמין.

ו. האשה שיצא עליה שם רע - ולדות כשרין, מפני שהן בחזקת הבעל. רבי יהודה אומר: שניהן מבית אב אחד - נוטלין חלק אחד.

ז. מצות חליצה בשלשה, שיהו יודעין לקרות כעין דינים. רבי יהודה אומר: בחמשה. אמר רבי אלעזר ברבי שמעון:

מַעֲשֵׂה וְחֻלְצָה לְפָנַי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל בִּיחִידִי בְלִילָה.

ח. חֻלְצָה בְּסַנְדָּל שֶׁנִּפְתַּח וּמִקְבֵּל אֶת רַב הַרְגֵּל, בְּמַנְעֵל שֶׁנִּפְרַס² וְחוֹפֶה אֶת רַב הַרְגֵּל, בְּסַנְדָּל שֶׁל שַׁעֲסָם³, בְּסַנְדָּל שֶׁל סִיבָה⁴, וּבִקְבַב הַקֵּטָע⁵, בְּמוֹק⁶, וּבִסְמִיכַת הַרְגָּלִים⁷, בְּאַנְפָּלִיא שֶׁל עוֹר. וְהַחֻלְצָת מִן הַגְּדוּל – בֵּין עוֹמֵד בֵּין יוֹשֵׁב, בֵּין מְטָה. וְהַחֻלְצָת מִן הַסּוּמָא – חֻלְצִתָּה כְּשֶׁרָה. אָבֵל בְּמַנְעֵל הַנִּפְרַס, וְאֵינּוּ חוֹפֶה אֶת רַב הַרְגֵּל, בְּסַנְדָּל שֶׁנִּפְתַּח וְאֵינּוּ מִקְבֵּל רַב הַרְגֵּל, וּבִסְמִיכוֹת הַיָּדַיִם, וּבְאַנְפָּלִיא שֶׁל בְּגָד⁸, וְחֻלְצָת מִן הַקֵּטָעַן – חֻלְצִתָּה פְּסוּלָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אֵילּוּ רָאָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּסַנְדָּל שֶׁל עֵץ, עֲכָשׁוּ הָיָה אוֹמֵר עָלָיו: 'הֲרִי הוּא כְּסַנְדָּל לְכָל דְּבָר'.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי: מִצְּאֵתִי זָקֵן אַחַד מִנְּצִיבֵין, נִמְתִּי לוֹ: 'כְּלוּם אֵתָה בְּקִי בְּרַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתִירָה? אָמַר לִי: 'הֵן! וְעַל שְׁלַחְנִי הָיָה תְּדִיר'. אָמַרְתִּי לוֹ: 'רְאִיתָ כְּשֶׁהוּא חוֹלֵץ מִיְמִיד? נָם לִי: 'הֵן! נִמְתִּי לוֹ: 'בְּמָה רְאִיתוּ, בְּמַנְעֵל אוּ בְּסַנְדָּל? נָם לִי: 'וְכִי חוֹלֵצִין בְּמַנְעֵל? אָמַרְתִּי לוֹ: 'אָם כֵּן, מָה רָאָה רַבִּי מְאִיר לוֹמֵר: חֻלְצָה בְּמַנְעֵל – חֻלְצִתָּה כְּשֶׁרָה? רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר מִשְׁמוֹ: מוֹדָה הָיָה רַבִּי מְאִיר, שְׁחוֹלֵצִין בְּמַנְעֵל לְכַתְּחֻלָּה.

ט. קִטְנָה שֶׁחֻלְצָה – תַּחֲלִץ מִשְׁתַּגְּדִיל. אִם לֹא חֻלְצָה – חֻלְצִתָּה פְּסוּלָה; דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְחֻקִּים אוֹמְרִים: אִם לֹא חֻלְצָה – חֻלְצִתָּה כְּשֶׁרָה. נִשְׁמְטוּ לוֹ רְצוּעוֹת מַנְעֵל וּסְנָדָּל, אוּ

שֶׁנִּשְׁמַט רׁוֹב הַרְגֵּל – חֻלְצִתָּה פְּסוּלָה. אִם רָצָה לְחַזֵּר – לֹא יִחַזֵּר. חֻלְצָה וְלֹא רִקְקָה, וְלֹא קָרְאָה – חֻלְצִתָּה כְּשֶׁרָה. אִם רָצָה לְהַחֲזִיר – לֹא יִחַזֵּר. רִקְקָה וְלֹא קָרְאָה וְלֹא חֻלְצָה – חֻלְצִתָּה פְּסוּלָה. קָרְאָה אָבֵל לֹא רִקְקָה וְלֹא חֻלְצָה – לֹא עֲשֵׂה כְּלוּם, וְיִכּוּל לְחַזֵּר.

י. חֻלְצָה מְטַעַת – כְּשֶׁרָה. תַּחֲלִץ לָהּ, הוּא מִתְּכַנֵּן וְהִיא אֵינָה מִתְּכַנֵּנָה. הִיא מִתְּכַנֵּנָה וְהוּא אֵין מִתְּכַנֵּן – חֻלְצִתָּה פְּסוּלָה. חֻלְצָה מְעֲשִׂית, בְּבֵית דִּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל – כְּשֶׁרָה. בְּבֵית דִּין שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים – פְּסוּלָה. בְּעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים הָיוּ חוֹבְטִין אוֹתוֹ, וְאוֹמְרִים לוֹ: 'עֲשֵׂה מָה שֶׁרַבִּי פְּלוֹנִי אוֹמֵר לְךָ'.

יא. חוֹלְצִין לְאִשָּׁה אֶף עַל פִּי שְׂאִין מִכִּירִין אוֹתָהּ, מִמְּאָנִין לְאִשָּׁה אֶף עַל פִּי שְׂאִין מִכִּירִין אוֹתָהּ, לְפִיכֹךְ הָאִשָּׁה שְׂאֵמְרָה: 'חֻלְצִתִּי' – תְּבִיא רְאִיָּה לְדְבָרֶיהָ. 'מֵאֲנִתִּי' – תְּבִיא רְאִיָּה לְדְבָרֶיהָ.

יב. בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ כּוֹתְבִין שֶׁטֵר חֻלְצָה: קְרִבְתָּ לְקַדְמָנָא וְשֵׁרֶת סִינְיָה מְרַגְלִיָּה דִּימִינָא⁹, וְרִקְתָּ קַדְמָנָא רַק דְּמַתְּחִזִּיא, וְאִמְרִתָּ¹⁰ (דְּבָרִים כה, ט): "כִּכְהָ יַעֲשֵׂה" וְגו'. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי עֲקִיבָה: חֻלְצָה מְעַכְבֵּת וְאֵין רִקְיָקָה מְעַכְבֵּת. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הוּאִיל וְלֹא רָצָה לְהִקָּים לְאִחִיו שֵׁם בִּישְׂרָאֵל, יָבֵא וְיִטֵּל לוֹ הַשֵּׁם תַּחַת הַשֵּׁם (דְּבָרִים כה, י): "וְנִקְרָא שְׁמוֹ בִּישְׂרָאֵל" וְגו'.

⁶ נִעַל שֶׁל לְבַד, וְהוּא קָשָׁה וּמְגוּן.
⁷ תְּחִיבוֹת הַעֵץ הַתְּקִיבוֹת בְּדִי לְהִשִּׁים בְּהֵן אֵת פְּאֵתֵי רַגְלָיו וְלִסְמְכֵן – חֻלְצִתָּה כְּשֶׁרָה.
⁸ הֵינּוּ שֶׁהַנְעֵל הֵיטָה שֶׁל בְּגָד אֶךְ הֵיטָה מִכְּסָה וּמִחֶפֶז בִּשְׁל עוֹר.
⁹ קְרִבְתָּ לְפָנֵינוּ, וְהִתִּירָה נִעְלוֹ הַיְמָנִית מִעַל רַגְלוֹ.
¹⁰ וְרִקְקָה לְפָנֵינוּ רַק שֶׁנִּרְאָה, וְאִמְרָה.

¹ כּוֹן הַסְּנָדָּל אָבֵל עוֹדְנּוּ מִקְבֵּל אֶת רַב הַרְגֵּל.
² שֶׁנִּקְרַע קָצֵת.
³ קְלִיפֵי עֵץ הַנִּקְרָא גְּמָא.
⁴ עֵקֶר וְיִשְׂרָשֵׁ.
⁵ אֲדָם שֶׁנִּקְטָעוּ רַגְלָיו, וְהוּא הוֹלֵךְ עַל יָדָיו, וּמִשִּׁים אֶת יָדָיו וּפְאֵתֵי רַגְלָיו בְּבֵתִים שֶׁל עוֹר, בְּתִיבוֹת עֵץ תְּקִיבוֹת כְּמוֹ קֶבֶד.

יג. מצוה בדינים ולא מצוה בתלמידים. רבי יהודה אומר: מצוה על כל העומדין לומר – "חלוץ הנעל"; שלש פעמים! אמר רבי יהודה: מעשה והיינו יושבין לפני רבי טרפון, ואמר לנו: 'ענו כלכם – חלוץ הנעל, חלוץ הנעל, חלוץ הנעל'.

מִסְכַּת יְבָמוֹת פְּרָק שְׁלֹשָׁה עָשָׂר

יג, א בראשונה היו כותבין שטרי מאון: לא שפיה ליה¹¹, ולא רעיה ליה¹², ולית היא צביא לאיתנסבא ליה¹³. בית הלל אומרים: בבית דין ושלא בבית דין, ובלבד שיהו שלשה. רבי יוסי ברבי יהודה ורבי אלעזר ברבי שמעון אומרים: אפלו בשנים. כיצד מצות מאון? אומרת: 'אי אפשי בפלוני בעלי, אי אפשי בקדושין שקדשני אמא או אחי'. אפלו היא יושבת באפריון והלכה אצל מי שנתקדשה, ואמרה בפניו: 'אי אפשי בפלוני בעלי זה' – אין מאון גדול מזה! רבי יהודה אומר: אפלו נכנסה לטול חפץ מחנוני, ואמרה בפניו: 'אי אפשי בפלוני בעלי' – אין מאון גדול מזה! יתר על כן אמר רבי יהודה: אפלו אורחין מסבין, ואמרה בפניהם: 'אי אפשי בפלוני בעלי' – אין מאון גדול מזה! קטנה שקדשה את עצמה, והשיאה את עצמה בחיי אביה – אין קדושיה קדושין, ואין נשואיה נשואין.

ב. הממאנת באיש – אין לה כתבה. נתן לה גט – יש לה כתבה. רבי אלעזר אומר: אין מעשה הקטנה כלום. אין בעלה זכאי – לא במציאתה, ולא במעשה ידיה, ובהפרת נדריה, וירשה, ומטמא לה. כללו של דבר: הרי היא כאשתו לכל דבר, אלא שיוצאה הימנו במאון. רבי יהושע אומר: בעלה זכאי במציאתה, ובמעשה ידיה, ובהפרת נדריה, וירשה, ומטמא לה; כללו של דבר: הרי היא כאשתו לכל דבר, אלא שיוצאת ממנו במאון. אמר רבי ישמעאל: חזרתי על כל

מדת חכמים, ולא מצאתי אדם שמדתו שוה בקטנות, חוץ מרבי אליעזר, ורואה אני את דברי רבי אליעזר מדברי רבי יהושע, שרבי אלעזר השווה את מדותיו, ורבי יהושע חלק.

ג. הממאנת באיש, והחזירה אליו ומת – או חולצת או מתיבמת. גרשה והחזירה לו – או חולצת או מתיבמת. רבי אלעזר אומר: חולצת ולא מתיבמת, מפני שנאסרה עליו שעה אחת. מודים חכמים לרבי אליעזר, בקטנה שהשיאה אביה, וגרשה, והחזירה אליו ומת – שחולצת ולא מתיבמת, מפני שנאסרה עליו שעה אחת, מפני שגרושיה גרושין גמורים, ואין חזרתה חזרה גמורה. כמה דברים אמורים? בזמן שגרשה קטנה והחזירה קטנה, אבל גרשה קטנה וגדלה, או גרשה קטנה והחזירה קטנה, וגדלה תחתיו ומת, או חולצת או מתיבמת, משום רבי אלעזר אמרו: חולצת ולא מתיבמת, מפני שנאסרה עליו שעה אחת.

ד. זה הכלל: גט אחר מאון – אסורה לחזר לו, מאון אחר גט – מתרת לחזר לו. רבי שמעון בן גמליאל, ורבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה, ורבי יהושע בן קרחה אומרים: בין כך ובין כך, הואיל ויצאתה הימנו בגט – אסורה לחזר לו. מעשה באחת שנשאת יתומה, וגרשה, והחזירה אליו, ומאנה בו ונשאת לאחר, ומת. וכאו ושאלו את רבי יהודה בן בבא: מהו שתחזר לראשון? ואמר להן: בין כך ובין כך, הואיל ויצאתה הימנו בגט – אסורה לחזר לו.

ה. רבי שמעון בן גמליאל אומר: אם מאנה – מאנה, אם לאו – תמתין עד שתגדיל ותחליץ, ותצא הלזו משום אחות אשה. שני אחין נשואין שתי יתומות, קטנה וחרשת, מת בעלה של קטנה – חרשת יוצאה בגט, וקטנה תמתין עד שתגדיל, ותחליץ. מת

¹³ ואין היא רוצה להנשא לו.

¹¹ לא שקט לו.

¹² ולא רצון בו.

בעלה של חרשת - קטנה יוצאה בגט, וחרשת אסורה לעולם. ואם בא עליה - יוצאה בגט והותרה.

ו. מי שהיה נשוי שתי יתומות קטנות ומת. בא יבם על הראשונה, וחזר בא על השנייה - נאסרו שתיהן עליו. וכן שתי חרשות, קטנה וחרשת, בא יבם על הקטנה, וחזר ובא על החרשת, או שבא אחיו על החרשת - נאסרו שתיהן עליו. חרשת יוצאה בגט, וקטנה יוצאה בגט וחליצה.

ז. פקחת וחרשת. בא יבם על פקחת וחזר ובא על חרשת, או שבא אחיו על חרשת - נאסרו שתיהן עליו. חרשת יוצאה בגט, פקחת יוצאה בגט וחליצה. גדולה וקטנה, בא יבם על הגדולה וחזר ובא על הקטנה, או שבא אחיו על הקטנה - נאסרו שתיהן עליו. קטנה יוצאה בגט, גדולה יוצאה בגט וחליצה. רבי אליעזר אומר: בכלן מלמדין את הקטנה שתמאן בו.

ח. יבמה שאמרה בתוך שלשים יום: 'לא נבעלתי', בין שאמר: 'בעלתי', בין שאמר: 'לא בעלתי' - כופין אותו שיחלץ לה. אחר שלשים יום - מבקשים הימנו שיחלץ לה. היא אומרת: 'נבעלתי', והוא אומר: 'לא בעלתי' - הרי זה יוצאה בגט. הוא אומר: 'בעלתי', והיא אומרת: 'לא נבעלתי', אף על פי שחזר ואמר: 'לא בעלתי' - הרי זו יוצאה בגט. רבי יהודה אומר: נדרה שלא תתיבם, אפלו בחיי בעלה - מבקשים הימנו שיחלץ לה.

ט. כיצד מוציא ברמיזה? רמז ונתן לה גט, פקחת לפקח ולו אח פקח, פקחת לחרש ולו אח פקח - או חולץ או מיבם. פקחת לפקח ולו אח חרש - כונס ואינו מוציא לעולם. פקחת לחרש, ולו אח חרש, חרשת לפקח ולו אח פקח, חרשת לפקח ולו אח חרש, חרשת לחרש ולו אח פקח, חרשת לחרש ולו אח חרש - כונס. אם רצה להוציא - יוציא. אם רצה לקים - יקים.

י. שני אחים חרשים נשואין שתי אחיות פקחות, או שתי אחיות חרשות, או שתי אחיות, אחת פקחת ואחת חרשת. וכן שתי אחיות חרשות נשואות לשני אחין פקחין, או לשני אחין חרשין, או לשני אחין: אחד פקח ואחד חרש. וכן שני אחין: אחד פקח ואחד חרש נשואין שתי אחיות, אחת פקחת ואחת חרשת, פקחת לפקח וחרשת לחרש - אין כאן לא חליצה ולא יבום, אלא אשתו עמו והלזו תצא משום אחות אשה. אם היו נכריות - יכנסו. אם רצה להוציאה - יוציא, ואם רצה לקים - יקים.

מסכת יבמות פרק ארבעה עשר

א. האשה שאמרה: 'גרשני בעלי, חלץ לי יבמי, נתיבמתי ליבמי, ומת' - הרי זו אינה נאמנת. כל אלו שאינן נאמנות להעידן - אף היא אינה נאמנת להעידן.

ב. עד אומר 'מת', ועד אומר 'לא מת'. אשה אומרת 'מת' ואשה אומרת 'לא מת' - הרי זו לא תנשא. רבי מנחם ברבי יוסי אומר: עד אומר 'מת' ועד אומר 'לא מת' ונשאת, ובא אחר ואמר 'לא מת' - הרי זו לא תצא, אבל בתחלה, עד אומר 'מת' ועד אומר 'לא מת', אשה אומרת 'מת' ואשה אומרת 'לא מת', אף על פי שנשאת - תצא, אחת אומרת 'מת' ושתיים אומרות 'לא מת' - הרי שתי נשים כאיש אחד. רבי נחמיה אומר: כל מקום שהכשירו חכמים עד אחד - הלך אחר רב דעות, ועשו שתי נשים לאשה אחת כשני אנשים לאיש אחד. שנים אומרים 'מת' ומאה אומרים 'לא מת' - הרי מאה כשני עדים.

ג. קדש אחת מחמש נשים, ואין ידוע איזו קדש, וכל אחת ואחת אומרת: 'אותי קדש'. לקח אחד מחמשה, ואין ידוע מאיזה מהם לקח, וכל אחד ואחד אומר: 'ממני לקח'. רבי שמעון בן אלעזר אומר: לא נחלקו רבי טרפון ורבי עקיבה, על שקדש אחת מחמש נשים ואינו ידוע איזו מהן קדש - שמניחי דמי כתבה ביניהם ומסתלק. על מה נחלקו?

תחלתו מכבה וסופו מבעיר. אליעזר בן מהבאי אומר: מעידין על השומא. מת פלוני, אבד פלוני, נהרג פלוני, אין פלוני בעולם, אין ממנו כלום, תנשא אשתו - אין מעידין עליו.

ח. נפל למים, בין שיש להם סוף בין שאין להם סוף - אשתו אסורה; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: מים שיש להם סוף - אשתו מתרת. מים שאין להם סוף - אשתו אסורה. שׁמא גל טורד אותו ומעלה אותו ליבשה. אמר רבי עקיבא: כשהייתי בא ביים, ראיתי ספינה שטבעה ביים, והייתי מצטער על תלמיד חכם שבתוכה. וכשבאתי למדינות קפוטקיא, וראיתיו, בא וישב ודן לפני בהלכה, נמתי לו: 'בני! היאך עליה מן הים?' גם לי: 'טרדני גל לחברו, וחברו לחברו, עד שהגעתי ליבשה'. אמרתי: 'כמה גדולים דברי חכמים! שאמרו: מים שיש להם סוף - אשתו מתרת, מים שאין להם סוף - אשתו אסורה'.

ט. אמר רבי, מעשה בשני בני אדם מכמרים מכמורין¹⁴ בירדן, ונכנס אחד מהם למחילה של של דגים, ושקעה חמה ולא ראה פתחה של מחילה, ושקה חברו עליו כדי שתצא נפשו, ובא והודיע בתוך ביתו. לשחרית זרחה חמה, והכיר פתחה של מחילה, ובא ומצא הספד קשור בתוך ביתו. אמר רבי מאיר: מעשה באחד שנפל לבור גדול, ועלה לאחר שלשה ימים. אמרו לו: אין מזכירין מעשה נסים.

י. אפלו שמע קול מקוננת שמזכרתו בין המתים - אין עדות גדולה מזו. שמע בית דין של ישראל, שהיו אומרים: 'פלוני בן פלוני מת' או 'נהרג' - תנשא אשתו. שמע בקונטרסין¹⁵ של מלכים, שהיו אומרים: 'פלוני בן פלוני מת', או 'נהרג' - לא תנשא

על שבעל. ולא נחלקו על שלקח מקח מחמשה בני אדם, ואין ידוע מאיזה מהם לקח - שמניח דמי מקח ביניהם ומסתלק, על מה נחלקו? על שגזל; שרבי טרפון אומר: מניח גזלה ביניהם ומסתלק. ורבי עקיבא אומר עד שישלם גזלה לכל אחד ואחד. ומודה רבי טרפון, באומר לשנים: גזלתי את אחד מכם מנה, ואין ידוע איזהו, או אביו של אחד מכם הפקיד אצלי מנה, ואין ידוע איזה - נותן לזה מנה ולזה מנה; שהודה מפי עצמו.

ד. האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים, ובאה ואמרה: 'מת בעלי' - היא מתרת, וצרתה אסורה. רבי אליעזר אומר: הואיל והתרו ליכמין - התרו לכל אדם. האשה שהלך בעלה למדינת הים, ובאו ואמרו לה: 'מת בעליך', והיה לו את, ויבמה ומת, ואחר כך בא בעלה - אסור בה ומת בוצרתה. אסור בה ומת באשת אחיו.

ה. האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים, ובאה ואמרה: 'מת בעלי' - היא מתרת וצרתה אסורה. רבי אליעזר אומר: הואיל והתרו ליכמין - התרו לכל אדם.

ו. שתי נשים, לזו עדים ובנים, ולזו אין עדים ובנים - שתיהן מתרות. נפל לבור אריות - אין מעידין עליו. לתוך כבשן האש - מעידין עליו. מעידין על המגיד, ואין מעידין על צלוב. רבי שמעון בן אלעזר אומר: אף על המגיד אין מעידין, מפני שיכול לפנות ולחיות.

ז. נפל לגוב אריות - אין מעידין. בור שמלא נחשים ועקרבים - מעידין עליו. רבי יהודה בן בתירה אומר: אין מעידין עליו, שׁמא חבר הוא. נפל לתוך כבשן האש - מעידין עליו. ליריה מלאה יין ושמן - מעידין עליו. משום רבי אחא אמרו: של שמן - מעידין עליו, מפני שהוא מבעיר, ושל יין אין מעידין עליו - מפני שהוא מכבה. אמר לו:

¹⁴ הממנים להרג אצל מלכי הגוים.

¹⁵ פורסין מוצודות לצוד דגים.

אֲשֶׁתוֹ¹⁶. מְשִׁיאִים עַל פִּי בַת קוֹל. מַעֲשֵׂה שְׁעָמֵד אֶחָד עַל רֹאשׁ הַהָר, וְאָמַר: 'אִישׁ פְּלוֹנִי בֶן פְּלוֹנִי, נָשְׁכוּ נַחֵשׁ וּמַת'! הִלְכוּ וּמָצְאוּ שֶׁתַּפְּחוּ עֵינָיו, וְהִשְׁיִאוּ אֶת אֲשֶׁתוֹ. וּבַעֲבוּר כּוֹכְבִים, אִם הִיָּה מִתְכַּנֵּן לְהַעֲרִיד – אֵין עֲדוּתוֹ עֲדוּת. אָבֵא יוֹדֵן אִישׁ צִידוֹן אוֹמֵר: מַעֲשֵׂה בִישְׂרָאֵל וְכוּתִי אֶחָד, שְׁהִיּוּ מְהֻלְכִין בְּדַרְךָ, וּבֵא כּוּתִי וְאָמַר: 'חֻבַּל עַל אוֹתוֹ יְהוּדִי שְׁהִיָּה עִמִּי בְּדַרְךָ, וּמַת בְּדַרְךָ, וּקְבֹרְהוּ! וְהִשְׁיִאוּ אֶת אֲשֶׁתוֹ. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: מַעֲשֵׂה בְּקוֹלָר שֶׁל בְּנֵי אָדָם¹⁷ שֶׁהִלְכוּ לְאַנְטוֹכְיָא¹⁸, וּבַחֲזִירְתָן אָמְרוּ: 'נַהֲרַג מִמֶּנּוּ אִישׁ פְּלוֹנִי יְהוּדִי', וּבֵא מַעֲשֵׂה לְפָנֵי חֲכָמִים וְהִשְׁיִאוּ אֶת אֲשֶׁתוֹ. וְשׁוֹב מַעֲשֵׂה בְּשָׂשִׁים בְּנֵי אָדָם שִׁירְדוּ לְכַרְכּוֹם בִּיתְרָא¹⁹, וְלֹא עָלָה אֶחָד מֵהֶם, וּבֵא מַעֲשֵׂה לְפָנֵי חֲכָמִים, וְהִשְׁיִאוּ אֶת נְשֵׁיהֶם.

יא. אֵין מַעֲרִידִין עֲלֵיו, עַד שְׁהִיּוּ מְזַכְרִין שְׁמוֹ וְשֵׁם אָבִיו, שְׁמוּ וְשֵׁם עִירוֹ. אָבֵל אִם אָמַר: 'אֶחָד יֵצֵא מֵעִיר פְּלוֹנִי' – מִפְּשָׁשִׁין²⁰ בְּאוֹתָהּ הָעִיר. אִם לֹא יֵצֵא מִשֵּׁם אֵלָּא הוּא – תִּנְשָׂא אֲשֶׁתוֹ. מַעֲשֵׂה בְּשָׁנִים שְׁהִיּוּ רְצִים אַחַר הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים, וְנִתְלָה אֶחָד בְּזִית, וּפְשָׁחוּ²¹, וְרָדַף אֶת הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים. וְאָמַר לוֹ חֵבְרוֹ: 'יִישֵׁר כַּחַף אַרְיָה! אָמַר לוֹ: 'מִנִּין אַתָּה מְכִיר בִּי שְׁאַרְיָה שְׁמִי? כֶּף אֲנִי נִקְרָא בְּעִירִי – יוֹחָנָן בֶּן יוֹנָתָן אַרְיָה דְּמַכְפָּר שִׁיחִיא'. לִימִים חָלָה וּמַת, וְהִשְׁיִא רַבִּי טְרַפּוֹן אֶת אֲשֶׁתוֹ.

יב. אֵין בּוֹדְקִין עֲדֵי נָשִׁים בְּדַרְיָשָׁה וּבַחֲקִירָה; דְּכַרְבִּי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי טְרַפּוֹן אוֹמֵר: בּוֹדְקִין לְעֲדֵי נָשִׁים בְּדַרְיָשָׁה וּבַחֲקִירָה. מַעֲשֵׂה בְּאֶחָד שְׁבָא לְפָנֵי רַבִּי

טְרַפּוֹן לְהַעֲרִיד עֲדוּת אֲשֶׁה. אָמַר לוֹ: 'בְּנֵי! הִיאָף אַתָּה יוֹדֵעַ לְאֲשֶׁה זֹו עֲדוּת זֹו? אָמַר לוֹ: 'אֲנִי וְהוּא הִינְנוּ הוֹלְכִים בְּדַרְךָ, וְרָדַף אַחֲרֵינוּ גַּיִס, וְנִתְלָה בִּיחּוּר תִּנְאָה וּפְשָׁחוּ, וְהַחֲזִיר אֶת הַגַּיִס לְאַחֲרָיו'. אָמַרְתִּי לוֹ: 'מִשְׁבַּחָךְ אֲנִי אַרְיָה! אָמַר לִי: יִפָּה אֲמַרְתָּ, כּוֹנֵת לְשָׁמַי, שְׁכַף קוֹרָאִים אוֹתִי בְּעִירִי – 'יוֹחָנָן בֶּן יוֹנָתָן אַרְיָה דְּמַכְפָּר שִׁיחִיא'. לִימִים חָלָה וּמַת, אָמַר לוֹ: 'כֶּף אֲמַרְתִּי לִי יוֹחָנָן בֶּן יוֹנָתָן מַכְפָּר שִׁיחִיא'. אָמַר לִיה: 'לֹא, אֵלָּא כֶּף אֲמַרְתִּי לָךְ. אָמַר לִי: לֹא רַבִּי יוֹנָתָן בֶּן יוֹחָנָן אַרְיָה דְּמַכְפָּר שַׁחְרָא, אֵלָּא יוֹחָנָן בֶּן יוֹנָתָן אַרְיָה דְּמַכְפָּר שִׁיחִיא'. בְּדֹק רַבִּי טְרַפּוֹן לְעֲדוּתוֹ שְׁלִשָּׁה פְּעָמִים וּנְמַצָּאת מְכֹונֵת, וְהִשְׁיִא אֶת אֲשֶׁתוֹ. מִכָּאֵן וְאֵילָף הִנְהִיגוּ, שְׁהִיּוּ בּוֹדְקִים לְעֲדֵי הַנְּשִׁים בְּדַרְיָשָׁה וּבַחֲקִירָה. אָמַר לְהֶם רַבִּי עֲקִיבָא: לְכַשְׁתָּהָא פּוֹנְדְּקִית²² – תְּהֵא נְאָמְנָת.

מִסְכַּת כְּתוּבוֹת פֶּרֶק רֵאשׁוֹן

א מִפְּנֵי מַה אָמְרוּ: 'בְּתוּלָה נִשְׂאת לְיוֹם הַרְבִּיעִי? שְׂאָם הִיָּה לוֹ טַעֲנַת בְּתוּלִים, הִיָּה מְשָׁכִים לְבֵית דִּין. אִם כֵּן, תִּנְשָׂא בְּאֶחָד בְּשַׁבָּת? אֵלָּא כְּדֵי שִׁיתְקַן צְרָכָיו כָּל יְמוֹת הַשַּׁבָּת, הַתְּקִינוּ שְׁהִיא נוֹשֵׂא אוֹתָהּ בְּרַבִּיעִי, וּמְסַכְנָה וְהֵלֶךְ, נִהְגוּ הָעַם לְכַנוֹס בְּשַׁלְיִשִּׁי, וְלֹא מַחוּ בְּיָדֵם חֲכָמִים. רְצָה לְכַנוֹס בְּשַׁנִּי – אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ, אִם מִפְּנֵי הָאֲנָס – מִתַּר. וּמְפַרְשִׁין אֶת הַחֲזָתָן מִן הַכֹּלָה לִילֵי שַׁבָּת תְּחִלָּה, מִפְּנֵי שְׁהוּא עוֹשֶׂה חֲבוּרָה. מִפְּנֵי מַה אָמְרוּ: 'אֵלְמַנְהָ נִשְׂאת בְּחַמִּישִׁי? שְׂאָם נוֹשֵׂא אוֹתָהּ בְּאֶחָד מִכָּל יְמוֹת הַשַּׁבָּת – מִנִּיחָה וְהֵלֶךְ לְמַלְאכָתוֹ. הַתְּקִינוּ שְׁהִיא נוֹשֵׂא אוֹתָהּ בְּחַמִּישִׁי, שְׁהִיא בְּטַל שְׁלִשָּׁה

²⁰ בּוֹדְקִים וּמְחַפְּשִׁים.
²¹ נִתְקַף אֶת עֵץ הַחַיִּת, כְּדֵי לְרַדֵּף בּוֹ אֶת הָעוֹבֵד בְּכּוֹכְבִים.
²² הִינוּ שְׁתַּהֲיָה מְסִיחָה לְפִי תַפְּסָה כְּמוֹ פּוֹנְדְּקִית.

¹⁶ כִּי יֵשׁ בָּהֶם שְׁמֻקְבָּלִים שַׁחַד וּמְנִיחִים אוֹתוֹ בְּחַיִּים.
¹⁷ חֲבוּרַת אֲנָשִׁים.
¹⁸ וְהָיוּ בִּינֵיהֶם יְהוּדִים וְגוֹיִם בִּיחָד.
¹⁹ בְּאֲשֶׁר הָעִיר בִּיתְרָא הִיָּתָה בְּמוֹצוֹר.

ימים: חמישי, וערב שבת ושבת - שלשה ימי בטלה, נמצא שמח עמה שלשה ימים.

ב. גדול הבא על הקטנה, וקטן שבא על הגדולה, ומכת עץ - כתבתה מאתים. משום רבי יהודה בן אגרא אמרו: איזו קטנה ואיזה קטן? קטן פחות מכן תשע שנים ויום אחד, קטנה פחותה מבת שלש שנים ויום אחד. הרוצה לעשות כדרך שהכהנים עושים, כגון בת ישראל לכהן, ובת כהן לישראל - עושין. הנושא ונותן בכהונה, והנותן בה תקנה שהתקינו בית דין, בת ישראל לכהן בת כהן לישראל - נותן ארבע מאות זוז.

ג. פקח שנשא חרשת, או שוטה - כתבתן מאתים, מפני שרוצה להחזיק להם את הנכסים. חרש ושוטה שנשאו פקחות, אף על פי שחזר חרש ונתפקח, שוטה ונשתפה - אין להם כתבה. רצו לקיים - נותנין כתבה מנה. עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל, אף על פי שחזר העובד כוכבים ונתגיר, העבד ונשתחרר - אין להן כתבה. רצו לקיים - נותנין כתבה מנה. ישראל הבא על השפחה ועל בת עובד כוכבים, אף על פי שחזרה השפחה ונשתחררה, בת עובדי כוכבים ונתגירה - אין להם כתבה. רצה לקיים - נותן כתבה מנה.

ד. בוגרת ואילונית - כתבתן מאתים. נשאת בחזקת שהיא כשרה, ונמצאת אילונית - אין לה כתבה. רצה לקיים - נותן כתבה מנה.

ה. הבא על החרשת, ועל השוטה, ועל הבוגרת, ומכת עץ - אין להן טענת בתולין. סומא ואילונית - יש להן טענת בתולין. סומכוס אמר משום רבי מאיר: סומא - אין לה טענת בתולין.

ו. אמר רבי יהודה: ביהודה, בראשונה היו מפשפשי²³ את החתן ואת הכלה שלשה ימים קדם בניסתן לחפה, ובגליל לא נהגו כן. ביהודה, בראשונה, היו מיחדים את

החתן ואת הכלה שעה אחת קדם לחפה - כדי שיהא לבו גס בה. ובגליל לא נהגו כן. ביהודה, בראשונה, היו מעמידין שני שושבינין, אחד משל בית חתן, ואחד משל בית כלה. ואף על פי כן לא היו מעמידין אלא לנשואין, ובגליל לא היו נוהגין כן. ביהודה, בראשונה, היו שושבינין ישנין במקום שחתן וכלה ישנין. ובגליל לא היו נוהגין כן. וכל שלא נהג כמנהג זה - אינו יכול לטען טענת בתולין.

ז. כנסה ראשון לשם נשואין, ויש לה עדים שלא נסתרה, או אפלו נסתרה, ויש לה עדים שלא נתיחדה עמו כדי ביהא - אין השני יכול לטעון טענת בתולין. לפיכך, אין כתבתה אלא מנה. טענת בתולין כל שלשים יום; דברי רבי מאיר. רבי יוסי אמר: אם נסתרה מיד, לא נסתרה אפלו לאחר שלשים.

ח. המוציא שם רע ונמצאו עדיו זוממין - הוא לוקה ונותן ארבע מאות זוז. והזוממין מקדימין לבית הסקילה. ואם היתה יתומה - הוא לוקה וכתבתה קמת. ונותן ארבע מאות זוז. והזוממין מקדימין לבית הסקילה, לא אמר לעדים שיעידו, אלא שהם באו מאליהן והעידו - הוא אין לוקה ואין נותן ארבע מאות זוז, והזוממין מקדימין לבית הסקילה. זנתה כשהיא נערה, ומשבגרה הוציא עליה שם רע - הוא אין לוקה, ואין נותן ארבע מאות זוז, והיא זוממין מקדימין לבית הסקילה.

ט. היתה מעברת, ואמרו לה: 'מה טיבו של עבר זה?' - 'מאיש פלוני, כהן הוא!' רבן גמליאל ורבי אליעזר אומרים: נאמנת; שזו עדות שהאשה כשרה לה. רבי יהושע אומר: אינה נאמנת. אמר להם רבי יהושע: אי אתם מודים בשבויה, ויש לה עדים שנשבת, והיא אומרת: 'טהורה אני' שאינה נאמנת? אמרו לו: לא! אם אמרת בשבויה שנשבת

²³ בודקים.

כִּלְמִם. אָבֵל לֹא נִתֵּן לוֹ אֶלָּא דְמֵי אַחַת מֵהֶן, אוֹ לֹא כָּתַב לוֹ אֶלָּא עַל אַחַת מֵהֶן – לֹא קִנְיָה אֶלָּא אוֹתָהּ שְׂדֵה בְּלִבָּד.

ד. מֵאֲתִים לְבַתּוּלָה וּמִנָּה לְאִלְמָנָה, נִזְק וְחֻצֵי נִזְק, תְּשֻׁלוּמֵי כָּפַל תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבַּעָה וְחֻמְשָׁה – בְּלֵן אֶף עַל פִּי שְׂאִין כְּתוּבִין בְּשֵׁטֶר גּוֹבִים מְנַכְסִים מִשְׁעֲבָדִין.

ה. הָאִשָּׁה שְׂאִמְרָה: 'אִשְׁתִּי אִישׁ אֲנִי', וְחֻזְרָה וְאִמְרָה: 'אֲנִי אִשְׁתִּי אִישׁ' – נֶאֱמַנְתָּ, שֶׁהִפָּה שְׂאִסֵּר הוּא הִפָּה שֶׁהִתִּיר. אִמְרָה: 'נִשְׁבִּית וְטִהוּרָה אֲנִי, וַיֵּשׁ לִי עֲדִים שְׁטִהוּרָה אֲנִי' – אֵין אוֹמְרִין נִמְתִּין עַד שְׂיָבֹאוּ עֲדִים וַיִּתִּירוּהָ, אֶלָּא מִתִּירִין אוֹתָהּ מִיָּד, אִם מִשְׁהוּתְרָה בָּאוּ עֲדִים, וְאִמְרוּ: נִשְׁבִּית הִיא – הָרִי זֹו לֹא תִנְשָׂא, נִשְׁבִּית וְטִמְאָה הִיא, אֶף עַל פִּי שְׂיֵשׁ לָהּ בָּנִים – תִּצָּא. עַד אוֹמֵר: נִשְׁבִּית וְטִמְאָה הִיא, וְעַד אוֹמֵר נִשְׁבִּית וְטִהוּרָה הִיא. אִשָּׁה אוֹמְרָת: נִשְׁבִּית וְטִמְאָה הִיא, וְאִשָּׁה אוֹמְרָת נִשְׁבִּית וְטִהוּרָה הִיא – הָרִי זֹו לֹא תִנְשָׂא, וְאִם נִשְׂאֵת – לֹא תִצָּא.

ו. שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁנִּשְׁבּוּ, זֹאת אוֹמְרָת: 'אֲנִי טִמְאָה וְחֻבְרָתִי טִהוּרָה', וְזֹאת אוֹמְרָת: 'אֲנִי טִמְאָה וְחֻבְרָתִי טִהוּרָה' – נֶאֱמַנְתָּ. 'אֲנִי טִהוּרָה וְחֻבְרָתִי טִמְאָה' – אֵינָה נֶאֱמַנְתָּ. 'אֲנִי וְחֻבְרָתִי טִמְאוּת' – נֶאֱמַנְתָּ עַל עֲצָמָה וְאֵינָה נֶאֱמַנְתָּ עַל חֻבְרָתָה. 'אֲנִי וְחֻבְרָתִי טִהוּרוּת' – נֶאֱמַנְתָּ עַל חֻבְרָתָה וְאֵינָה נֶאֱמַנְתָּ עַל עֲצָמָה.

ז. וְכֵן שְׁנֵי אֲנָשִׁים שֶׁנִּשְׁבּוּ, זֶה אוֹמֵר: 'חֻבְרֵי כְּהֵן', וְזֶה אוֹמֵר: 'חֻבְרֵי כְּהֵן' – נוֹתְנִין לְהֵן. אָבֵל לְחֻזְקָה אֵין נֶאֱמַנִין, עַד שְׂיִהוּ שְׁלִשָּׁה, כְּדֵי שְׂיִהוּ שְׁנַיִם מְעִידִין עַל זֶה וּשְׁנַיִם מְעִידִין עַל זֶה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֶף אֵין נוֹתְנִין לְהֵן עַד שְׂיִהוּ שְׁלִשָּׁה, כְּדֵי שְׂיִהוּ שְׁנַיִם מְעִידִין לְזֶה, וּשְׁנַיִם מְעִידִין לְזֶה. מְעִלִין לְכַהֲנָה לְוִיָּה וְיִשְׂרָאֵלִים עַל פִּי עַד אֶחָד, אָבֵל אֵין מִשְׂאִין אֶלָּא עַל פִּי שְׁנַיִם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֶף אֵינוּ נֶאֱמָן לְהֶאֱכִילוּ בְּתְרוּמָה, עַד שְׂיִהוּ שְׁלִשָּׁה, שְׁנַיִם מְעִידִין לְזֶה וּשְׁנַיִם מְעִידִין לְזֶה.

לְבִין הַעוֹבְדֵי כּוֹכְבִים, שְׂיֵשׁ לָהּ עֲדִים, תִּאֵמַר בְּזוֹ שְׂאִין לָהּ עֲדִים? אָמַר לָהֶם: וְכִי מָה עֲדוֹת גְּדוּלָה מִזוֹ, שֶׁהָרִי כִרְסָה בֵּין שְׁנֵיָהּ?! אָמְרוּ לוֹ: מִפְּנֵי שָׂרֵב כּוֹתִים פְּרוּצִים בְּעִרְוִית. אָמַר לָהֶם: אֵין אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס לְעִרְוִית. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּעֲדוֹת אִשָּׁה בְּגוּפָה, אָבֵל עֲדוֹת אִשָּׁה בְּבִתָּה – דְּבָרֵי הַכֹּל שֶׁהוֹלֵךְ שְׂתוּקֵי.

מִסְכַּת כְּתוּבוֹת פָּרָק שְׁנֵי

א. עֲדִים שְׂאִמְרוּ: 'מְעִידִין אֲנַחְנוּ בְּפִלוּנֵי שֶׁהוּא בֶן גְּרוּשָׁה אוֹ בֶן חֲלוּצָה, עוֹבֵד כּוֹכְבִים נִתִּין וּמְמוּזָר' – עַד שֶׁלֹּא נִחְקְרָה עֲדוֹתָן בְּבֵית דִּין, אָמְרוּ: 'בְּדָאִין אֲנוּ' – הָרִי אֵלּוֹ נֶאֱמַנִין. מִשְׁנַחֲקָה עֲדוֹתָן בְּבֵית דִּין, אָמְרוּ: 'בְּדָאִין אֲנוּ' – אֵין נֶאֱמַנִים. זֶהוּ כָּלְלוֹ שֶׁל דְּבָר: עֲדִים שֶׁהִעִידוּ לְטִמְאָה, לְטִהוּרָה, לְרַחֵק וּלְקָרֵב, לְאִסוּר וּלְהִתִּיר, לְפִטְטוּר וּלְחֵיב, עַד שֶׁלֹּא נִחְקַר עֲדוֹתָן בְּבֵית דִּין אָמְרוּ: 'בְּדָאִין אֲנוּ' – הָרִי אֵלּוֹ נֶאֱמַנִין, מִשְׁנַחֲקָה עֲדוֹתָן בְּבֵית דִּין אָמְרוּ: 'בְּדָאִין אֲנוּ' – אֵין נֶאֱמַנִין.

ב. יָפָה כַּח שֵׁטֶר מִכַּח עֲדִים, וְיָפָה כַּח עֲדִים מִכַּח שֵׁטֶר. יָפָה כַּח שֵׁטֶר – שֶׁהַשֵּׁטֶר מוֹצִיא אִשָּׁה מִבְּעִלָּה, מָה שְׂאִין בֶּן בְּעֵדִים. יָפָה כַּח עֲדִים – שֶׁהָעֲדִים שְׂאִמְרוּ: 'מֵת פְּלוּנִי' תִּנְשָׂא אִשְׁתּוֹ. כְּתוּב בְּשֵׁטֶר: 'מֵת פְּלוּנִי' – לֹא תִנְשָׂא אִשְׁתּוֹ. אִם אָמְרוּ: מָה שֶׁכְּתוּב בְּשֵׁטֶר זֶה שֶׁמְעַנּוּ וְשֶׁכַּחְנוּ – תִּנְשָׂא אִשְׁתּוֹ. כּוֹתֵב אֶדָם עֲדוֹתוֹ בְּשֵׁטֶר וּמְעִיד עֲלֶיהָ אֶפְלוֹ לְאַחַר מֵאָה שָׁנִים.

ג. יָפָה כַּח שֵׁטֶר מִכַּח כֶּסֶף, וְיָפָה כַּח כֶּסֶף מִכַּח שֵׁטֶר, שֶׁהַשֵּׁטֶר גּוֹבֵה מִנְּכָסִים מִשְׁעֲבָדִים, מָה שְׂאִין בֶּן בְּכֶסֶף. יָפָה כַּח כֶּסֶף שֶׁהַכֶּסֶף פּוֹדֵה אֶת הָעֶרְכִין וְאֶת הַחֲרָמִין וְאֶת הַהִקְדָּשׁוֹת וְאֶת מְעֵשֶׁר שְׁנֵי, מָה שְׂאִין בֶּן בְּשֵׁטֶר. יָפָה כַּח שֵׁטֶר וְכֶסֶף מִכַּח חֻזְקָה, וְכַח חֻזְקָה מִכַּח שֵׁטֶר וְכֶסֶף. יָפָה כַּח שֵׁטֶר וְכֶסֶף, שֶׁשֵּׁטֶר וְכֶסֶף קוֹנִים עֶבֶד עֲבָרִי, מָה שְׂאִין בֶּן בְּחֻזְקָה. יָפָה כַּח חֻזְקָה, שְׂאִם מְכַר עֶשֶׂר שְׂדוֹת, כֵּינֵן שֶׁחֻזְקָה בְּאֶחָד מֵהֶם – קוֹנֵה אֵת

ח. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אִמְתִּי? בְּזִמְן שֵׁישׁ עוֹרְרִין, אֲבָל בְּזִמְן שְׁאִין עוֹרְרִין – מַעְלִין לְכַהוֹנָה עַל פִּי עַד אֶחָד, אִיזְהוּ עֲרַעֵר? אִם אָמְרוּ: 'הָאִידָן קָפֵץ פְּלוֹנִי לְכַהוֹנָה, שְׁלֵא נִשְׂא כְּפִיו מִיָּמִיו, שְׁלֵא נָטַל כְּפִיו מִיָּמִיו'?! – אִין זֶה עֲרַעֵר. 'שְׁהוּא בֵּן גְּרוּשָׁה אוּ בֵּן חַלּוּצָה, עוֹבֵד כּוֹכָבִים, נִתֵּן וּמְזוּר' – הֲרִי זֶה עֲרַעֵר. רַבִּי הֶעֱלָה לְכַהוֹנָה עַל פִּי עַד אֶחָד, רַבִּי יוֹסִי הֶעֱלָה לְכַהוֹנָה עַל פִּי עַד אֶחָד.

ט. נִפְלָה לַעֲזָה בְּעִיר²⁴. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: אִין לַעֲזָה רַאֲיָה, אֲלֵא כָּל שֵׁישׁ לוֹ עֲרַעֵר – יְבֵא וַיֵּאמֶר. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אָמַר מִשֵּׁם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן הַסֵּגָן: מַעְלִין לְכַהֲנָה עַל פִּי עַד אֶחָד, וְלֹא עַל פִּי עַד אֶחָד בְּלִבְד אֲמַרו, אֲלֵא אֶפְלוּ אִשָּׁה, לֹא כִשְׁתַּבֵּא אִשָּׁה לְבֵית דִּין, אֲלֵא לְכִשְׁתַּאמֵר, יִתְּנוּ לוֹ²⁵.

מִסְקַת כְּתוּבוֹת פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. שְׁתֵּי חֲזוֹקוֹת לְכַהוֹנָה בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל – נְשִׂאוֹת כְּפִים וְחִלוּק גְּרָנוֹת. וּבְסוּרְיָא וְעַד מְקוֹם שְׁשִׁלּוּחֵי רֵאשׁ חֹדֶשׁ מְגִיעִים – נְשִׂאוֹת כְּפִים אֲבָל לֹא חִלוּק גְּרָנוֹת. וּבְכָל כְּסוּרְיָא. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִף אֲלֶכְסַנְדְּרִיא שֶׁל מִצְרַיִם בְּרֵאשׁוֹנָה, מִפְּנֵי שְׁבִית דִּין קְבוּעַ שֵׁם. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: כִּשְׁם שְׁהִתְרוּמָה חֲזָקָה לְכַהֲנָה בְּחִלוּק גְּרָנוֹת, כִּן מַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן חֲזָקָה לְלוּיָהּ בְּחִלוּק גְּרָנוֹת, וְהַמְחַלֵּק בְּבֵית דִּין – אִין לוֹ חֲזָקָה לְכַהֲנָה.

ב. הַכֵּל נֶאֱמָנִים לְהַעֲדָה, אֶפְלוּ בְּנֵה אֶפְלוּ בִּתְּהָ, חוּץ מִמֶּנָּה וּמִבְּעֵלָה, שְׁאִין אָדָם מַעֲדַעַל עַל יְדֵי עֲצָמוֹ. אָמַר רַבִּי זְכַרְיָה בֶּן הַקָּצָב: הַמְּעוֹן הַזֶּה! לֹא זֶה יָדָה מִתּוֹךְ יְדֵי מַשְׁעָה שְׁנַכְסֵנו עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים לִירוּשָׁלַיִם וְעַד שְׂיָצֵאוּ, וְאִף עַל פִּי כֵן, יִחַד לָהּ בֵּית בְּחֻצְרָה, וּכְשֶׁהִיא יוֹצֵאָה – יוֹצֵאָה בְּרֵאשׁ בְּנֵיהָ, וּכְשֶׁהִיא נִכְנָסַת – נִכְנָסַת בְּסוּף בְּנֵיהָ, וְהִיתָה נְזוּנָת מִנְכָסֶיהָ. לֹא נִתְיַחֲדָה עִמּוֹ אֲלֵא עַל פִּי בְּנֵיהָ.

ג. נֶאֱמָן אָדָם לוֹמֵר: 'כִּךְ אָמַר לִי אַבָּא – מִשְׁפָּחָה זֹאת מִמֶּנָּה וּמִשְׁפָּחָה זֹאת מִתּוֹרָה, שְׁאֲכַלְנוּ בְּקִצְצָה שֶׁל בֵּת פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִי²⁶, וְשֶׁאֲמַר לוֹ רַבּוֹ לְפְלוֹנִי: 'צֵא וּטְבוּל לְתוֹרַמְתָּךְ, וְשֶׁהֵינּוּ מוֹלִיכִין חִלָּה וּמִתְנַנּוֹת לְפְלוֹנִי כִּהְיוֹן עַל יְדֵי עֲצָמוֹ', אֲבָל לֹא עַל יְדֵי אַחֵר, וְכֵן, אִם הָיָה כּוֹתֵי וְנִתְגַּיֵר, עֲבָד וְנִשְׁתַּחֲרַר – אִין נֶאֱמָנִים. וְאִין נֶאֱמָן לוֹמֵר: 'דְּרַךְ הָיָה לְפְלוֹנִי בְּמְקוֹם הַזֶּה' – מַעֲמַד וּמִסְפַּד הָיָה לְפְלוֹנִי בְּמְקוֹם הַזֶּה'. עוֹבֵד כּוֹכָבִים וְנִתְגַּיֵר עֲבָד וְנִשְׁתַּחֲרַר הֲרִי אֵלוּ אִין נֶאֱמָנִים לוֹמֵר: 'זְכוּר הָיִיתִי בְּפְלוֹנִי שְׁחִיב לְפְלוֹנִי מִנָּה', וְדְרַךְ פְּלוֹנִית עוֹבְרַת בְּשִׂדָּה פְּלוֹנִי, מִפְּנֵי שְׁהוּא כְּמִמוּן. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה אוֹמֵר: נֶאֱמָנִין.

ד. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה: נֶאֱמַנְתָּ אִשָּׁה אוּ קֶטָן לוֹמֵר: 'מִכָּאֵן יֵצֵא נְחִיל זֶה'. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּזִמְן שְׁהַעֲיָדוּ עַל מַעֲמַדָּן, אֲבָל אִם יֵצֵאוּ וְחִזְרוּ – אִין נֶאֱמָנִין; שְׁלֵא אֲמַרוּ אֲלֵא מִתּוֹךְ הַפְּחַד וּמִתּוֹךְ הִירָאָה. אֶחָד

וְשׁוֹבְרִים אוֹתָהּ בְּאִמְצַע רַחְבָּהּ, וְאוֹמְרִים: אַחֲוֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל! אַחֲוֵינוּ פְּלוֹנִי נִשְׂא אִשָּׁה שְׂאִינָה הוֹגְנָת לֹא, וּמִתְיַרְאִים אֲנִי שְׁמָא יִתְעַרֵב וְרַעוּ בְּזַרְעֵנָה, בּוֹאֵי וְקַחוּ לְכֶם דְּגָמָא. אוֹת וְסִימּוֹן, וְזָרוּן לְדוֹרוֹת שְׁלֵא יִתְעַרֵב וְרַעוּ בְּזַרְעֵנָה. וּבִירוּשָׁלַיִם קְדוּשִׁין אִיתָא: 'וְהִתְיַנּוֹקוֹת מְלַקְטִים וְאוֹמְרִים: נִקְצִין פְּלוֹנִי מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ'; וְלֵכֵן נִקְרְאוֹת 'קִצְצָה'.

²⁴ יֵצֵא לַעֲזָה בְּעִיר שְׁהוּא פְּסוּל מִן הַכַּהֲוֹנָה, אֲבָל אוֹתוֹ לַעֲזָה יֵצֵא רַק בְּעִיר, וְלֹא הִתְזַק בְּבֵית דִּין.
²⁵ אִם הִיא אוֹמְרַת עַל אִישׁ שְׁהוּא חוּץ לְבֵית שְׁהוּא בְּחֵן, שׁוֹמְעִים לָהּ וְיִתְּנוּ לָהּ אֶת תְּרוּמָתָם.
²⁶ נִזְהָגִים הָיוּ, אִם אֶחָד מִן הָאֲחִים נִשְׂא אִשָּׁה שְׂאִינָה הוֹגְנָת לֹא, הֵינּוּ שֵׁישׁ לָהּ פְּסוּל מִשְׁפָּחָה, בְּאִים בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה, וּמְבִיאִים חֻבִית מִלֵּאָה פְּרוֹת.

אָנְשִׁים וְאֶחָד נָשִׁים, אֶחָד עֶבְדִּים וְאֶחָד קִטְנִים, נֶאֱמָרִין לומר: 'מְקוּם זֶה טָמֵא וּמְקוּם זֶה טָהוֹר'.

ה. רבי יהודה אומר: קטנה בת ישראל שנשבת, אפלו היא בת עשר שנים – הרי היא בקדשתה, וכתבתה מאתים, הבא על החרשת, ועל השוטה, ועל הבוגרת, ועל זפת עץ – אין להן קנס. סומא ואילונית – יש להן קנס.

ו. רבי נחוניא בן הקנה אומר: הבא על אחותו, ועל אחות אביו, ועל אחות אמו, ועל אחות אשתו, ועל אשת אחיו, ועל אשת אחי אביו, ועל הנדה – אין להן קנס. וכן היה רבי נחוניא בן הקנה אומר: יום הכפורים הרי הוא כשבת לתשלומין.

ז. אחד האונס ואחד המפתה. מה בין אונס למפתה? אונס נותן את הצער, והמפתה אינו נותן את הצער. רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי אליעזר: זה וזה אין נותנין הצער, מפני שסופה להצטער תחת בעלה. אמרו לו: אין דומה נבעלת ברצון, לנבעלת שלא ברצון.

ח. אף על פי שאמרו: 'אונס נותן מיד', לכשיוציא – אין נותן כלום. רבי יוסי בן רבי יהודה אומר: נותן כתבה מנה, אף על פי שאמרו: 'מפתה לכשיוציא נותן', אבל בשתה ופגמה – נותן מיד, מה בין נותן מיד לנותן לאחר זמן? נותן מיד, אם מתה – אביה יורשה, נותן לאחר זמן, אם מתה – בעלה יורשה.

ט. אחד האונס ואחד המוציא שם רע שגרשו – כופין אותו להחזיר, אם היו כהנים – לוקים ארבעים. אחד האונס ואחד המפתה, בין היא בין אביה יכולין לעכב, שנאמר (שמות כב, טז): "אם מאן ימאן אביה" וגו'. ואומר (דברים כב, כט): "ולו תהיה לאשה"; ולו אתה כופה, ואי אתה כופה לה ליבם.

י. קטנה מבת יום אחד ועד שתביא שתי שערות – יש לה מחר ואין לה קנס. משתביא שתי שערות ועד שתבגר – יש לה קנס ואין לה מחר; דברי רבי מאיר, שהיה רבי מאיר אומר: כל מקום שיש קנס – אין מחר, וכל מקום שיש מחר – אין קנס. והכמים אומרים: קטנה, מבת שלש שנים ויום אחד ועד שתבגר – יש לה קנס.

מִסְכַּת כְּתוּבוֹת פָּרָק רַבִּיעִי

א. יפה כח הבעל מכח האב, וכח האב מכח הבעל. יפה כח הבעל – שהבעל אוכל פרות בחייה, מה שאין כן באב. יפה כח האב – שהבעל חייב במזונותיה, בפרקונה, ובקבורתה. מקום שנהגו להספיד – מספיד, מה שאין כן באב.

ב. יפה כח אשה מכח יבמה, ויפה כח יבמה מכח אשה. יפה כח אשה – שהאשה אוכלת בתרומה, כיון שנוכסה לחפה, אף על פי שלא נבעלה, מה שאין כן ביבמה. יפה כח יבמה – שהבא על יבמתו, בין בשוגג בין במזיד, בין באנס בין ברצון, אפלו בבית אביה – קנה, מה שאין כן באשה.

ג. הלך האב עם שלוחיה, או עם שלוחי הבעל, או שהלכו שלוחי האב עם שלוחי הבעל, או שהיתה לה חצר בדרך ונכנסה ולנה בתוכה, או שנוכסה לחפה שלא לשם נשואין ומתה, אף על פי שכתבתה אצל בעלה – אביה יורשה. מסר האב לשלוחי הבעל או שמסרו שלוחי האב לשלוחי הבעל, או שהיתה לה חצר בדרך, ונכנסה ולנה בתוכה, או שנוכסה לחפה לשם נשואין ומתה, אף על פי שכתבתה אצל אביה, מתה – בעלה יורשה. במה דברים אמורים? בכתבתה, אבל בתרומה אין אוכלת בתרומה עד שתכנס לחפה.

ד. נשבת – אין חייב לפדותה, במה דברים אמורים? בשבוית מלכות, אבל בשבוית לסטים – פודה. אם רצה לקים – יקים. ואם לאו – יוציא ויתן כתבה מנה. נשבת לאחר מיתת בעלה – אין היתומין חייבין לפדותה,

ולא עוד, אלא אפלו נשביית בחיי בעלה, ולאחר כן מת בעלה - אין יורשים חייבין לפדותה.

ה. היתה נזונית מנכסיו, וצריכה רפואה - הרי היא כמזונות. רבי שמעון בן גמליאל אומר: רפואה שיש לה קצבה - נטרפא מכתבתה. שאין לה קצבה - הרי היא כמזונות. היו שני בצרת, ואמר לה: 'טלי גיטיך וכתובתיך, צאי ופרנסי את עצמך' - הרשות בידו.

ו. לא כתב לה: 'בנין דכרין דיהוין לך מינאי, אינון ירתון כסף כתובתיך, יתיר על חולקיהון דעם אחוהון'²⁷ - חיב, שהוא תנאי בית דין, כל הארצות כותבין כאנשי ירושלים.

ז. נושא אדם אשה, ופוסק עמה: 'על מנת שלא לזון, על מנת שלא לפרנס'. ולא עוד, אלא שפוסק עמה: 'על מנת שתהא זנתו ומפרנסתו ומלמדתו תורה'. מעשה ביהושע בנו של רבי עקיבא שנשא אשה, ופסק עמה: 'על מנת שתהא זנתו ומפרנסתו ומלמדתו תורה', והיה שני בצורות, עמד וחלק, התחילה קובלת עליו לחכמים, וכשבא לבית דין, אמר להם: 'היא נאמנת עלי יותר מכל אדם'. אמרה להם: 'ודאי כך התנה עמי!' אמרו לה חכמים: אין כלום אחר הקיצה.

ח. מצוה לזון את הבנות, ואין צריך לומר את הבנים; דברי רבי מאיר. ורבי יהודה אומר: מצוה לזון את הבנים, ואין צריך לומר לבנות, אחר מיתת אביהן, אבל בחיי אביהן - אלו ואלו אינן נזונין.

ט. הלל הזקן היה דורש לשון הדיוט, שהיו בני אלכסנדריא מקדשין נשותיהן, ובשעת

כניסתן לשוק - באין אחרים וחוטפין אותן מהם, בקשו חכמים לעשות בניהן ממזרין. אמר להם הלל הזקן: 'הביאו לי כתבת אמכן'. ומצא שכתוב בהן: 'לשתכנסי לחפה, הוי לי לאנתו כדת משה וישראל'; ולא עשו בניהן ממזרים.

י. רבי מאיר היה דורש לשון הדיוט: המקבל שדה מחברו, ומשזכה בה הוכירה - שמין לו כמה היא ראויה לעשות, ונותן לו, שפך כותב לו: 'אם אוכיר ולא אעביד אשלם במיטבא'²⁸.

יא. רבי יהושע היה דורש לשון הדיוט: אדם מביא קרבן עשיר על אשתו, וכן כל קרבן וקרבן שהיא חיבת, שפך כתב לה: 'אחריית דאית לך עלי'. שברה לו מקצת כתבתה - שברה לו את כלה, שפך היא כותבת לו: 'אחריית דאית לך עלי מן קדמת דנא'.

יב. רבי יהושע בן קרחה היה דורש לשון הדיוט: המלוה את חברו על המשכון - לא ימשכנו יותר מחובו, שפך כותב לו: 'תשלמתא דאית לך עלי, כל קבל דיכי'.

יג. רבי יוסי הגלילי היה דורש לשון הדיוט: מקום שנהגו לעשות כתבה מלוה - גובין מלוה. מקום שנהגו לכפל - אין גובין אלא מחצה.

יד. אבי הין שנעשה ערב לכתבת כלתו, אם יש נכסים לכן - גובין משל בן, ואם לאו - גובין משל אב. עשה האב בית או שדה אפותיקי לכתבת כלתו - בין כך ובין כך גובין מהן.

טו. מי שיצא בנו למדינת הים, ושמע שמת בנו, ועמד וכתב כל נכסיו לאחרים, ואחר כך נודע שבנו קים - מתנתו מתנה. רבי שמעון בן מנסיא אומר: אין מתנתו מתנה,

²⁸ אם אשאיר את השדה בורה ולא אעבדנה אשלם במיטב.

²⁷ הבנים הזכרים שיהיו לך ממני, הם ירשו את כסף הכתבה שלך, יותר על חלקיהם שגם אחיהם.

שאלו היה יודע שבנו קיים, לא היה כותבן.
 היה חולה ומטל במטה, אמרו לו: 'נכסים
 למי? אמר להם: 'דמיתי שיש לי בן, עכשיו
 שאין לי בן - נכסי לפלוני'. ואחר כך נודע
 שיש לו בן - לא אמר כלום. היה חולה
 ומטל במטה, אמרו לו: 'נכסיך למי? אמר
 להם: 'דמיתי שאשתי מעברת, עכשיו שאין
 אשתי מעברת - נכסי לפלוני', ואחר כך
 נודע שאשתו מעברת - לא אמר כלום.

טז. גר שמת, ובזבזו ישראל את נכסיו, ואחר
 כך נודע שיש לו בנים במדינת הים, או
 שאשתו מעברת - כלם חייבין להחזיר.
 החזירו הכל ומתו בניו, או הפילה אשתו:
 מחזיק בשניה - זכה. בראשונה - לא זכה.

יז. הבנות, בין שנשארו עד שלא בגרו, ובין
 בגרו עד שלא נשאו - אבדו מזונותיהן, ולא
 אבדו פרנסתן; דברי רבי. רבי שמעון בן
 אלעזר אומר: אף אבדו פרנסתן. כיצד הן
 עושות? שוכרות להן בעלים ומוציאים להן
 פרנסתן.

יח. אחד נכסים שיש להן אחריות, ואחד
 נכסים שאין להן אחריות - מוציאים למזון
 אשה ובנות. דברי רבי. רבי שמעון בן
 אלעזר אומר: נכסים שיש להם אחריות -
 מוציאים לבנות מן הבנים, ולבנות מן
 הבנות, ולבנים מן הבנים, אבל לא לבנים מן
 הבנות בנכסים מרבים, אבל לא לבנים מן
 הבנות בנכסים מועטים. נכסים שאין להם
 אחריות - מוציאים לבנים מן הבנות, לבנות
 מן הבנות, אבל לא לבנות מן הבנים, בין
 ששעבד האב בחייו בין ששעבדו היורשין
 אחר מיתת אביהן - אין נפרעין מהן לענין
 כתבה, אבל לפרנסה גובין מהן.

<p>30</p>	<p>ראשון Sunday</p>	<p>כז 27</p>	<p>נץ החמה _____ 5:28 סו"ז קר"ש - גר"א _____ 9:13 סו"ז תפלה - גר"א _____ 10:28 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 9:44 נ"ך: שמואל ב כא-כב תוספתא: יבמות יב</p>	<p>עלות השחר _____ 4:16 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:37 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:04 שקיעה _____ 8:31 בבלי: ערכין יד ירושלמי: מעשר שני לא</p>
<p>1</p>	<p>שני Monday</p>	<p>כח 28</p>	<p>נץ החמה _____ 5:28 סו"ז קר"ש - גר"א _____ 9:13 סו"ז תפלה - גר"א _____ 10:29 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 9:43 נ"ך: שמואל ב כג-כד תוספתא: יבמות יג</p>	<p>עלות השחר _____ 4:16 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:37 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:05 שקיעה _____ 8:31 בבלי: ערכין טו ירושלמי: מעשר שני לב</p>
<p>2</p>	<p>שלישי Tuesday</p>	<p>כט 29</p>	<p>נץ החמה _____ 5:29 סו"ז קר"ש - גר"א _____ 9:14 סו"ז תפלה - גר"א _____ 10:29 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 9:43 נ"ך: מלכים א א-ב תוספתא: יבמות יד</p>	<p>עלות השחר _____ 4:17 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:38 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:05 שקיעה _____ 8:31 בבלי: ערכין טז ירושלמי: מעשר שני לג</p>
<p>3</p>	<p>רביעי Wednesday</p>	<p>ל 30</p>	<p>Rosh Chodesh Tamuz נץ החמה _____ 5:29 סו"ז קר"ש - גר"א _____ 9:14 סו"ז תפלה - גר"א _____ 10:29 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 9:43 נ"ך: מלכים א ג-ד תוספתא: כתובות א</p>	<p>א' דראש חודש תמוז עלות השחר _____ 4:17 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:38 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:05 שקיעה _____ 8:31 בבלי: ערכין יז ירושלמי: חלה א</p>
<p>4</p>	<p>חמישי Thursday</p>	<p>א 1</p>	<p>Rosh Chodesh Tamuz נץ החמה _____ 5:30 סו"ז קר"ש - גר"א _____ 9:14 סו"ז תפלה - גר"א _____ 10:30 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 9:43 נ"ך: מלכים א ה-ו תוספתא: כתובות ב</p>	<p>ב' דראש חודש תמוז עלות השחר _____ 4:18 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:38 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:06 שקיעה _____ 8:30 בבלי: ערכין יח ירושלמי: חלה ב</p>
<p>5</p>	<p>ששי Friday</p>	<p>ב 2</p>	<p>נץ החמה _____ 5:30 סו"ז קר"ש - גר"א _____ 9:15 סו"ז תפלה - גר"א _____ 10:30 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 9:43 נ"ך: מלכים א ז-ח תוספתא: כתובות ג</p>	<p>עלות השחר _____ 4:18 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:39 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:06 שקיעה _____ 8:30 בבלי: ערכין יט ירושלמי: חלה ג</p>
<p>6</p>	<p>שב"ק Shabbos</p>	<p>ג 3</p>	<p>נץ החמה _____ 5:31 סו"ז קר"ש - גר"א _____ 9:15 סו"ז תפלה - גר"א _____ 10:30 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 9:42 נ"ך: מלכים א ט-י תוספתא: כתובות ד</p>	<p>קרח, פרק ד עלות השחר _____ 4:19 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:39 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:06 שקיעה _____ 8:30 בבלי: ערכין כ ירושלמי: חלה ד</p>

הדלקת הנרות 8:13 Candle Lighting

זמן מוצש"ק 9:42 Shabbos Ends

זוען א מענטש האט אמונה, איז אים דער אייבערשטער מוחל זיין אויף אלע זיינע עבירות.

(ספר המדות אות אמונה סיון ל"א)